

DE PROBLEMIST

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE
KRING VOOR DAMPROBLEMATIEK

Jaargang 78, nummer 2

April 2018

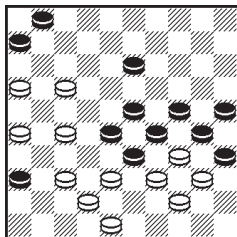
Harm Schurer (1928-2018)

Op 2 februari 2018 is in het Groningse Ten Boer Harm Schurer op 89-jarige leeftijd overleden. Schurer genoot vooral bekendheid als de man die van 1961 tot 1998 de damrubriek in het Nieuwsblad van het Noorden heeft verzorgd. Vanwege oogproblemen heeft hij deze rubriek moeten overdoen aan Auke Scholma. Met pijn in het hart.

In zijn rubriek kwam de problematiek ruimschoots aan bod. Schurer kon mateeloos genieten van grote spektakelstukken en kleine subtiele vondsten. Zelf componeerde hij ook. De database bevat ruim 150 problemen op zijn naam. De eerste werd in 1951 in het Nieuwsblad van het Noorden gepubliceerd, de laatste zestig jaar later, in 2011, op de website van DV VBI in Huissen. Schurer was lid van Damclub D.V.K. in Groningen, waar ook collega-problemist Sjoerd Lautenbach zijn wekelijkse partijtje speelde. Andere bekende clubgenoten waren Johan Capelle en Paul Germain. Het ledenaantal van D.V.K. is inmiddels onder de tien gezakt, maar herbergt wel een van de allerbeste

spelers van het land met een rating van 1500+: Martin Dolfing.

Met Schurer is een grote Groninger heengegaan die met zijn rubriek ongetwijfeld heel wat provinciegenoten aan het dammen heeft gekregen. In het juninummer komen we uitgebreid terug op zijn overlijden. Hieronder een van zijn mooiste problemen. Nieuwsblad van het Noorden,

10.12.1971: 171, 372, 8, 31, 33, 43, 2, 49, 11, 17, 2.

Een gave 'Spanjaard' vanuit een alleszins acceptabele aanvangsstand. (HW) ■

Eindspelboek Gerrit de Brijn in aantocht

Medio mei presenteert Gerrit de Brijn in Amersfoort zijn nieuwste boek, uiteraard gewijd aan het eindspel, meer in het bijzonder aan eindspelen met een dam en drie schijven tegen een dam en een schijf.

Het boek is met een omvang van 300 pagina's bepaald kloek te noemen. De prijs ligt op 39,50 euro exclusief verzendkosten. Het spreekt voor zich dat in het juni- of augustusnummer van De Problemist uitgebreid aandacht zal worden besteed aan deze nieuwe parel in ieders boekenkast (HW) ■.

Uitslag kerstoploswedstrijd

Johan Bulstra

De kerstoploswedstrijd 2017 kende helaas maar weinig deelnemers, maar de inzenders waren wel enthousiast over de damproblemen die ter oplossing werden aangeboden. Nu volsta ik met de winnaars, in het juninummer van De Problemist volgen de oplossingen met opmerkingen en toelichting.

De eerstprijswinnaars zijn: P. van den Berg, A. Steenberg en B. Dijkers. De tweede prijzen gaan naar J. Kroeze, N. Knoop en W. Riemens. De winnaars van de derde prijs zijn L. de Haan, J. Plat en R. Spijkers ■

Redactie

drs. H.G.M. Wilsens, hoofdredacteur
Overlangelstraat 15, 5045 SR Tilburg
hwilsens@planet.nl

drs. J. Bastiaannet
Orteliusstraat 147-hs, 1057 AX Amsterdam
jbastiaannet01@hetnet.nl

drs. G. L. de Bruijn
Peerlenburg 10, 3813 NN Amersfoort
gerritdebruijn@hotmail.com

J. Bulstra
B. van Galenstraat 28, 8101 ES Raalte
johanbulstra@home.nl

J. Céron
Domaine du centre, 6 Route de Chevrol,
33500 NEAC (Frankrijk)
ceron.jacques@wanadoo.fr

drs. O. Dijkstra
Mannagras 23
8935 RS Leeuwarden
oegedijkstra@hotmail.com

H. van der Heijden
redacteur 'social media'
Jupiterweg 4, 5345 LS Oss
dekvd.fb@gmail.com

dr. ir. A.J. de Jong
Waterlandsingel 29, 2548 SN Den Haag
ardjandejong@hetnet.nl

dr. ir. A.P.G. Kieboom
Stationsweg 56, 2991 CM Barendrecht
ank.kieboom@inter.nl.net

drs. P. Kuijper
Bilderdijkkade 56C
1053 VN Amsterdam
pieter.kuijper@ziggo.nl

drs. A.D. van Mourik
Warande 70, 3705 ZE Zeist
gortmanscentrum@gmail.com

L. de Rooij BA
Corneliusplein 83, 6413 EX Heerlen
leenderooij@gmail.com

A. Schokker
Lomondlaan 18, 1060 PL Amsterdam
zaschokker@hotmail.com

T. Smedinga
Marga Klompéweg 4, 8448 SE Heerenveen
tjipke_smedinga@hotmail.com

dr. A. van der Stoep
Burgemeester Vlaklaan 30
4927 AB Hooge Zwaluwe
a.stoep@kpnplanet.nl

A.J. Timmer MSc
Maalderij 1, 7672 ZX Lunteren
arjen.timmer@gmail.com

E. Twiest
Beekdal 12a, 7672 BB Vriezenveen
Edwin.twiest@gmail.com

mr. M. Veldstra
Laan van de Heelmeesters 71,
1211 MT Hilversum

S. Yushkevitch
DO VOSTREBOVANIA,
61023, Kharkov-23, UKRAINE
yushkevitch12@gmail.com

Coevorden

In Coevorden beweert een koe:
"Het damspel is voor mij taboe.
Wanneer de geit waarmee ik weid
zeer tot mijn spijt eens overlijdt,
dan is de tijd die mij nog scheidt
de damproblematiek gewijd."

Jan Pennings (1920-1996)
(cartoon: Cor Heilig)

Gander

Een erg dove dammer in Gander
wint de ene partij na de ander.
Hij steeg van het zesde naar het tweede,
is desondanks nog niet tevreden.
"Want", zo zegt hij, "ik zet nu door
omdat ik in het eerste hoor."

Jan Pennings (1920-1996)
(cartoon: Cor Heilig)

Prijs/subscription

- Gedrukte DP/paper version:
40 euro per jaar/a year
- Digitale DP/digital version (PDF):
20 euro per jaar/a year
- Gedrukt & digitaal/paper & digital:
50 euro per jaar/a year

Rekening / account
NL82 INGB 0000 4076 90
ten name van
KRING VOOR DAMPROBLEMATIEK
-PENN KVD-
B. van Galenstraat 28, 8101 ES Raalte
IBAN no.: NL82INGB0000407690
BIC no.: INGBNL2A

Het gedrukte orgaan De Problemist
verschijnt onder verantwoordelijkheid
van de hoofdredacteur, de website
dekvd.net onder verantwoordelijkheid
van de webmaster, en beide namens het
bestuur van de Kring voor Damproblema-
tiek (KvD), opgericht op 12 januari 1941.

Bestuur KvD

- Z.A. Schokker, voorzitter
- secretaris, vacature
- J. Bulstra, penningmeester
- A.D. van Mourik, bibliothecaris en
algemeen adjunct
- K.W. Kruijswijk, algemeen adjunct

dekvd.net

Officiële website van de Kring voor Damproblematiek
Partijcombinaties, problemen, forcings en eindspelen. Biografieën en boeken. Show-
room met daarin de mooiste composities van problemisten in bewegende beelden.

de Volkskrant

Het eeuwige leven: Pieter Hildering (1957-2018)

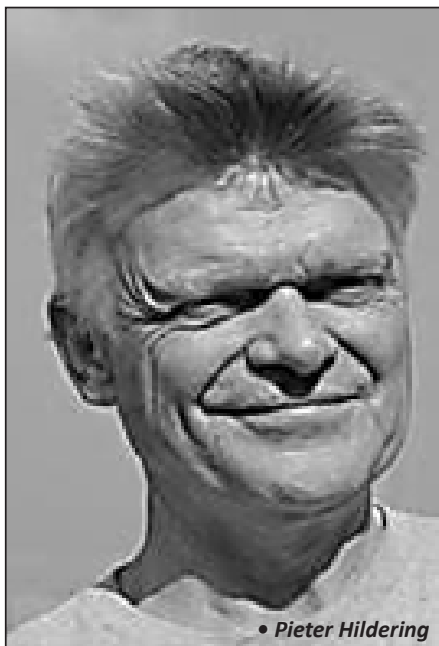
Iedereen in nood kon bij ondernemer Pieter Hildering aankloppen

DANKZIJ ZIJN MATERIAAL KAN EEN FERRARI-UITLAAT DE HEETSTE VUREN AAN. ONDERNEMER PIETER HILDERING HAD OOK EEN GROTE PASSIE VOOR DAMMEN EN KORFBAL.

Zijn vader was voddendoer in het Noord-Hollandse Assendelft. Zelf werd Pieter Hildering een gevierd handelaar in technische weefsels (aluminium, glasvezel en textiel) die temperaturen van ver boven de 1000 graden Celsius konden weerstaan. Die weefsels eindigden op de wanden van oceaanreuzen, de uitlaten van een Ferrari en in de motoren van auto's. Hildering was een ondernemer met een groot sociaal hart. Iedereen in nood kon bij hem aankloppen. Zijn bedrijf Hiltex Technische Weefsels steunde belangeloos individuen, bedrijven, instellingen en clubs uit de Zaanstreek. Delen is de beste manier om geluk te vergroten, was zijn motto.

Een echte Assendelver

Zo was de groothandel in hittebestendige materialen sponsor van de lokale voetbalclubs VV Assendelft en Sporting Krommenie. Nationaal tilde hij korfbalclub

• Pieter Hildering

KZ en damclub Amsterdam '80 tot grote hoogten. Met de laatste club, onder de sponsornaam Hiltex Amsterdam, reeg hij de kampioenschappen aaneen. 'Klaverjassen en dammen waren zijn uitje. Werken was zijn passie, en vooral het bedenken van nieuwe betere materialen. Hij was voortdurend bezig met innovatie', aldus een van zijn oud-medewerkers. Een voorbeeld van iets wat hij zelf ontwikkelde, zijn de hiteschildjes in de motoren van auto's. In 2016 werd longkanker bij hem vastgesteld. Hij overleed 13 januari op pas 60-jarige leeftijd. Hildering was een echte Assendelver. In zijn jeugd deed hij de havo in Krommenie, waarna hij als inkoper in dienst kwam van brandbeveiliging Ajax De Boer, het huidige Chubb Fire & Security.

Culturele eigenaardigheden

In 1987 begon hij voor zichzelf met de ontwikkeling van onbrandbare weefsels voor las- en brandbescherming en scheepsisolatie. Hij was onder het motto 'alleen honden hebben bazen' meer een van de collega's, dan de man die aan alle touwtjes trok. Al gauw werkten er meer dan twintig mensen. Omdat het bedrijf in de aanvliegroete naar Schiphol lag, kon het op de eigen plek niet meer uitbreiden. Hiltex werd in 2005 verplaatst naar een industrieterrein in West-Knollendam. De producten van Hiltex worden gebruikt in de scheepsbouw, de ruimtevaart en de auto-industrie. Hildering kon goed met mensen opschieten en had oog voor de culturele eigenaardigheden van de zeventig landen waar hij opereerde. Dat heeft hem geen windeieren gelegd.

Damsport

Omdat Hildering uitsluitend klanten had op de professionele markt, had sport-sponsoring niet zoveel direct nut voor zijn

bedrijf. Maar hij wilde op die manier iets teruggeven aan de gemeenschap. 'Waar het in de sponsorwereld veelal erom gaat het bedrijf zo groot mogelijk in beeld te brengen, was het doel van Pieter om de door hem uitgekozen sporten op een zo hoog mogelijk niveau te brengen', schreef de voorzitter van de korfbalclub op de eigen site. Zelf zat Hildering vaak op de tribune van KZ.

Zijn grootste passie was echter de dam-sport. Vanaf 1991 zou hij de damclub Amsterdam '80 liefst 17 jaar financieel ondersteunen. In die tijd stond de vereniging bekend als Damclub Hiltex. Het leverde zes landstitels op en een derde plaats in Europa.

Op het laatst liet hij zich ertoe verleiden om toe te treden tot de werelddam-bond. Dat leidde tot een conflict met een van zijn sterspelers – de Witrus Anatoli Gantwarg – waarna hij zich als sponsor terugtrok. Maar individueel bleef hij grote spelers sponsoren. Ook ging hij zelf weer spelen, want uiteindelijk was hij een liefhebber.

In 2013 won Hiltex nog de Zaanse ondernemingsprijs. Pieter Hildering wordt overleefd door zijn vrouw en drie kinderen.

© Peter de Waard

de Volkskrant 6 februari 2018

Hildering: slachtoffer van complottheorieën en querulanten

Het meest onzalige moment in het leven van Pieter Hildering is zijn beslissing geweest om voorzitter te worden van de werelddambond FMJD. In die hoedanigheid kreeg hij het al snel aan de stok met de Wit-Rus Anatoli Gantwarg, op het dambord een geweldenaar maar ernaast een man die, gevoed door allerlei complottheorieën, inmiddels een spoor van vernieling in de damwereld heeft achtergelaten. En dan het conflict tussen Russen en Wit-Russen in het FMJD-comité dat zich bezighield met de damproblematiek (het CPI). Hildering had het snel helemaal gehad met al die halve en hele idioten. Hij stapte op als voorzitter van de FMJD en trok zich terug als sponsor.

Nu is Hildering dood, damt en dramt Gantwarg onverdroten voort en hebben de Russen en Wit-Russen nog steeds ruzie, zij het niet meer binnen het CPI, want die club is terzijde geschoven. Gelukkig. (HW) ■

Probleemrubriek

Arne van Mourik

Er zijn van die woorden die mij maar matig bevallen, omdat ze iets minachtends in zich hebben terwijl er juist hartstocht achter zit. Om er twee te noemen: hobby en amateur. Verdien je met dezelfde inzet voldoende pecunia, is het werk en prof, dan word je door de buitenwacht serieuzer behandeld. Misschien is het de vrijblijvendheid die tot 'liefhebber' bestempelt? Hobbyisten mogen elk willekeurig moment ophouden met wat ze doen zonder gezichtsverlies te lijden. De grap is dat ze dat zelden doen.

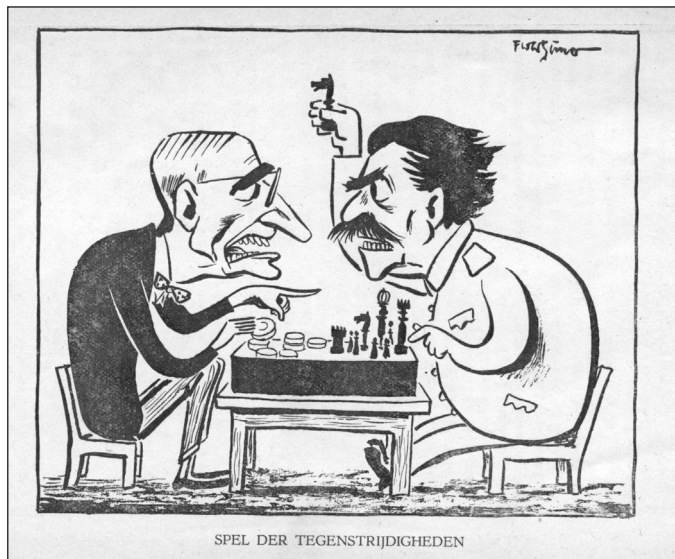
Attentie (31-51)

Toen Margreet Vermeulen in 2014, als ombudsvrouw van de *Volkscrant*, over de denksportrubrieken schreef viel het woord 'hobbyjournalistiek'. Daarmee bedoelde zij niet impliciet de damrubriek van Ton Sijbrands, maar toch, waarom zo'n woord gebruiken als je het over een serieuze zaak hebt? Want dat is denksportjournalistiek. Vier jaar later waren de poppen opnieuw aan het dansen, en op het moment van schrijven lijkt het er niet op dat de damrubriek snel revanche zal nemen op een hoofdredactionele bezuinigingsstreep. De huidige ombudsman, (voormalig) schaker Jean-Pierre Geelen, gebruikte op de dag van Sijbrands' laatste rubriek voor schaken en dammen achtereenvolgens de woorden 'intellectueel' en 'kinderspel' – tussen leestekens maar wie ziet dat? Ook aanhalingstekens vragen om goed doordacht taalgebruik.

Zelf mocht ik, in gezelschap van het Spaanse probleem van Voormans, zes dagen later een weerwoord geven in de column van Margriet Oostveen. Ze heeft er iets moois van gemaakt, al had ze het woord *uitstervende* niet van de koppige 'denksportfilosoof' – die even later denksportfilosoof werd. (Een woord kan snel voor zich staan.) De column was het gevolg van een uitvoerige mail aan dertig *Volkscrant*-columnisten, met aan hen het

verzoek in de laatste week van februari het onderwerp denksport te verwerken in hun pennenvruchten. Maar uitgerekend een columnist die ik *niet* had aangeschreven deed wat de anderen – minus Margriet – vermeden: schaker Max Pam, die anders *nóóit* een woord voor dammen over heeft, verraste woensdag 28 februari met de sympathieke opmerking dat er in Nederland één levende legende rondloopt: Ton Sijbrands. "Maar wat is dammen? Een sport die heel wat internationaler is dan het eindeloos rondjes schaatsen, waarmee de Nederlandse media worden gevuld." Geestig was het dat Mies Bouwman op een handig moment vertrok, waardoor Bert Wagendorp de 27e (toevallig de dag van het interview in Zeist) niet om Jannes van der Wal heen kon. Of was het een excuus om aan de damvraag tegemoet te komen? Zadatsja! Over de hele kwestie zal het laatste woord nog niet zijn gezegd.

In *Damsport in Leiden* (2017) maakt André van der Kwartel – neef van problemist Piet – onderscheid tussen 'vakproblemisten' en 'hobbyproblemisten'. Geen onsympathiek idee want in voorbije massale probleemproductietijden waren relatief veel problemisten te vinden die goed konden dammen maar nauwelijks naar een tegenspeler zochten, of ze bakten er zelf weinig van. Maar 'de index' doorbladerend kan

ik niet anders dan constateren dat de tweedeling nooit in het algemeen opging: niet alleen onder de huidige problemisten zijn veel vakproblemisten te vinden die volgens de Leidse definitie tot hobbyproblemisten bestempeld zouden moeten worden! Oftewel, soms zou je de pen van een ander op afstand willen bedienen. Mea culpa. Rob Spijkers had ik beloofd nogmaals over de MotiefMijn te schrijven. Dat wordt hopelijk volgende keer. Probleem 33 van Rob is positioneel te winnen, maar waarom niet gewoon snel naar een motief van Jan van Tol? Althans, volgens de

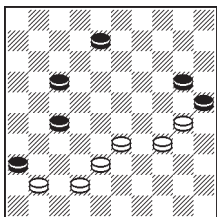
MotiefMijn, de database zegt Leen de Rooij. En is het één om één motief van Kieboom direct vanuit slagwerk heus nieuw?! Hoe dan ook, ook met deze rubriek krijgt Rob weer werk aan de winkel: nieuwe eindspelen, motieven of 'deelmotieven' gegarandeerd. En om nog even terug te keren in Leiden: Hans Tangelder (geen nieuw motief, wel een nieuwe hobbyproblemist) plaatste zijn vondst, naar aanleiding van een sneldampartij tegen Evert Dollekamp, op de website van LDG. Lees de kadertekst en u zult met mij eens zijn dat we graag meer problemen van Hans tegemoet zien.

Dollekamp over Tangelder

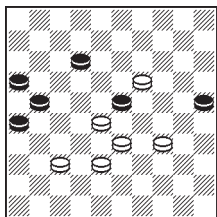
Uit 'Damsport in Leiden – van Leidsche Damvereniging naar Leids Damgenootschap' (André van der Kwartel 2017), pagina 72; Evert 'Wie doordeweeks traint' Dollekamp over Hans Tangelder:

"Hans speelt het spel waar je blij van wordt, of blij van zou moeten worden. Lelijke randschijven, achtergebleven stenen of zelfs standen, onmogelijke opsluitingen, krakkemikkige aanvallen, dubieuze doorbraken, naamloze skeletten, open Parti Bonnards, Russische eindspelen met beiden twee dammen en acht stenen, VanderVeen-systemen, Neo-Boomsystemen in de nahand, Tsjizjov-kanon zonder steen op 36, niet te vergeten de Olympische Formatie zonder steen op 45, Hele Hekstellingen zonder steen op 26, Halve Hekstellingen met steen op 26... Nou ja, noem maar op. Geen systeem zo gek of Hans heeft het wel eens gespeeld. [...] Hans' grote kracht is dat hij geen trendvolger is. Hans is een trendsetter. Maar omdat niemand hem kan volgen ook juist weer niet." (Uit het cluborgaan van RDC Rijnsburg, maart 2008).

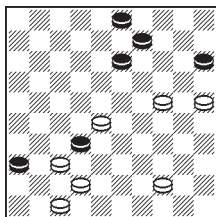
31. T. Kieboom

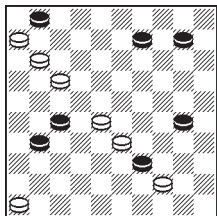
32. C. Jurriëns

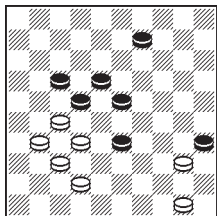
33. R. Spijkers

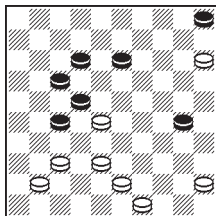
34. A. Tavernier

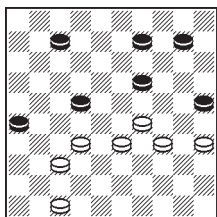
35. W. Schoute

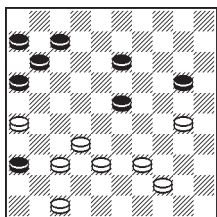
36. J.C. Patry

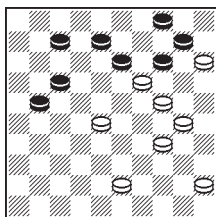
37. A. van der Stoep

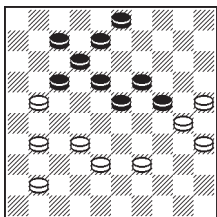
38. O. Dijkstra

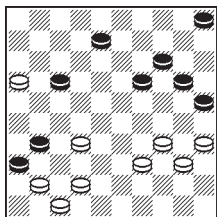
39. A. Terekhov

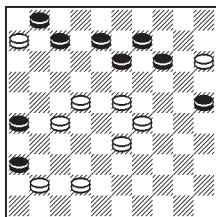
40. A. Timmer

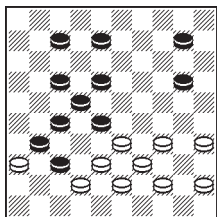
41. H. Tangelder

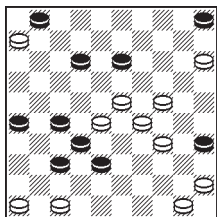
42. L. de Rooij

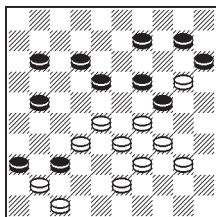
43. A.J. de Jong

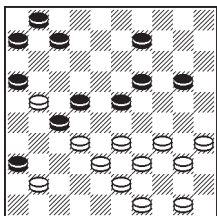
44. J.C.R. Bus

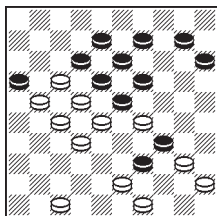
45. H.J. Simons

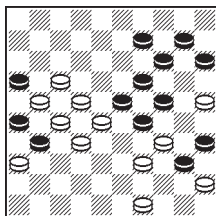
46. L. de Rooij

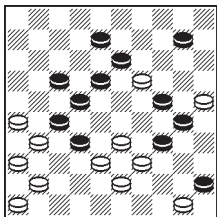
47. A. Rom

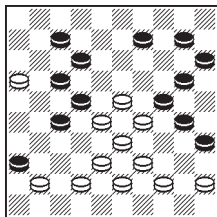
48. A. Rom

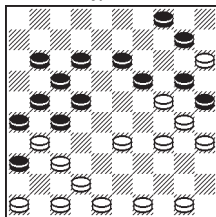
49. J. de Heer

50. A. Vermeulen

51. P. Kuijper

Bereik (52-57)

Kort nadat Sergej Yushkevitch in 2013 zijn monumentale boek had gepubliceerd schreef hij iets wat me erg roerde. Het kwam erop neer dat het toch wel erg teleurstellend zou zijn als alles wat het damspel in de voorbije eeuwen heeft voortgebracht in de (nabije?) toekomst zou gaan liggen verstoffen. Dat heb ik goed in mijn oren geknoopt want sindsdien promoot ik het damspel zeker niet alleen als voldoening gevende sport en kunst, door het zelf te beoefenen, maar ik benadruk dat het beste van al die eeuwen mensenwerk voor de eeuwigheid is: geniet dus van wat anderen hebben gepresteerd!

Onlangs haakte Serge (zijn voorkeur) in op mijn klacht – ook in *de Volkskrant* benoemd – dat het schaakspel het damspel in Nederland lijkt weg te drukken. Hij ziet op een paar dam-groei-kernen na een internationale tendens. Hóe vreemd dat is: men luistert

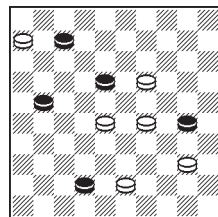
toch ook niet alleen naar de piano of de viool?! Of er in de bereikafdeling van deze maand fraaie damspelmuziek is te vinden laat ik aan u over.

Concreet (58-60)

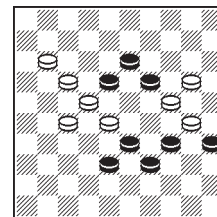
* Ronald Schalley presenteert een **lokzet**, naar aanleiding van de partij Johan Evens – Marie-Josée Vanheusden uit het Limburgs Kampioenschap 2014 (verwisselde kleuren). Bij een lokzet mag een vereiste zijn dat de verlokkende zet niet onfatsoenlijk slecht is, maar bijvoorbeeld uit nood geboren, en bij voorkeur is er geen aantrekkelijk alternatief. (Vandaar dat ik zo vrij ben geweest een witte schijf een veld te verplaatsen.)

* Alfons Ottink ten slotte had met zijn compositie geen gek figuur geslagen bij de online compositiewedstrijd (Toernooibase), maar de **forcing** was al eerder getoond aan het Utrechtse publiek... Het eindspel behoeft geen uitwerking ■

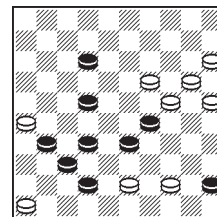
52. A. Kaciuska

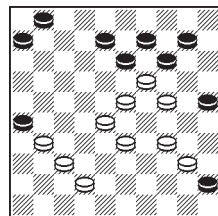
53. A.D. van Mourik

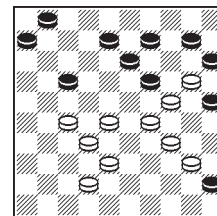
54. N. Doubovy

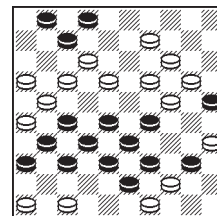
55. J. de Wit

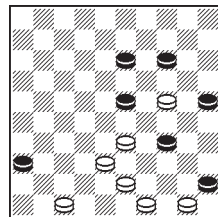
56. J. de Wit

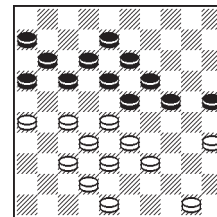
57. J. de Heer

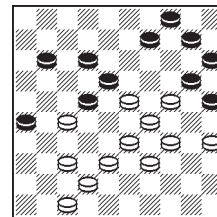
58. P. Kleute (A)

59. R. Schalley*

60. A. Ottink*

de Volkskrant

Een koppige 'denksportfilosoof' strijdt tegen het vergeten van een spel

Wat je niet respecteert, is gedoemd te verdwijnen. Arne van Mourik (41) bewaart daarom de uitstervende Nederlandse damcultuur. Het 'kloppend hart' van die cultuur, zoals hij het zelf noemt, bevindt zich in Zeist. Om precies te zijn op zijn studentenkamer, tussen een houten eenpersoonsbed en een ijskast met een paar potten pindaakaas erop.

Gedeelde gang, gezamenlijke douche en keuken: Arne trok hier tweeëntwintig jaar geleden in als student geologie en is gebleven. Dat is gezelliger dan alleen, en goedkoop.

Van de damsport kunnen in Nederland nauwelijks mensen leven. Er is nog een handvol professionele dammers, zoals Roel Boomstra (25), in 2016 wereldkampioen. Naast wat betaalde medewerkers bij de Koninklijke Nederlandse Dambond wordt de damcultuur in leven gehouden door een slinkende, vergrijsde groep liefhebbers. Arne van Mourik is de jongste.

Bij het raam een klein bureau-tje met laptop. Arne komt rond van uitzendbaantjes, zodat hij zoveel mogelijk tijd heeft voor zijn artikelen voor de damtijdschriften Het Damspel (van de bond) en De Problemist. Daarnaast bouwt hij hier aan een archief over belangrijke dammers. En hij schrijft vijf boeken tegelijk: een naslagwerk over dammen, een biografie over tv-regisseur en problemist Max Douwes, een essaybundel over dammen, een autobiografische roman met een dammer in de hoofdrol ('Een prachtig thema, natuurlijk') en een bundel van zijn verzamelde artikelen. Bij het voltooiën van alles speelt zijn hang naar volledigheid hem wel wat parten. Elke krant ontvangt boze e-

mails, maar soms is iemand boos met een fascinerende inspanning. Omdat alles wat je niet respecteert, gedoemd is te verdwijnen: Arne schreef die woorden zelf, in een hartschotelijk betoog tegen 'het onthutsende' voornemen de damrubriek in de Volkskrant te stoppen. Morgen verschijnt bij gebrek aan belangstelling de eerste Volkskrant in 42 jaar zonder wekelijkse damrubriek van Ton Sijbrands, de grootste Nederlandse dammer ooit. Ik begrijp de beslissing, maar ik begrijp Arne van Mourik ook. Hij noemt zichzelf 'denksportfilosoof'. Niet gehinderd door gebrek aan overtuiging riep hij alle Volkskrant-columnisten op deze week een stukje te wijden 'aan het fenomeen denksport (niet alleen schaken!) in relatie tot de maatschappij'. We kregen zeven suggesties voor een invalshoek. Tussen de regels las je de pijn over het eeuwige ontzag voor schaken, voor succes in het algemeen eigenlijk: 'Het damspel heeft evenveel recht op deze grootmeesterlijke vergelijking.'

Terwijl Nederland dweepziek achter het succes van de olympische medaillewinnaars aanliep, groeide mijn nieuwsgierigheid naar de koppige denksportfilosoof, die strijdt tegen monocultuur door zich volledig met één onderwerp te vereenzelvigen. De Winterspelen duren maar twee weken, zegt Arne van Mourik. Maar het grote ontzag voor schaken is permanent en verdringt voortdurend het dammen, dat frustreert meer. Vooruitdenken wordt altijd met schakers geassocieerd, 'maar wedstrijdammers denken veel dieper, griezelig diep'. Arne mocht eens een blindsimultaan tegen twee-

• Arne van Mourik in Zeist achter zijn 'bureautje met laptop'

voudig wereldkampioen Ton Sijbrands dammen. Het record van Sijbrands is tweeëndertig partijen tegelijk, in achtenveertig uur, zonder te slapen. 'Wat Sijbrands toen blind kon, is niet te bevatten. Er is uitgerekend dat hij bij die partij ruim een miljoen zetten in zijn hoofd moet hebben gezien. Een miljoen!' Helaas hebben schakers een grotere bek, zegt Arne. Dammers zijn introverte, en het is geen tijd voor introverte mensen. Het aantal leden van de dambond halveerde in 40 jaar tot nog geen 4.500, de schaakbond heeft er ruim 20.000. Arne zelf moest het na negentien uur tegen Sijbrands opgeven. Het dambord mocht hij meenemen en daarop toont hij me nu een probleem uit de wereld van de problemisten: de 'guerra over drie dammen', volgens Arne 'de Mona Lisa onder de damproblemen'. Problemisten bedenken nieu-

we damproblemen of 'composities', die ze als een puzzel op het bord leggen. Arne krijgt ze vanuit de hele wereld opgestuurd en controleert dan via een database of de bedenker de eerste is. Zo ja, dan wordt het probleem gepubliceerd. 'Heb je ook maar iets gelezen van wat ik je aan informatie heb gestuurd?', vraagt hij streng. Hij bedoelt een artikel waarin hij uitlegt dat een goede problemist niet eens heel intelligent hoeft te zijn: 'Graven in het verleden van de damproblematiek levert karrevrachten vol schoenmakers, kappers, diamantslijpers en broodbakkers op.' Totdat mensen bij gebrek aan aandacht besloten al het dammen 'moeilijk' te gaan vinden. Net als veel kunst trouwens. De rest is binnenkort geschiedenis.

© Margriet Oostveen
de Volkskrant 2 maart 2018 ■

Zo lust ik er nog wel een paar

Hein Wilsens

Even terug naar de probleembruk in het juninummer van vorig jaar. Daarin trof ik, enigszins verbaasd, probleemnummer 82 van Ard-Jan de Jong aan (#1), vergezeld van het komische commentaar van Arne van Mourik: "Het tweede product van De Jong is geen misdruk: zwart staat echt vijf schijven voor, denkt dat hem niets meer kan gebeuren, maar achterlopen blijft oppassen geblazen."

Het zal wel jeugdige onbezonnenheid zijn geweest. Van Mourik was op dat moment pas 40, De Jong slechts vooraan in de 50. Het zij de jongelui daarom vergeven.

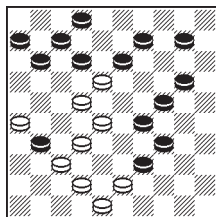
Misbaksels

Het is een kwestie van kiezen. Voor mij ligt de grens op één plus- of minschijf. Enkele uitzonderingen daargelaten heb ik problemen met een schijvenverschil van twee of meer nooit ter publicatie aangeboden. Dat zijn in mijn ogen onvolgroeide blindgangers, misbaksels die bij mij naar de map 'Te bewerken' worden

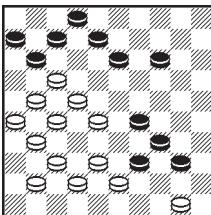
A.J. de Jong

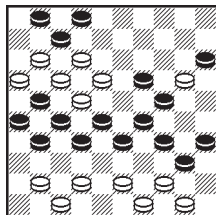
1. A.J. de Jong

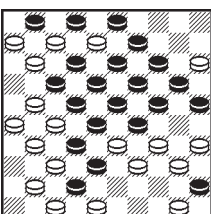
2. HW

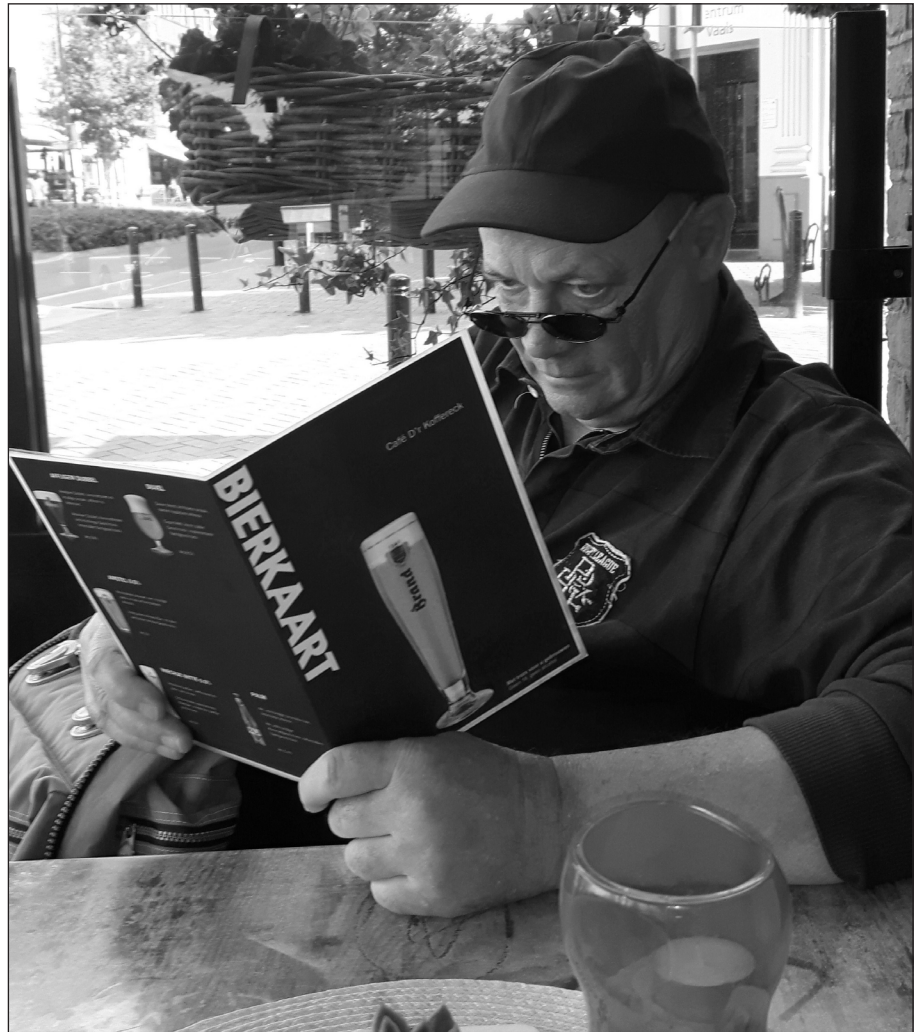
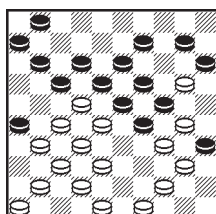
3. HW

4. HW

5. HW

• Het is ook voor de hoofdredacteur (die er best wel een paar lust) een kwestie van kiezen

verwezen. Zo lust ik er nog wel een paar was dan ook mijn eerste gedachte toen ik het probleem van Ard-Jan zag en las hoe Arne om de hete brij heen draaide. Meteen maar de map 'Te bewerken' ter hand genomen, want als we besluiten om problemen met grote schijvenverschillen toe te staan, beschik ik ineens over een portefeuille die rijkelijk gevuld is met tal van publicabele werkstukken. Ik laat er drie zien – ik had er nog ettelijke dozijnen aan toe kunnen voegen – en sluit af met een uit het hiernamaals teruggeroepen joekel. Want ook voor bijna-doodervaringen draai ik mijn hand niet om.

• **1. 14x9:** 1. 42-38 31x33 2. 48-42 39x37 3. 28x17 37x28 4. 22x13 11x22 5. 18x27 2-8 etc.

• **2. 11x13:** 1. 21-16 39x48 2. 50-44 40x49 3. 27-21 49x47 4. 42-38 48x18 5. 28-23 47x33 6. 23x3 11x22 7. 3x11 6x17 8. 21x1 29-33 9. 1-7 2x11 10. 16x7 33-38 11. 7-2 13-18 12. 2-7 18-22 13. 7-16 38-42 14. 16-27 22x31 15. 26x48.

• **3. 17x14:** 1. 42-37 31x42 2. 22x31 26x46 3. 47x27 21x32 4. 12-8 2x22 5. 11x2 22x11 6. 16x7 1x12 7. 43-39 34x43 8. 49x27 40x49 9. 2-16 49x21 10. 16x40 35x44 11. 50x28 46x23 12. 20x7.

• **4. 21x19:** 1. 48-43 38x49 2. 37x48 29x38 3. 34-30 25x43 4. 48x39 45x43 5. 47-42 38x36 6. 27x38 36x16 7. 38-32 28x37 8. 35-30 24x35 9. 15x24 19x30 10. 8x28 22x33 11. 11x4 2x11 12. 6x8 3x12 13. 50-44 49x40 14. 26-21 16x27 15. 4x45.

In de map stuitte ik op de 16x17 op #5: het ding heeft jaren in de map liggen verstoffen vanwege een vermeende BO, maar die zit er helemaal niet in. Deze constructie heb ik overigens enige tijd geleden op Facebook laten zien, maar het is nog steeds niet duidelijk hoe we met publicaties op het (soms best duistere) web moeten omgaan.

• **5. 16x17:** 1. 27-21 18x47 2. 28-22 17x28 3. 44-39 35x33 4. 49-44 29x49 5. 38x16 47x27 6. 21x3 24x35 7. 48-43 49x41 8. 46x37 15x24 9. 37-31 26x37 10. 16-11 6x17 11. 3x18 ■

einDsPel

Twee verwante motieven

Gerrit L. de Bruijn

Het motief-Lesage

In *Le Jeu de Dames* van januari 1895 publiceerde H. Lesage de stand van diagram 1. Zwart dreigt schijf 33 te offeren om met 36 de oversteek te kunnen maken. Wit zal zijn dam dus naar 37 of 46 moeten spelen. Na 1.5-37 16-21 2.35-30 21-27 3.37-10 27-31 4.30-24! is het motief van diagram 2 ontstaan.

In plaats van 2... 21-27? kan zwart echter ook 2... 21-26 spelen. Omdat na 3.37-10 schijf 33 weer geofferd kan worden, is het dan remise.

Met 1.5-37? wint wit dus niet. De andere mogelijkheid blijkt wel winst op te leveren: **1.5-46! 16-21 2.35-30** en nu een tweesprong:

A 2... 21-26 3.30-24 26-31 4.46-10!

B 2... 21-27 3.46-10 27-31 4.30-24!

Het eindspel van Lesage kan enkele zetten worden verdiept tot stelling 3 en in die gedaante werd het opgenomen in de 3x3-bloemlezing van *Kleingoed* (onder numero 680). Na **1.19-14 26-31/22-28 2.14-10 22-28/26-31 3.10-5 28-33 4.48-43 31-36** is stelling 1 ontstaan.

Een andere terugwerking, die een zetwisseling bevat, gaf Étienne Boissinot in *Le Jeu de Dames* van 4 juni 1921, zie diagram 4: **1.48-43 26-31 2.10-5 31-36** Of 2... 11-17 3.35-30 31-36 4.5-37.

3.5-37 Nu moet wit juist naar veld 37, want na 3.5-46? 11-16/17 4.35-30 5-21 5.30-24 21-26 zou hij op het verkeerde been staan.

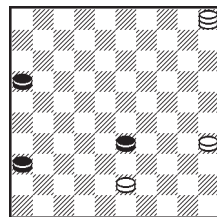
3... 11-17 4.35-30 17-21 5.30-24/37-46 21-26 6.37-46/30-24 26-31 7.46-10! met het motief-Lesage.

Het motief-Van Dartelen

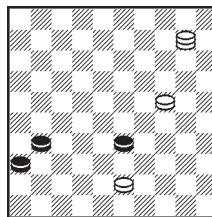
Op 12 januari 1941 (!!) deed zich in de finale van de meesterwedstrijd stelling 5 voor, in een partij tussen P.J. van Dartelen en J. de Krijger. Mede dankzij zijn winst op de uiteindelijke nummer twee in de ranglijst won Van Dartelen de meestertitel.

49.19-14 17-22? De Krijger wikkelt af naar een eindspel waarin ten eerste een overmachtswinst is uitgesloten en hij ten tweede altijd op dam kan komen. Bovendien zag hij 49...9-13 50.14-10 wellicht met minder vertrouwen tegemoet van-

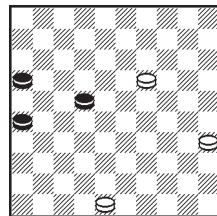
1. H. Lesage

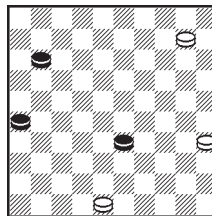
2. Motief-Lesage

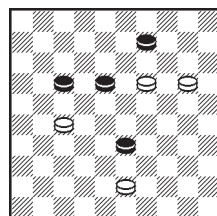
3. H. Lesage (A)

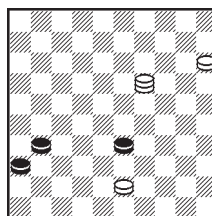
4. E. Boissinot

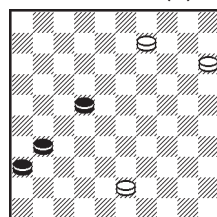
5. Van Dartelen-Krijger

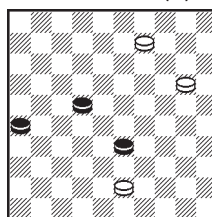
6. Motief Van Dartelen

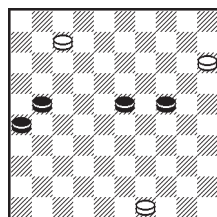
7. Van Dartelen (A)

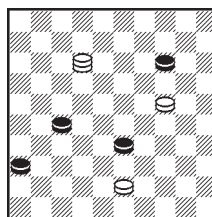
8. Van Dartelen (A)

9. J. Bastiaannet

10. J. Bastiaannet

wege varianten als 50...13-19? 51.10-4 33-38 52.4x11 38x49 53.11-16. Toch had hij dat moeten spelen, want met 50... 17-22 51.27-21 18-23 52.21-17 22x11 53.10-4 23-28 54.4x6 28-32 is er een ontsnapping.

50.14x3 22x31 51.3-14 Keller, die de partij bespreekt in *Het Damspel* van 1 juni 1941,

merkt op dat wit hier ook 51.3-26 31-36 52.26-37 had kunnen spelen. Na 52... 22-27 wint wit dan als in de partij en na 52... 33-38 53.43x32 18-23 54.20-14 23-29 55.14-9 29-34 56.9-3 34-39 57.3-25 kan hij de doorgebroken schijf terugwerpen.

51...31-36 52.14-46 Naar 37 was ook hier een optie.

52...18-22 Zwart heeft geen keus, want na 52...18-23 53.46x19 33-38 54.43x32 36-41 55.20-15 staat er een hinderlaag op het bord.

Omdat de witte schijf aan de rechterflank niet meer op veld 24 staat, zit de winst van Lesage er niet meer in. Maar Van Dartelen werkt toe naar een variatie op diens motief:

53.20-15 22-27 54.46-23 27-31 55.23-19!

De Krijger gaf op. [Ik heb het begrip *motief* wel eens gekscherend gedefinieerd als een "stand waarin zwart opgeeft." De Krijger geeft er blijk van dit te begrijpen.] In een partij mag je niet rekenen op een haarscherp eindspel en ook hier is dat niet aanwezig. Zo had Van Dartelen op de 54e zet veldkeuze – als hij maar niet te vroeg naar veld 19 gaat – en een zet eerder kon hij ook gaan voor 53.46-37 22-27 54.37-19 27-31 55.20-15! of 53.46-23 22-27 54.20-15 27-31 55.23-19.

Het motief van Van Dartelen is wel scherp verwerkt in de volgende twee 3x3-eindspelen. In numero 7 wint wit via de promotie op veld 4.

1.9-4 tweesprong:

A 1... 22-27 2.4-10 27-32 3.10x26 36-41 4.26-37 41x32 5.15-10 32-37 6.10-5! 37-42 7.43-38 42x33 8.5-32 33-39 9.32-49

B 1... 22-28 2.4-10 28-33 3.10-19! motief-Van Dartelen.

Eindspel 7 doorstond de selectie voor *Kleingoed* niet. Wel werd hierin stelling 8 opgenomen (onder numero 456), dat dichterbij het originele partijeindspel blijft; het verschil is slechts dat schijf 18 naar veld 22 is verplaatst.

1.9-3 Want na 1.9-4? volgt 22-28 2.4-10 33-39 = **1... 26-31** Nu kan op 1...22-28 2.3-14 33-39 3.43x34 28-33 4.34-29 33x15 5.14-9/37 volgen.

2.3-26 31-36 3.26-37 tweesprong:

A 3... 22-28 4.37×19 33-38 5.43×32 36-41 6.20-15 hinderlaag. (Deze variant, die ook in het partijeindspel een rol speelde, ontbreekt overigens in *Kleingoed*.)

B 3... 22-27 4.37-19 Met de witte schijf nog op 20 is deze zet beter verborgen dan bij de vorige zetting.

4... 27-31 5.20-15!

Tot dusver is het allemaal kinderspel vergeleken met het eindspel dat Johan Bastiaannet in 2014 creëerde, zie diagram 9, een eerste publicatie. We horen het motief van Van Dartelen hier slechts even aan het slot van de symfonie.

1.7-1 tweesprong:

A 1... 24-29 2.1-12 en nu

A₁ 2... 23-28 3.12×34 26-31 4.34-48 21-26 (na 4... 28-32 5.48×8 32-37 bij voorbeeld 6.8-24 +) **5.15-10** tweesprong:

A_{1.1} 5... 31-37 6.48×31 26×37 7.10-5 28-32 8.49-43 tang

A_{1.2} 5... 28-32 6.10-5 32-38 7.5-37 31×42 8.48×37 26-31 9.37×26 tang

A₂ 2... 21-27 3.15-10 26-31 4.12-26 31-36 5.10-5 29-34 6.5×16/21 34-40 7.D-32 40-45 8.49-44!! en we zien een motief met twee scherpe varianten.

B 1... 23-29 Na 1... 23-28 wint 2.1-18 eenvoudig; ook mogelijk is 2.1-7 en dan bij voorbeeld 2... 26-31 3.7-16 24-29 4.16×34 31-37 5.34-30 37-42 6.49-43 met een hinderlaag.

2.1×40 26-31 3.49-43 31-36 Na 3... 31-37 volgt de drijfjacht 4.40-35 24-29 5.35-40 29-33 6.40-44 +; op 3... 24-30 wint 4.15-10 (of eerst 4.40-35 30-34) 31-37 5.40-35 30-34 6.10-5 37-42 7.43-38 42×33 8.5-32 21-26 9.35-44 34-39 10.44-50 26-31 11.32-49! (maar niet 11.32-16? wegens 11... 39-43) 31-37 12.49-38 33×42 13.50×47.

4.40-35 24-29 5.35-40 tweesprong:

B₁ 5... 29-34 6.40×26 36-41 7.26-37 enzovoort.

B₂ 5... 29-33 6.40-23 21-26 (scherper dan 6... 21-27 waarna wit 7.23-14//5 kan spelen) **7.23-46** en verder als bij Van Dartelen.

Een combi

Een stuk eenvoudiger is eindspel 10, eveneens van Johan, afkomstig uit *Dam Eldorado* 09-1979. Een leuke afsluiter: de motieven van Lesage en Van Dartelen worden hier gecombineerd:

1.12-23 driesprong:

A 1... 27-31 2.23×10! Lesage

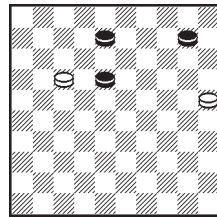
B 1... 14-19 2.23×14/5 27-31 3.5-10! Lesage

C 1... 14-20 2.24×15 27-31 3.23-19! Van Dartelen.

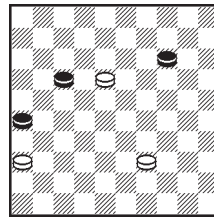
Oplossingen februari 2018

● **707 1.17-11 18-22/23** [na 1... 8-12 kan

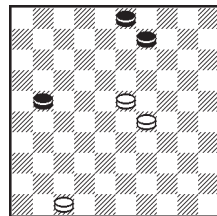
707. G. Dentrroux (A)

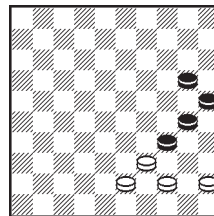
708. A. Tavernier

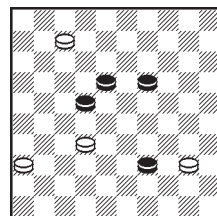
709. M. Sabater

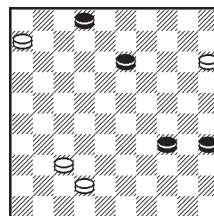
710. G.L. de Bruijn

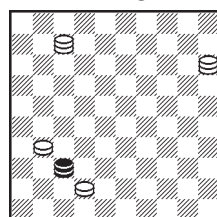
711. O. Dijkstra

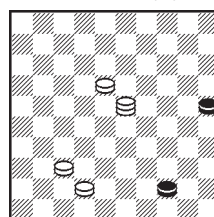
712. M. Magnard (A)

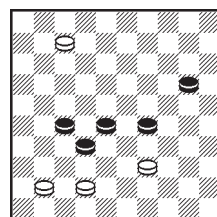
712A. M. Magnard

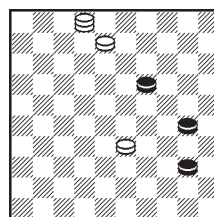
712B. L. Schut (A)

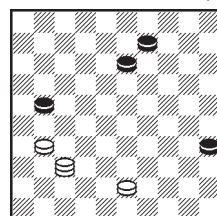
713. J. Bastiaannet

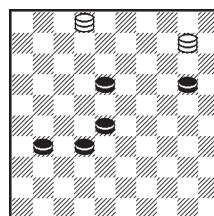
714. M.S. Meltsin

715. A. van der Stoep

716. R. Mackevicius

2.25-20 (of 2.11-6) 18-23 3.11-6 12-17 4.20-15 (want 4.6-1? 10-15 levert slechts remise op) 23-28 5.15×4 28-33 6.6-1 33-38 7.4-27 38-42 8.27-38 42×33 9.1-6 +] **2.11-7 5-28 3.7-2 8-12 4.25-20** G. Dentrroux [*Le Jeu de Dames Revue Mensuelle* 06-1923]: **28-32 5.2-30! 10-14 6.20×9 32-37 7.30-48 37-41 8.48-37 41×32 9.9-3 12-18 10.3-9 18-23 11.9-20 32-37 12.20-14 +.**

In de zetting 8, 10, 32/7, 20: *Het Eindspel I*

(1162); *Het Eindspel II* (82); *Antologija I* (132); *1000 mini* (83). In de zetting 10, 12, 28/25, D2: *Antologija I* (275); *1000 mini* (275).

● **708 A. Tavernier: 1.18-13 14-19** [of 1... 17-22 2.13-8 22-27 3.8-2 27-32 4.2-13 32-37 5.13-31 37-41 6.36×47 26×37 7.39-33/34 +] **2.13×24 17-22 3.39-33 22-27 4.33-28** G.L. Gortmans: **26-31 5.28-22 27×18 6.36×27 18-23 7.27-22** tang.

● **709 M. Sabater: 1.47-42 21-27** [Na 1... 9-13 2.29-24 3-8 3.24-20 8-12 4.20-15/14 13-18 5.23-19 18-22 6.5-10 22-28 7.10-4 blijkt waarom schijf 47 naar veld 42 moest spelen.] **2.42-37 9-13 3.29-24 3-8 4.24-20 8-12 5.20-14 13-19** [na 5... 13-18 volgt 6.14-9 18×29 7.9-3 (of eerst 7.37-32) 12-18 8.37-32 27×38 9.3-9 29-33 10.9×43] **6.14-9 19×28 7.9-3! 27-31** [na 7... 12-18 wint zowel 8.3-20 als 8.3-9 28-32 9.9×36 32×41 10.36×47] **8.3×33 31×42 9.33×47.**

● **710 G.L. de Bruijn: 1.44-40** tweesprong: **A 1... 20-24 2.40×20 25×14 3.43-38 14-20 4.45-40 20-25 5.40-35 30-34 6.39×30 25×34 7.38-33** tang **B 1... 30-35 2.40×29 25-30 3.29-23 20-25 4.43-38 30-34 5.39×30 25×34** G. Beudin 1888: **6.38-33 35-40 7.33-29** tang.

● **711 O. Dijkstra: 1.40-34 39×30 2.32-27 22×31 3.36×27** tweesprong: **A 3... 30-35 4.7-1 19-23** G.A. Cremer 1958: **5.1-7! 35-40 6.27-22 18×27 7.7×45 27-32 8.45-29 32-37 9.29-47** **B 3... 30-34 4.7-2** J. Bastiaannet 1987: **19-23 5.2-16 23-28 6.27-22 28×17 7.16-7 18-22 8.7×40 22-28 9.40-49 28-33 10.49-43!**

Voor het verwante eindspel van Cremer zie *Kleingoed* 542, en voor dat van Bastiaannet *Dammen* 30.

● **712 G.L. de Bruijn: 1.6-1 34-39 2.15-10 39-44 3.10-4 44-50 4.4×27 50-33 5.27-38 33-28 6.37-31 28-37** M. Magnard 1923: **7.38-20 37×48 8.20-3 48×26 9.1-12 26×8 10.3×12 2-8 11.12×3 35-40 12.3-17 40-45 13.17-50.**

Het originele eindspel van Magnard, afkomstig uit *Le Jeu de Dames Revue Mensuelle* 11-1923, ziet u op diagram 712A. In *De Problemist* 1955 deed Lammert Schut een poging dit idee te verdiepen en wel met de stand 34, 35/ 10, 13, 37, 42 met de bedoeling 1.10-5 34-39 2.5-23 39-44 3.13-9 44-50 4.9-4 enzovoort. Dit eindspel is evenwel meervoudig bijoplosbaar, bij voorbeeld nog op de vierde zet door 4.42-38. Diagram 712B geeft een arrangement waarbij de euvelen zijn teruggebracht tot slechts één veldkeus op

de vierde zet:

• **712B 1.18-13 44-50 2.13-9 25-30** [2... 50-33 3.23-10 33x47 4.10-15 25-30 5.9-4 30-34 6.4-13 +] **3.9-4 30-34 4.23x40/45 50-28 5.37-31 28-37** M. Magnard 1923.

• **713 J. Bastiaannet: 1.7-1 29-33** [na 1... 27-31 2.1x34//45 31-36 wint 3.D-29 36x38 4.29x42 20-25 (of 4... 20-24 5.42x20/15 32-37 6.D-47 28-32 7.39-33 +) 5.39-34 +] **2.1-6 33x44 3.6x50 27-31 4.50-33!** en nu

A 4... 31-36 5.33x15 36x38 6.15x42
B 4... 20-25 5.42-37 31x42 6.33x47 25-30 7.41-37 32x41 8.47x36 +
C 4... 32-37 5.41x32 31-36 6.33x15 36-41 7.42-37 41-47 8.32-27 +
D 4... 32-38 5.33x15 38x36 6.15-10!

• **714 M.S. Meltsin** [64, 20-07-1929]: **1.2-7 40-45** [want 1... 40-44 wordt beantwoord met 2.7-40 44x35 3.8-2 +] **2.7-40 45x34 3.8-2 19-24 4.2-7! 24-29 5.33x35 34-39 6.7-34 39x30 7.35x24.** [De overzetting in *Eindspel-encyclopedie 2C* deugt niet.]

• **715 A. van der Stoep: 1.37-48!**
 tweesprong:
A 1... 13-19 2.31-27 21x32 3.42-38 32x43 4.48x4

B 1... 21-27 [op 1... 21-26 volgt 2.43-39 26x37 3.48x26 35-40 4.39-34 40x29 5.26-3 (of eerst 5.26-12 29-33 6.12-17)]
2.31x22 35-40 3.43-39 40-45 4.48-37!!
 driesprong:

B₁ 4... 13-19 5.37x3 45-50 6.3-17 50x33 7.17-6 33x17 8.6x22
B₂ 4... 9-14 5.37x10 13-18 6.22x13 45-50 7.10-4 50x9 8.4x13
B₃ 4... 13-18 5.22x4 45-50 6.4-10!

• **716 R. Mackevicius: 1.2-11 18-22** [op 1... 31-37 2.11x15 18-23 3.10x28 32x23 4.15-10 +; op 1... 20-25 2.11x39 31-37 3.39-43 +] **2.11-16** tweesprong:

A 2... 31-36 3.16x15 22-27 4.10x21/16 36-41 5.D-32!

B 2... 22-27 3.16-11 31-37 [na 3... 20-25 slaat wit 4.11x39 31-37 5.39-43 +, maar niet 4.11x33? wegens 4... 31-37 5.10-4 27-31 6.4x36 25-30 7.36-47 30-34 (7... 30-35? 8.33-29 35-40 9.29x45 32-38 10.47x15 37-41 11.45-23!) 8.33-44 32-38 =] **4.11x15 27-31 5.15-33! 31-36 6.33-28 32x23 7.10x46.**

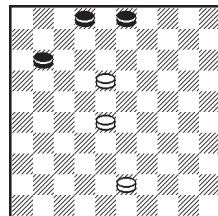
Ter oplossing

Driemaal 3x3 bij de aftrap van deze serie. Eenvoudig werk om er in te komen. Van der Stoep varieert op een bekend thema. Het eindspel van Riemens lijkt zo uit een partij(analyse) weggelopen. Hoewel je de

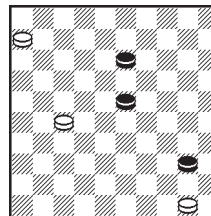

eerste zet bij Bastiaannet meteen wel ziet, is de rest nog zo simpel niet. In het eindspel van Mackevicius is dam 40 subtiel bezig. Ten slotte drie eindspelen uit de oude doos die ik wat heb opgepoetst ■

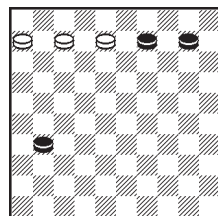
717. G.L. de Bruijn

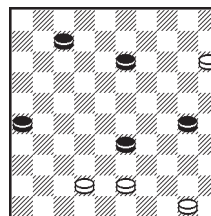
718. O. Dijkstra

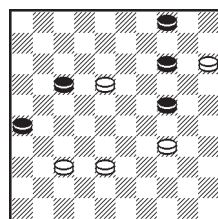
719. M. Sabater

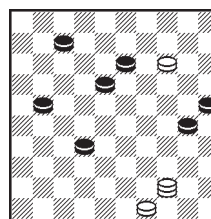
720. A. van der Stoep

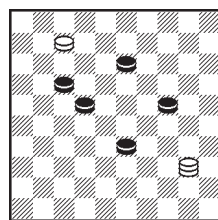
721. W. Riemens

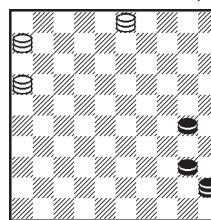
722. J. Bastiaannet

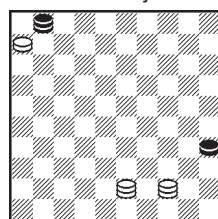
723. R. Mackevicius

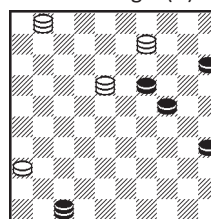
724. A.A. Pankratov (A)

725. A.V. Charjanov

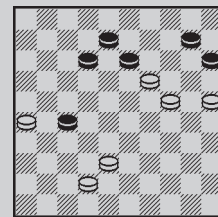

726. D.I. Sargin (A)

Scherp uit in de partij (24)

Op 17 februari van dit jaar speelde het eerste van Heijmans Excelsior tegen het tweede van DV VBI (Huissen). De voor de Rosmalense club uitkomende Wit-Russin Olga Fedorovich wist met wit Geert Berends heel fijnzinnig te kloppen vanuit onderstaande stelling. De analyse is van de hand van Frank Teer:

"Zwart staat op de rand van de nederlaag. Wit moet kiezen tussen 25-20 en de damzet met 38-32, beide kansrijk op het eerste gezicht. Echter, dat 25-20 tot remise leidt is vrij simpel te zien: 55. 25-20 13-18 56. 20-14 (op 56. 38-33 eenvoudig 27-32 57. 33-29 12-17 58. 20-14 18-23 remise) 8-13 57. 19x17 10x30 58. 17-11 30-34 59. 11-7 34-40 60. 7-1 40-45 61. 1x23 45-50 62. 23-32 15-20 63. 32x16 20-24 met remise.

55.38-32!, het meest kansrijke eindspel, **27x47 56.26-21 47x20 57.25x5 13x24 58.5-28 24-29?**

Nu is het verloren. Hoewel het niet makkelijk is te zien, is 12-18 de enige zet die nog remise oplevert:

• 8-13? 59.28-19 12-17 60.21x12 24-29 61.19x2 29-33 62.2-16 33-39 63.16-49 wit wint;

• 24-30? of 15-20? 59.28-23 simpel gewonnen;

• 12-18! 59.21-16 24-29 60.16-11 29-34 61.11-7 18-23 (18-22 zou nog verliezen door 62.28x3 34-39 63.7-2 en de 1 om 2 met 3-20 zorgt voor de winst) 62.28x2 34-39 met remise.

59.28-11! 8-13 60.11-2! (ook direct 11-16 wint) **13-18 61.2-16!** en zwart geeft het op. Wit staat gewonnen omdat na 29-34 62.21-17 volgt met 12x21 63.16x30! (16x25? 18-22 is nog remise!) en de volgende twee scherpe variantjes:

• 18-22 64.30-13! 22-28 65.13-24! 28-32 66.24-42!

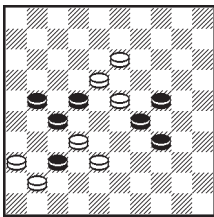
• 15-20 64.30-25 20-24 65.25-9 18-23 66.9-13 24-29 67.13-9 29-33 68.9-14 23-29 69.14-20 29-34 70.20x38!" (HW)

De beste problemen van tien jaar geleden

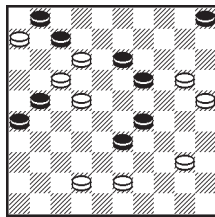
Menno Veldstra

Hoewel de probleemserie van april 2008 veel mankementen te zien gaf, kon ik toch veertien redelijke tot (zeer) goede problemen selecteren, met inbegrip van een tweetal voorbeeldige problemen uit nog vroeger tijd.

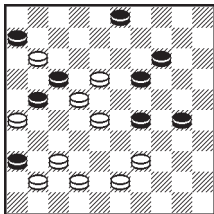
25. A.D. van Mourik

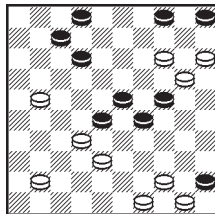
27. V. Bieliauskas

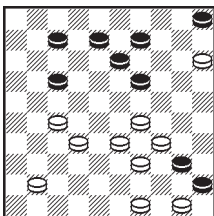
28. A. Wuijtenburg

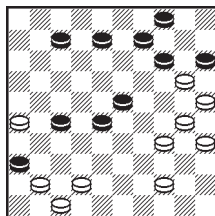
29. T. Smedinga

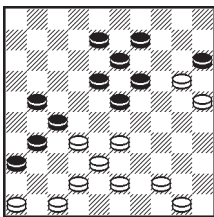
29A. J.Scheijen (1988)

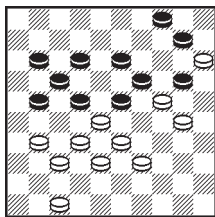
31. S. Lautenbach

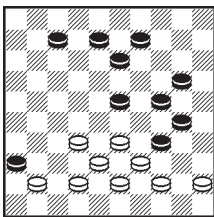
32. M. van Dijk

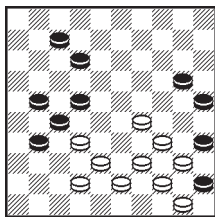
33. D. de Ruiter

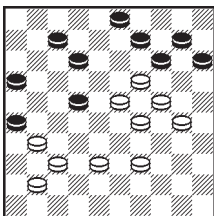
34. K. van Limpt

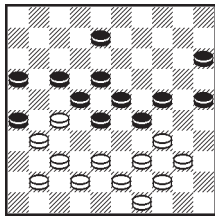
37. A.J. Timmer

38. A.J. Timmer

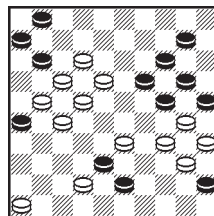
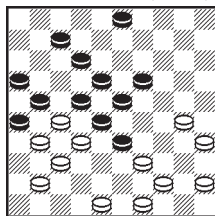

39. A.J. Timmer

- **25.** 31, 13, 2, 26 (33) 21 (39) 49. Aardig kleintje, met het prachtige moment 31!
- **27.** 34, 14, 10, 7, 1 (39) 31 (48) 34, 34. Wit is dwingend op twee bijzondere manieren: door zwart niet in het halletje van veld 38 te laten kruijen, en door hem dam te laten halen.
- **28.** 428, 12, 8, 39, 39, 8, 32, 3 (304) 30. Ook een manier om de oppositiestand van het vorige probleem te bereiken!
- **29.** 17, 8, 33, 9, 39, 4 (43, 34, 34) 504 (10) 39, 38 (15) 33. Aardige bewerking van het motief van Scheijen. Echter, nummer **29A** (oplossing: 23, 21, 14, 4) van de grootmeester zelf, is mooier.
- **31.** 417, 10, 32, 41 (47) 40, 24, 1 (28) 29 (272) 42 (20, 37) 10 (32) 35 (38) 41/46 (43) 28. Na (38) is het onscherp, maar toe maar: anders kan ik u 46/41-28! niet laten zien.
- **32.** 338, 33, 461, 427, 16, 45, 23 (18, 29) 7 (33) 1 (38) 29 (43) 18. Uitbreiding van het motief van E. van Emden uit 1804.
- **33.** 317, 22, 29, 9 (29) 25, 4 (42) 48 (33) 42 (39) 24, 43. Mooie stand, mooie slagen. Na 4 is alleen de aangegeven voortzetting scherp.
- **34.** 29 (33A) 18, 33, 29, 1 (228) 29, 47. A (47) 18, 28, 40, 35, 1. De A-variant eindigt alleen scherp als zwart zichzelf door (30) om zeep helpt. Toch maakt die de beginzet extra waardevol.
- **37.** 30 (25x23) 37, 8, 2, 39, 45. De fantastische openingszet biedt een rijkdom aan varianten.
- **38.** 13, 20, 8, 1, 5 (20) 293 (19) 32 (24) 38 (30) 43 (35) 49 (21, 40) 11 (45) 50. Een langelijner met een spannender ontknoping dan de traditionele. De openingszet maakt indruk.
- **39.** 30, 40, 19, 372 (28x39) 43, 3, 5 (20) 382 (28) 32, etc. Hier een openingszet met slagkeus. Ook fraai. Maar hoe

- **39A.** J. van Tol (1961)
- **47.** J. de Wit

• Valdas Bieliauskas

• Jaap de Wit

verdienselijk ook, ook hier is er weer een baas boven baas, zie **39A**, oplossing: 440, 24, 24, 19, 23 (32A) 8, 1, 5 (21) 493 (27) 38 (40, 31) 42 (36) 29 (361) 427, 293, 49. A (29) 27, 10.

• **47.** 28, 41, 23, 19, 33, 4, 48, 43, 2. De stand is echt verklaarbaar, hoor! Iedereen vergaapt zich nu natuurlijk aan de stand en voortzetting na (14x23), maar mijn oog wordt toch beroerd door het even simpele als elementaire 48-43!! ■

Oplossingen probleemrubriek december 2017

André Schokker

Kort nadat Roel Boomstra in december 2016 wereldkampioen was geworden vroeg Arne hem of een optreden als gastspreker in deze rubriek gelegen kwam. Verrassend was het niet dat Roel er toen vriendelijk voor bedankte, hij was een veelgevraagd man die ook hoognodig weer aan de natuurkundestudie moest. Maar ruim een jaar later werd de opdracht wél met plezier ontvangen. En om ons geheugen nog even op te frissen stelt Roel zichzelf eerst voor.

"Al zo'n tien jaar maak ik, Roel Boomstra (1993), deel uit van het topsportbeleid van de KNDB. Dat heeft geleid tot enkele grote persoonlijke successen, met als voornaamste hoogtepunten Nederlandse titels in 2012 en 2015, de Europese titel in 2014 en de wereldtitel in 2016, alsmede de Europese titel landenteams voor Nederland in 2016. Eind 2018, dit jaar dus, speel ik zeer waarschijnlijk een match om de wereldtitel tegen de huidige wereldkampioen Aleksandr Shvartsman (1967).

Naast het partijspel boeit mij ook de damproblematiek, met name vanuit het oogpunt van de partijspeler. Als voorbereiding op de WK-match lees ik onder andere graag *De Problemist*. Sommigen denken (en spreken dat zelfs uit) dat wat daarin is te vinden weinig tot niets met partijspel te maken heeft. In

mijn ogen een grote misvatting! Ik zal hier toelichten wat *De Problemist* ook voor mij als topspeler zo aantrekkelijk maakt. Het eerste wat mij aanspreekt is dat het voor mij vrijwel onmogelijk is DP van begin tot eind door te lezen. Het staat zo vol met ideeën, standen en verhalen dat eigenlijk elke keer het nieuwe nummer al arriveert voordat ik het vorige van begin tot eind heb doorgenomen! Over het algemeen heb ik drie rubrieken dan wel van begin tot eind doorgewerkt. Uiteraard de rubriek 'Forcings' (van Oege Dijkstra) die de meest duidelijke link met het partijspel heeft. Daarnaast test ik mezelf regelmatig met de eindspelen die ter oplossing worden aangeboden in de rubriek 'einDsPel' (van Gerrit de Bruijn). Vooral de 3x3 eindspelen vind ik een uitstekende test voor de rekenvaardigheid. Lukt het me om snel de hoofdvariant te vinden en te doorgronden? De derde

rubriek die ik vrijwel altijd doorneem is de 'Probleemrubriek' en nu ik de oplossingen van deze rubriek, editie december 2017, mag bespreken neem ik u graag mee op reis.

Eén van de fijne punten aan de rubriek vind ik dat het doorgaans met vrij simpel oplosbare standen begint. Vanaf nummer 154, van Arie van der Stoep, vind ik het speciale een vermelding waard. Een aantal van die 'speciale problemen' wordt nogmaals op diagram gezet, bij de oplossingen verderop. Als partijspeler vind ik het heerlijk om dit soort standen op te lossen: een kleine forcing gevolgd door een praktisch eindspel met enkele scherpe hoofdvarianten. (ADVM: dat Frank Teer na de tweede 'dwangzet' een heuse Houdini-act tevoorschijn tovert laten we hier even buiten beschouwing.)

Vanaf het volgende probleem (155) wordt het lastiger. Met Frans Hermelink als auteur weet ik al dat de oplossing doorgaans behoorlijk geniaal is. Zo ook hier: een prachtig idee waarbij de zwarte dam ten onder gaat aan de geringe bewegingsvrijheid. (Zie het Moment bij de oplossingen.) Ook het volgende probleem kon ik zeer waarderen. Vaak hebben de creaties van Oege Dijkstra een partijachtige beginstand en wat mij met name aanspreekt zijn de scherpe, vaak puntige eindspelletjes. Ook hier gaat het eindspel fraai uit. Door de nummers 157-159 ging ik snel heen maar het lukte mij maar niet om het probleem van Kaciuska (160) op te lossen. Na ongeveer 5 minuten was ik er van overtuigd dat dit niet aan mij zou liggen en schakelde ik hulp in, om te vernemen dat in de oorspronkelijke druk een zwarte schijf op 35 miste – dat verklaarde! De juiste stelling is nu wel op diagram te zien.

De prachtige combinatie (161) van Hein Wilsens lijkt zo in de partij uitgevoerd te kunnen worden. Chapeau! Alleen jammer dat zwarts laatste zet 30-35 niet is af te dwingen. Als dat mogelijk was geweest was het wat mij betreft echt een topprobleem. Sowieso goed voor de rubriek 'de beste problemen van tien jaar geleden'. Bij nummer 162 van Fomin wordt het al stukken minder partijachtig.

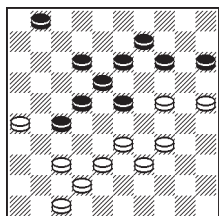
• Op 3 maart 2018 speelden Van Stigt Thans en Hijken DTC om het clubkampioenschap van Nederland. De Schiedammers wonnen met 13-7. Roel Boomstra remiseerde met Thomy Lucien Mbongo

Persoonlijk heb ik wat moeite met dit soort beginstanden, maar doorgaans is het wel goede voorstellingsvermogenstraining. Zo ook hier. Met de naam De Wit in de probleemrubriek (nu bij nr.163) weet ik al dat het eindigt in een Timoneda, of heet het tegenwoordig "Spaans"? Mijn eerste aanraking met problemen van Jaap de Wit was tijdens een NK Junioren te Westerhaar. Terwijl mijn tegenstander nadacht over zijn volgende zet liep ik een rondje door de speelzaal. Aan de muur hing een oude krantenrubriek met een paar problemen ter oplossing, waaronder een van Jaap. Als topspeler moet je beschikken over een flinke dosis doorzettingsvermogen en vasthoudendheid om de bedoeling te doorgronden, ook al weet je waar het naar toe moet. Daarom bewonder ik hem als problemist. Zijn probleem aan de muur wilde ik oplossen maar ik zag dat mijn tegenstander inmiddels had gezet. Ik gaf mezelf nog één minuut om het probleem op te lossen maar moest toch mijn meerdere erkennen. Na de partij zette ik het op en vond alsnog de oplossing. En u raadt het al: dat probleem eindigde ook in een Timoneda.

Met probleem 164 van wijlen Jaap Viergever had ik wat moeite. Als speler die regelmatig composities oplost begreep ik wel dat 50-44 de eerste zet moest zijn, alleen was ik vooral aan het zoeken naar een subtielere oplossing dan 2.37-31 met grote doch fraaie meerslag. Nummer 165 van Tjipke Smedinga bevat helaas een bijoplossing, net als het volgende van Chris Jurriëns. Gelukkig maakte probleem 167 van Alexander Rom dat voor mij weer helemaal goed. Voor zijn problemen heb ik een zwak. De aanvangsstanden zijn zelden partijachtig, maar toch vind ik dat de oplossingen van zijn problemen vaak een soort harmonie hebben die ik kan waarderen.

Het eerste probleem van Jaap Bus (168) was ook de eerste Grote Opgave. Met regelmaat gaat het oplossen van problemen van Bus mij boven de pet. Vaak ontstaan er zeer ingewikkelde eindspelen die eigenlijk alleen een computer kan oplossen; natuurlijk bevat het dan wel veel fraaie varianten. Maar als ik zelf een compositie heb bedacht haal ik doorgaans het meeste genoeg uit het opzetten ervan waarna iemand de oplossing gaat zoeken. Als het veel spelers niet lukt om de oplossing te doorgronden merk ik dat ik het zelf minder leuk vind om te laten zien. Dat doet mij afvragen: als ik zelf de oplossing van een creatie van Jaap Bus al niet meer kan vinden, hoeveel spelers

in de wereld kunnen dat dan wel? Ik kan me voorstellen dat Jaap echter het meest genoeg haalt uit het probleem creëren en de oplossing beschrijven op zijn blog, niet aan het laten oplossen door spelers. Bij dit probleem had ik overigens geluk, ik kende het eindspel al uit een probleem dat Pim Meurs mij ooit had laten zien. Dat probleem verdient het zeker om hier nogmaals gepubliceerd te worden.

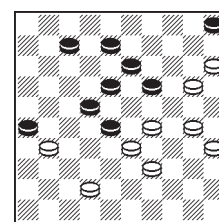
van Pim Meurs spreekt mij als partijspeler natuurlijk meer aan, maar ik kan ook een probleem dat zich volledig volgens de scherpe regels voltrekt waarderen, en deze bewerking van Bus bevat ook nog eens een mooie keuzeslag. Als partijspeler die af en toe een compositie maakt weet ik hoe moeilijk het kan zijn om het probleem volledig aan de SR te laten voldoen!

Vanaf nummer 169 beginnen de aanvangsstanden steeds minder partijachtig te worden. Bij die van Alain Tavernier bevatte de oplossing wel een soort schoonheid, waardoor ik deze snel kon gokken. Na even goed nadenken lukte het mij ook de eindstand van het blad af te zien. Voor het probleem van Willem Schoute (170) heb ik toch het bord er maar eens bij gepakt. Na me eerst kort afgevraagd te hebben of er een standverklaring gegeven kan worden, ja – zwart heeft na (34-40) 46/47-41 voor (25x34) gekozen – zette ik mij daar overheen en ging ik aan de slag. Al snel vond ik de werkelijk prachtige ontleding en was ik de vreemde beginstand alweer vergeten. Zwart haalt in totaal driemaal dam en toch wint wit! Dit is tevens een van de bijkomende redenen voor mij om *De Problemist* te lezen. Eens in de zoveel tijd kom ik zo'n prachtig probleem tegen dat ik me zeer gelukkig prijs dit mooie spel te mogen spelen! De leukste problemen die ik tegenkom laat ik dan ook met veel genoeg zien op de maandelijkse trainingsdriedaagse op Papendal. Met name Jan Groenendijk lost ze gretig op, waarna hij dit doorgaans beantwoordt door zelf een opgave van Juri Jermakov op het bord te zetten.

Dan probleem nummer 171 van Leen de Rooij. Daar had ik veel moeite mee. Ik weet niet waardoor het komt, maar waar de bedoelingen van bijvoorbeeld Rom mij

Oplossing: 31, 41, 34-29, 37, 10, 3!
Overigens heb ik niet per se een voorkeur voor een van beide bewerkingen op dit eindspel. De versie

vaak goed liggen heb ik meer moeite om die van Leen de Rooij goed te begrijpen. Toch heeft de oplossing van dit probleem wel een zekere schoonheid. De tweede van Jaap Bus (172) is weer een pittige opgave. Na lang gezocht te hebben naar een rondslag begreep ik pas laat dat het niet direct een rondslag wordt, maar een idee (Laocoön in problemistenjargon) dat ik volgens mij eerder heb gezien in een probleem van Andreas Kuyken. Enkele jaren geleden waren Pim Meurs en Rob Clerc op bezoek bij Andreas in Basel, Zwitserland, waarna ze zeer geïnspireerd terugkwamen. Zelf kon ik er denk ik niet bij zijn vanwege schoolexamens. Rond die tijd heb ik wel allerlei sets van 12 standen met creaties van Andreas gekregen om op te lossen. Ook ontmoette ik Andreas in 2014 in China toen hij daar commentator was bij de Sports World Mind Games. Het was een waar genoeg toen hij daar tijdens het diner enkele van zijn beste creaties liet zien. Eén ervan was deze:

14, 1 (25) 30 (23)
45, 10, 50 (27) 20
[over 8] (19) 9 (32) 4
(23) 15 (37) 10+
Inmiddels was ik

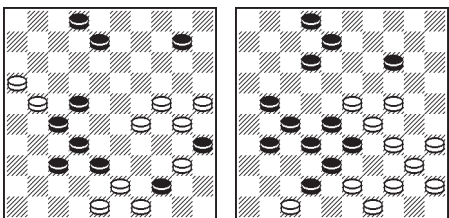
toe aan een pauze, maar niet voordat mijn oog viel op de hoge nummers 178 t/m 180. Alfons Ottink maakt vaak prachtige partijproblemen, waar ik regelmatig mijn hoofd over heb gebroken. Nummer 179, voor zijn doen wat klein van stuk, was echter gemakkelijk te ontleden. Ook met het probleem van Tom Kieboom (180) had ik weinig moeite. Goed op te lossen, helemaal als je weet dat er een interessante meerslag in moet zitten. Ook deze vasthoudendheid kan ik waarderen! In de 6x6 (178) van Jan van Dijk heb ik me er even over verwonderd dat wit met 19-14 zomaar een schijf gaat winnen, maar ik vermoedde wel dat Kingsrow dit als remise zou taxeren. Dat aangenomen hebbend zag ik de oplossing ook snel. Jammer dat vanwege de variant met schijfwinst de witte schijf in de aanvangsstand op 46 moet staan. Op veld 47 zou de schijfwinst namelijk wel winnend zijn.

De volgende dag begon ik met hernieuwde energie aan de resterende problemen. Al snel viel mij nummer 174 van Alain Vermeulen op. [ADvM: Roel dacht dat Nederlander Adri Vermeulen de problemist is, maar het is de Fransman met de Nederlandse achternaam, Alain Vermeulen (1947).] Het deed mij sterk denken aan een boekje dat ik tijdens Nijmegen Open 2016 van Henk Stoop had

• Andreas Kuyken in 1983: IGM dammen, IGM damproblematiek, cellist en inspiratiebron voor velen

gekocht: '200 warszawowych problemów' van Adama Hlasny, uit 1995. Om eerlijk te bekennen was een van de redenen dat ik dit boekje kocht dat ik de diagrammen zo mooi vond! Toen ik eenmaal begon met doorwerken van het boekje begon ik het ook steeds meer te waarderen. Twee redenen: I) Niet vaak loste ik een heel boekje lang standen van elke keer dezelfde auteur op. Ik had gaandeweg het idee dat ik begon te begrijpen wat de Poolse problemist leuk vindt. II) In de aanvangsstanden waren de witte en zwarte schijven soms weliswaar kriskras door elkaar verdeeld, maar altijd was de oplossing nog relatief goed te vinden. Hierbij twee voorbeelden uit het boekje, met ongeveer hetzelfde idee als bij Vermeulen.

Oplossingen respectievelijk 17 (eerst zo), 7, 39, 48-43, 40, 38, 25-20, 14, 2, 6. En 23-19, 7, 44-39, 35-30, 40, 40, 38, 29, 23, 2, 6 (32) 33 (37) 47+.

Met probleem 173 van Joost de Heer had ik veel moeite, maar uiteindelijk lukte het toch met behulp van een bord. Hetzelfde gold voor zijn andere (176). Bijna aan het eind van mijn reis vond ik het leuk om het tweede probleem van Ard-Jan de Jong op te lossen. Het ligt er duimendik bovenop hoe het moet eindigen, maar het is toch altijd leuk om te zien hoe de opsluiting precies op het bord komt. Als allerlaatste loste ik het tweede stuk van Alexander Rom op (nr. 177). Wederom vond ik de oplossing zeer stijlvol. Met allerlei schijven dicht bij de damlijn, zoals 8, 12 en 13, is het juist

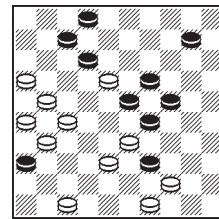
schijf 16 die op zijn gemakje naar de damlijn loopt om vervolgens in twee fases te slaan, toch verloren te gaan, maar de winst veilig te stellen.

Hopelijk blijkt aan het eind van dit jaar dat het oplossen van de diverse problemen in de probleemrubriek een waardevolle toevoeging is

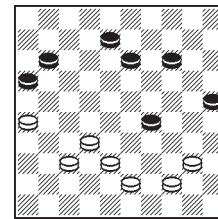
geweest aan de voorbereiding op de WK-match. In ieder geval was het mij een waar genoegen deze standen zelf op te lossen!"

Na de reis met Roel volgen nu nog alle auteursbedoelingen op een rij, met eventuele scherpe kantjes en jammerlijke bevestigingen. Het zien van de diagrammen verlokt u hopelijk tot nogmaals bekijken wat Roel erover zei.

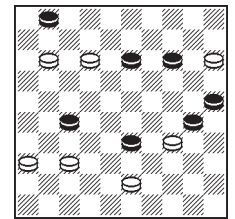
152a. A. Miedema

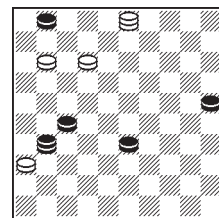
154. A. van der Stoep

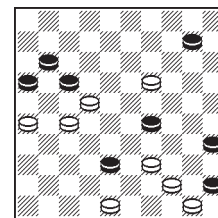
155. F. Hermelink

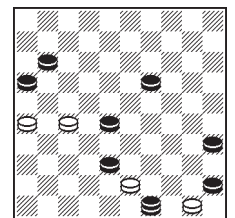
155M. (1-7 of?)

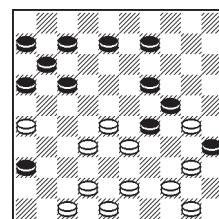
156. O. Dijkstra

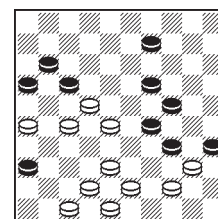
156M.

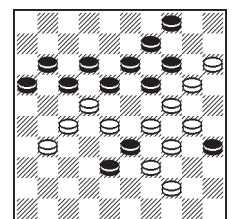
156a. W. Jurg

156b. P. v.d. Kwartel

156c. W. Schoute

• 151. **J.C. Jurriëns:** 28-23 (28) 7 (12) 26 (45) 10 **Nicod:** (32) 5 (38) 44 (42/43A) 40, 48/49. A (50) 29-23, 43/49.

• 152. **R.J.A.M. Spijkers:** 11, 22, 21, 5 (30) 32 (34) 39, 49 (21, 40) 11 (45) 50. **45 = D50** ADvM: De wending 26-21 en dan direct 21x5 is zeldzaam; in de database is Tini van Rooij in 1965 de eerste, met een veel lelijker probleem dan de 7x7 van Rob Spijkers. Later deden Vuurboom (1991) en Rens de Jong (2010) het ook beter. Veel gebruikelijker is een schijf of dam van veld 32 wegplukken en dan 21x5 slaan. Voordeel daarvan is dat 21x5 beter is te verbergen, zoals Aart Miedema liet zien, zie 152a: 40, 11, 7, 34, 17, 20, 44, 21, 41, 5 (21) 20-14, 16. DP 12.1977

• 153. **J.C. Patry:** 15 (14A) 44, 10, 8, 21, 13 (18, 12) 31 (11) 26 (16) 17, 17 W+ **16 = 17**

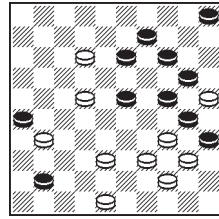
A (8) 18, 10 enz. W+ De heer Teer gaf twee positionele bijoplossingsmogelijkheden met een dusdanige variantenrijkdom dat ik door de bomen het bos niet meer zag staan. In een aantal subvarianten zag de computer groot voordeel, maar hij bleef hierin wel aan het schuiven. Ik heb gemeend om deze PBO'en niet met een extra punt te honoreren.

• 154. **A. van der Stoep:** 27 (17) 37-32 (122) 33, 28, 22, 10 (32) 5 (38) 37 (30) 39 (35A) 32, 43 (21, 39) 49 W+ A (21) 48 (35) 43, 16 (39) 49 W+ Z: het probleem faalt op (16-21! 14-19) 27 (24) 35 (34) 44-39 (29, 34) 26-21, 11 (12) 6 (13-18) 32 (33) 1 (38) 39, 22 (18x) 36 remise.

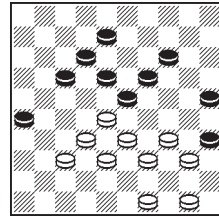
Falen aangegeven. (FT) Na (8-12) is de miniatuur correct, zonder forcings dus.

- 155. **F.W.J. Hermelink**: 10, 8 (31) 3 (7) 2 (30A, 38) 24Z (43) 42, 31, 49. A: zonder het offer volgt op (38) weer 24 enzovoort, of 16 met overmacht; op (39) volgt ook 16, met min of meer scherp spel: (48) 30, 31, 40/45. In dit geval echter niet 24? want dan volgt niet (37/48) [33! 31+] maar (30, 43) =. Met dank aan Johan Bulstra voor de tip – hij trof deze niet geheel scherpe maar wel heel boeiende 7x7 aan in een clubblad van het Nijmeegse NOAD, eind jaren tachtig. Niet helemaal scherp want bij Z kan ook de parallel 19 (38-43) [of (38-42) 37 met overmacht] 37, 31, 49. Z-variant aangegeven. (FT, JP, PvdB)
- 156. **O. Dijkstra**: 14 (19) 34, 43, 14, 6 (40) 9 (44, 21A) 3 (27B) 1 (31C) 23 (37) 41 (50) 3-14 (5D) 46+ A (50) 3 (33) 17, 17+ B (50, 33) 17, 17. C (32) 26 enz. W+ (46) 5+ Schijnoplossing: 14 (19) 33, 13 (40?A) 43, 9, 6 als hoofdvariant, maar bij A kan zwart (42) of (17) spelen met remise. Een aantal oplosers gaven deze SO aan als oplossing, maar dat leverde geen punten op. ADvM: net als in nr.152 kruipt wit tussen twee stukken, maar in dit geval is één ervan een dam; zie 156M. Van dit type 38.D49 / 43 zijn er in de database enkele tientallen te vinden. Daarvan hebben er drie ook de slag (49x21) en het is interessant om te zien hoe de bekende namen ieder hun eigen weg vinden: Jurg, 156a: 27, 41, 28-22, 39, 43, 1, 17, 40, 17+ *De Rotterdammer* 6.5.1950. Van der Kwartel, 156b: 44-39, 30 (35) 33! (49) 41, 43, 3, 6 (40) 1 (44) 40, 12 (21, 40) 17 (45) 50. *De Zuidlimburger* september 1956. Schoute, 156c: 26, 10, 29-23, 20, 48, 43, 3, 30, 8 (29) 12 (33) 1 (21) 6 enz. DP 9.1966.
- 157. **A.J. de Jong**: 37, 29, 4, 16, 43, 48. **naturel 48**
- 158. **A.J. Timmer**: 34-29, 37, 43, 38-32Z, 9, 4 (28A) 2 [over 21] 19 (42) 37, 37 W+ **17 = 37** A (19) 15+ Z 33? 9, 4 (29, 38) =
- 159. **P. Kuijper**: 23, 3, 45 (27, 48) 7 (12) 1, 45 (40) 25.

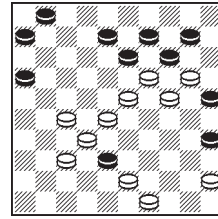
160. A. Kaciuska

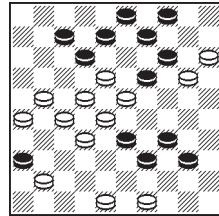
161. H. Wilsens

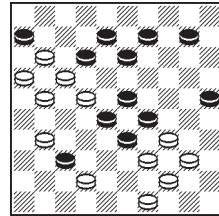
163. J. de Wit

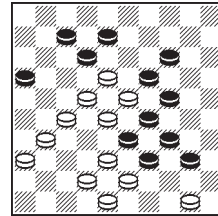
170. W. Schoute

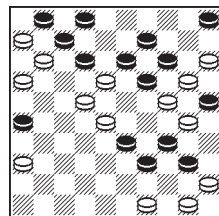
170a. L. de Rooij

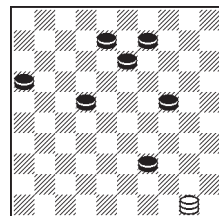
170b. M. Douwes

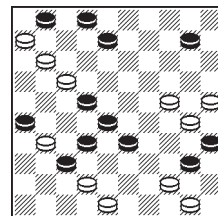
171. L. de Rooij

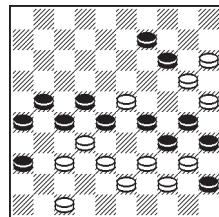
172M. z.a.z.

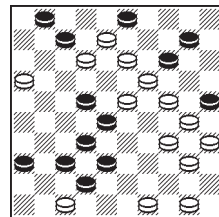
174. A. Vermeulen

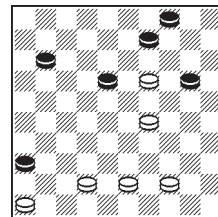
175. A.J. de Jong

177. A. Rom

178. J. van Dijk

- 160. **A. Kaciuska**: 38-33, 33-29, 10, 3, 42, 43, 39, 47.

damnaturel 47

- 161. **H.G.M. Wilsens**: 34-29 (43) 22, 31, 49-44, 2, 20, 44 W+ **14 = 44**

- 162. **A. Fomin**: 41, 10, 4, 11, 12 (31) 7, 1 (36) 23 W+ **36 = D23** Bijoplossing: 39-33, 32, 20-14, 22 winst, bijvoorbeeld (39) 13-8 (44) 17 (49) 11 (27, 35) 2-7, 17+ (FT, JP, JU, PvdB)

- 163. **J. de Wit**: 40, 40, 21, 18, 15, 4, 2 “**Spaans**”

- 164. **J. Viergever** (+): 44, 31, 23, 3, 30, 6 (39) 50. **45 = D50**

- 165. **T. Smedinga**: 47-42, 29-24, 14, 32, 9, 48-43Z, 3 (25, 43, 24) 19, 33 W+ **13 = 33** Z 24, 48-43, 3+ Z-variant aangegeven. (FT, JP, JU, RM)

- 166. **J.C. Jurriëns**: 32, 28-23, 11, 34, 13, 27, 8, 2 (39) 42 (44) 18, 49 (27, 27) 37 W+

- 167. **A. Rom**: 30, 40, 33, 13,

- 10, 3, 24 W+ **15 = 24**

- 168. **J.C.R. Bus**: 16-11, 18, 22, 28 (41) 37, 30, 3, 2 (23) **Pim Meurs**: 24 (28) 21 (32) 42 (7) 17 (9) 15 (11A, 37) 47 (14) 1 (20, 41) 23 (47) 23-29, 15x29/47. A (14) 42 (19) 15 (23) 12, 4+

Een aantal inzenders ging na (23) in de fout in het eindspel. Nu is 24 vereist, maar ze speelden 11? Na (29) loopt het dan remise. Zie ook het probleem van Pim Meurs in de tekst van Roel Boomstra.

- 169. **A. Tavernier**: 46-41, 37, 31, 41, 43, 33, 2, 9, 20, 44 W+ **14 = 44**

- 170. **W. Schoute**: 10, 16, 42, 43, 30, 10, 44, 4, 37, 36 (8) 21 (12) 17, 31 W+ **21 = 31** ADvM: vergelijk met Leen de Rooij, DP april 1968 – naar een eenvoudige 21x5 van Jan Scheijen uit 1945: 26, 18, 35, 30, 27, 7, 17-11, 5, 37, 36 enz. Zoals in de rubriektekst al verklapt zit Schoute ook op

het spoor van Max Douwes (170b), die als enige eerder de constructie (39x48) 28x30 (19x17) 30x10 bedacht, maar schijf 10 vervolgens juist op veld 5 liet promoveren: 37, 38, 43, 30, 10, 44, 5, 38, 26, 27, 17+. DP 5.1965

- 171. **L. de Rooij**: 17, 50-44, 37, 34, 43, 10, 8 (14) 27, 2, 10, 7, 21, 1 **J. Viergever**: (20, 14) 42 (21) 26 (27) 3 (19) 9 (32) 4 (23) 15 (37) 10 (41/42) 46/48.

- 172. **J.C.R. Bus**: 43-38, 11, 33, 33, 1 (39A) 45, 50 [zie 172M] (30, 19) 43 (24) 38 (30) 43 (35) 49 (21, 40) 11 (45) 50. **45 = D50** A (24) 3, 35 (21) 26. Zie ook het probleem van Andreas Kuyken in de tekst van Roel Boomstra. (Een inzending voor het Concours FFJD 1996.)

- 173. **J. de Heer**: 16-11, 19, 38, 38, 21, 12-7, 2, 50, 33, 2

Spaans

- 174. **A. Vermeulen**: 7, 1, 7, 44, 43, 25-20, 14, 2, 45 (32A) 29 (37) 47 W+ **37 = D47** A (33) 34 (38) 48+

- 175. **A.J. de Jong**: 19, 41, 10, 14, 3, 34, 5, 20, 31, 33, 48+ **39.40.43.44.45.D49.D50 = D48**

- 176. **J. de Heer**: 18-13, 24, 4, 37, 37, 30, 11, 2 **Spaans**

- 177. **A. Rom**: 29, 11, 6, 43, 7, 41, 1, 15, 40, 44, 44 W+ **34 = 44** ADvM: Opmerkelijk, het ‘eenvoudige’ uitgangspunt (47x20) 15x40 enzovoort kwam nog niet in de database voor. Roel wijst terecht op de lange weg die de witte dam (als schijf) al heeft afgelegd.

- 178. **J.J. van Dijk**: 13Z (22) 42-38, 24, 41, 43-39, 6 (33) 1 (22) 6 (27, 32) 33 (37) 47 (9) 39 (14) 39-33 (20) 29 (25) 24 W+ Z 14? (13) en zwart kan nog met remise ontsnappen vanwege de ongelukkige opstelling van schijf 46. Met die schijf op veld 47 zou wit wel winnen. De heer Van den Berg gaf aan dat hij deze opgave niet erg concreet vond in de zin van ‘logisch ontstaan in de partij’.

Wat was bijvoorbeeld de laatste zet van zwart, of wat waren diens laatste zetten?

- 179. **A.A.M. Ottink**: 29-24, 32, 45, 28, 39, 7, 21 W+

- 180. **A.P.G. Kieboom**: 29-23, 18, 30, 3, 5 (10, 12) 42 W+ **12 = 42**

Ladderstand bijgewerkt t/m dec. 2017

L. van der Meij		623 + 48 = 671
D. van der Sluis		606 + 42 = 648
J. Kroeze		611 + 17 = 628
J. Uijterlinde **	JU	489 + 114 = 603
L. Haan		539 + 49 = 588
R. Mackevicius	RM	533 + 49 = 582
S. Betten		562 + 0 = 562
A. Spijkstra		474 + 59 = 533
H. Bruijnis		486 + 38 = 524
C. Draijer		441 + 54 = 495
T. van Bokhoven		396 + 0 = 396
R. Martens		301 + 60 = 361
G. Benning		355 + 0 = 355
B. Dijkers		295 + 59 = 354
F. Teer	FT	264 + 65 = 329
G. van Os		243 + 56 = 299
H. van der Heijden		264 + 0 = 264
F. Schermer		174 + 59 = 233
K. Kuiper		199 + 0 = 199
R. Winkel		148 + 47 = 195
A. Pruijs ***		90 + 90 = 180
T. Stam		113 + 58 = 171
J. Plat	JP	0 + 64 = 64
P. van den Berg	PvdB	0 + 63 = 63
R. Spijkers *		0 + 55 = 55
W. Krikke		40 + 15 = 55
J. Bulstra ****		0 + 43 = 43
G. van Maastricht		0 + 0 = 0

* De heer Spijkers is nieuw in de ladder. Bij dezen van harte welkom en succes met het beklimmen ervan!

** De 114 punten behaald door de heer Uijterlinde zijn opgebouwd uit 55 punten voor de nagekomen oktoberserie en 59 punten voor de decemserie.

*** De 90 punten behaald door de heer Pruijs zijn opgebouwd uit 45 punten voor de nagekomen oktoberserie en 45 punten voor de decemserie.

**** De punten behaald door de heer Bulstra hebben betrekking op de nagekomen oktoberserie.

De Ladderstand na december 2017

Bovenaan de Ladder zien we **L. van der Meij** uit Beverwijk en **D. van der Sluis** uit Genemuiden. Beiden gefeliciteerd met de behaalde prijs.

Het was zeker geen gemakkelijke serie. Dit viel op te maken uit de behaalde punten, er waren maar vier inzenders met een score van 60 punten of hoger. Daarnaast waren er een beperkt aantal problemen met gebreken, waardoor er niet veel extra punten konden worden gescoord. Dit is ook af te lezen aan het lage aantal initialen (vijf) die in de ladderstand worden aangegeven.

De lastigste opgave van deze serie was wederom van de heer Bus. Dit betrof opgave 168 (men vond geen oplossing, maar meestal ging men in de fout in het afspel). Dit probleem werd op de voet gevolgd door opgave 178 van Jan van Dijk en opgave 156 van Oege Dijkstra (voor beide gold: geen of een foutieve oplossing). Daarna ex aequo opgave 155 van Hermelink en opgave 172 van alweer Bus (de eerste maakte slachtoffers in het afspel en bij de tweede gaf men geen oplossing of een foutieve of het afspel liep mis). Als laatste noem ik nog opgave 154 van Van der Stoep (de bedoelde oplossing werd niet gevonden of was niet correct). Wat betreft de titel 'mooiste probleem van de serie', hierover waren de meningen verdeeld. Zie ook de reacties van de oplossers hiernaast.

Reacties van de oplossers bij deze serie

Bert Dijkers: "Over het algemeen waren de problemen goed te doen. Alleen met het motief in het probleem van Jaap Bus onder nr. 168 had ik wel wat moeite. Een paar mooie problemen zijn die van Arie van der Stoep onder nr. 154 en van Frans Hermelink onder nr. 155. De laatstgenoemde vind ik wel heel fraai." Cor Draijer: "Deze serie bevat veel problemen waar ik U tegen zeg. Het is dan ook moeilijk om de mooiste aan te wijzen. Bij 'Attentie' heb ik gekozen voor nummer 168 van Bus. Nummer 171 van De Rooij was ook in de race. Bij 'Bereik' vind ik nr. 175 van De Jong subliem. Voor 'Concreet' gaat mijn voorkeur uit naar nr. 178 van Van Dijk." Peter van den Berg: "Opgave 154 van Van der Stoep is misschien wel de mooiste (er even van uitgaande dat de ontsnapping zwart te machtig is). Ook opgave 179 van Ottink en 180

van Kieboom hebben een mooie beginstand, en een oneconomische slag mag best. Opgave 157 is lekker gek." Leo van der Meij: "De problemen 179 van Ottink en 180 van Kieboom vind ik erg geslaagd! Mooi slot allebei." Dirk van der Sluis: "Voor enkele standen een – maar voor de uitwerking ++!! De mooiste? Wat mij betreft de nummers 173, 177, 163 en 169, maar ook 157."

Opmerkingen

Oplossingen en opmerkingen bij de problemen uit de nieuwe rubriek naar het adres: André Schokker, Lomondlaan 18, 1060 PL Amsterdam of per e-mail: zaschokker@hotmail.com.

Stuur uw oplossingen UITERLIJK één week na het verschijnen van het nieuwe nummer van *De Problemist* aan mij toe. Anders is er onvoldoende tijd beschikbaar om de oplossingen te verwerken ■

Recht door zee

Olga Teer

Het leven hangt van toevalligheden aan elkaar. Hoe groot is bijvoorbeeld de kans dat de nieuwe huisgenoot in een woongroep de achterkleindochter van een problemist blijkt te zijn? Gezien de bescheiden damprobleemistenpopulatieomvang is die vrijwel nihil, maar hoe groter het aantal huisgenoten...

Zetten

Renee Hageman was mijn honderd-en-tweede. Op een maartse middag in 2016, zij woonde toen al een half jaar bij ons, zegt Renee: "Opa publiceerde zetten in de krant, of nee, mijn overgrootvader, dat was het". Het ging over dammen, dus zó gek was deze oprisping ook weer niet. Gevraagd naar zijn naam kwam het antwoord "zoals mijn oma aan moeders kant, Van Gorkum dus". En toen kon ik op mijn beurt háár verrassen. "Was zijn voorletter een W?"

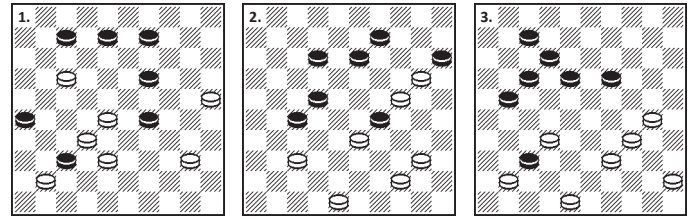
– "Hè, hoe kan jij dat nou weten?!"

– "Ik weet alles! En de enige problemist met die naam heeft een W ervoor."

– "O, wat leuk dat je dat weet. Dat ga ik mijn moeder en oma vertellen!"

Wat Renee mij wist te vertellen van haar componerende voorvader komt hierop neer: Willem verloor zijn moeder toen hij tien jaar oud was. Ze was 'in de fik gevlogen'. Maar vader, een politieagent, vond snel een nieuwe vrouw en met haar baarde hij een tweede leg. Een paar daarvan mochten hun geluk beproeven in de beeldende kunsten, iets wat het eerste nest (een half-om-half-achtal) niet vergund was geweest.

Willem, die zich in het schoenmakersvak bekwaamde, had dat ook wel graag gewild, schilder worden. Hij meesmuil-

de enige tijd en waar jaloezie opsteekt vindt het lot soms een oplossing: die van late roeping, oefening en zie maar wat het wordt.

Oversteek

Het afgebeelde resultaat is een tafereel geïnspireerd door zijn geloof. Want ja, Willem was gelovig, maar hij had een kritische natuur, vooral waar het geloven betrof. De kantlijnen van zijn bijbel wist hij helemaal vol te kladden met op- en aanmerkingen, over alles waar zijn verstand zich niet in kon vinden.

Willem van Gorkum werd geboren 5 september 1894 en hij ontmoette zijn schepper een dag na zijn tachtigste verjaardag. Dammen deed hij meestal in 1^e-klasse wedstrijden, zowel persoonlijk als voor ODV in Amsterdam,

zijn woonplaats voor het leven. De schilder in spe fabriceerde best aardige problemen. Bijna allemaal licht spul. Niet altijd vlijmscherp maar als het kon wilde hij dat wel. Een drietal ter oplossing, alle drie van vlak voor de wereldbrand.

Horen en zien

In juli 2016 is de moeder van Renee overleden, veel te jong maar niet onverwacht. Kort daarna werd het ouderlijk huis, langs het spoor in Oosthuizen, deels in de as gelegd. Het schilderij met de actuele lading werd gespaard.

Renee is inmiddels vertrokken uit de woongroep, zij hoopt er het beste van en is gelukkig met haar vriend, aan wie ze in de trein werd gekoppeld door een homo.

In een woongroep hoor je van alles. En als er gedamd wordt zie je ook nog wat:

- 1: 22 (46) 18, 34, 1 (31) 23+ of 29 (37) 47+ Eerste publicatie 6 november 1937 in Het Volksdagblad (later De Tribune). Overgenomen in 1001 Miniaturen, nummer 639.
- 2: 28, 32, 43, 34, 3, 44 (18) 35 (29) 2 (33) 7 (22) 16 (39) 11+ Deze 'kleine Afrikaan' vond haar doopceel 21 december 1939 in De Humorist.
- 3: 28, 24, 2 (49) 34 (38) [(40) 16+] 43, 40, 34-30, 30/35+ Verre van scherp slotspel, maar wat een fijn matbeeld. Beide zwarte schijven doen op afstand nadrukkelijk mee! Geopenbaard 12 januari 1939 in De Humorist. (Precies twee jaar voor de oprichting van de KvD, waarvan Van Gorkum nooit lid is geweest. Dat mag opmerkelijk heten, gezien zijn oog voor fitnesses.) ■

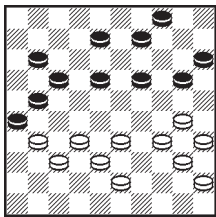

Forcings

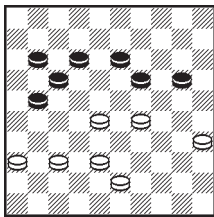
Oege Dijkstra

Oplossingen februari 2018

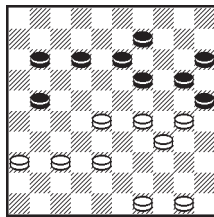
22. M. Sabater

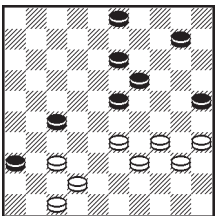
23. A.J. Timmer

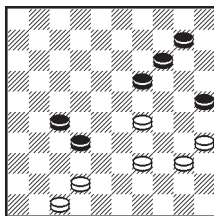
23a. O. Dijkstra

24. O. Dijkstra

24a. O. Dijkstra

- 22. M. Sabater: na 31-27 (11-16) 37-31 (26x48) 38-33 (21x32) 33-28 (37x28) 30-25 (48x30) 30x11 (16x7) 25x1 ontstaat een eindspel van H. J. van Alphen. Zie hiervoor ook het decemhernummer van DP p. 224. Hoofdvariant: (23-28) 1-29 (28-32) 29-42 (15-20) 42x15 (32-37) 40-34! (4-10) 15x4 (37-42) 4-22 (42-48) 22-39.
- 23. A.J. Timmer: 29-23 (19-24) 22-18 (13x31) 36x18 (17-22A) 18x27 (24-29) 43-39 (29-34) 39x30 (20-25) 30-24 (25-30) 27-22 (30x19) 35-30 (19-23) 30-24. A. Na (17-21) loopt wit naar 4 en vervolgens naar 15. Arjen heeft hier de meerslag 22-18! bewerkt met een minimum aan materiaal. Zou het nog kleiner kunnen? De manoeuvre 29-23 en 22-18 is overigens niet nieuw. Zie diagram 23a.
- 23a. O. Dijkstra, DP augustus 2016: oplossing 29-23 (9-14) 22-18 (13x31) 36x18 (19-23) 18x29 (14-19) 49-44 (20-24) 29x29 (15x35) 34-29 (19-24) 29x20 (25x14) 50-45! Ik heb een schijfje meer gebruikt zoals u ziet.
- 24. O. Dijkstra: 37-31 (27-

- 32A) 33-29 (36x27) 29x9 (3x14) 34-29! Zie diagram 24a.
- 24a. O. Dijkstra: het tweetal 27 en 32 is vastgespijkerd en na (10-15) 40-34 (14-20) 29-23! (19x28) 35-30 staat alles vast! Zwart moet wel de damzet toelaten: (14-20) 29-23 (19x28) 39-33 (28x39) 40-34 (39x30) 35x4 (25-30) 4x31! – niet naar 36 want dan blokkeert zwart door (32-37) de witte dam – (32-37) 31-26 (37x48) 47-42 (48x37) 26x25. Een boeiend geheel.

De oplossing van nr. 25 van O. Dijkstra kan ik u niet geven. Dit om de simpele reden dat er geen oplossing is. Ik heb een verkeerde stand de wereld ingestuurd (schijf 20 hoort op 15). In het digitale tijdperk natuurlijk een doodzonde. Duidendmaal excuses. Vooral voor alle verloren uren die de vasthoudende oplosser erin heeft gestoken... Mail me voortaan gerust! Of heeft iemand soms in de niet bedoelde compositie iets ontdekt? Omdat ik het toch wel een geslaagd werkstukje vind, heb ik het als eerste bij de nieuwe opgaven gezet.

Hoe moeilijk het is en hoe frustrerend...

- 25. Arne van Mourik stuurde me de lange forcing die is afgebeeld op diagram 25. Wit zou moeten winnen door 34-29 (14-19) 29x38 (19-23) 40-34 (24-29) 44-40 (18-22) 38-33 (28x30) 35x33 (23-28) 33-29 (25-30) 40-35 (11-6) 35x24 (6x17) 49-43 (8-13) 43-38 (28-33) 37-32 (33x42) 32-28 (22x33) 29x47 (17-22) 31-27 (22x31) 24-20 (13-19) 20-15 (19-24) 15-10 (24-29) 10-5 (29-34) 5-23 (34-39) 23-28 (39-43) 28-37.

Het lijkt allemaal logisch, maar door de verder opgerukte zwarte schijven kan zwart bij vrijwel iedere zet sterker afwijken met remise. Pas bij de volgende stand heeft wit het echt voor elkaar.

- 25a. Zwart had als laatste zet 8-13? gespeeld, terwijl 17-21! nog net remise was geweest. Het is niet eenvoudig om deze stand te herleiden tot een vijf-om-vijf die wint. Wit zou door 40-35 schijf 30 kunnen opvegen, maar door het zwarte overwicht op de andere vleugel wint dit nooit. Wel is misschien het volgende een idee met zwart aan zet: schijf 17 terugplaatsen naar 12. Zwart staat dan wel in alle varianten verloren, want 12-18 verliest door 24-20! (de enige!) (13-19) 20-15 (19-23) 29-24! Hopelijk gaat Arne nog eens aan de slag met het overigens fraaie idee van het slagje achteruit en het offer 31-27! We wachten af.

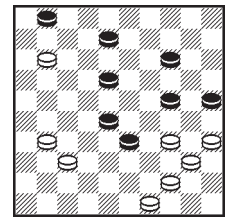
- 26. In het oktobernummer van DP publiceerde ik de stelling van diagram 26. Wit wint door 32-28 (2-7) 28-23 (19x28) 31-26 (22x31) 33x2 (17-22!) 36x18 (12x43). Nu is het volgende eindspelletje ontstaan:

- 26a. Onverwacht is er nog winst 2-35! (43-49) 26-21! (49x16) 35-49 (11-17) 42-38 (16x43) 49x1. Dit motiefje inspireerde Arie van der Stoep; hij laat in de imposante forcing op dia 27 zien dat je het ook kunt spiegelen.

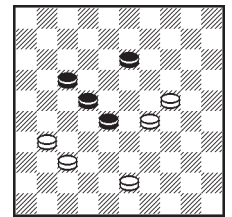
- 27. A. van der Stoep: 40-35! (dreigt 34-30 32-28) (11-16) 32-28 (22-27A) 28-22 (16-21!) 22x31 (21-26) 38-32 (18-22) 32-28 (13-18!) 28x17 (8-12) 17x8 (2x13) zie diagram 27a.

- 27a. Zwart verdedigt zich op geniale wijze: na het kwijtraken van een schijf geeft hij er nog maar eentje bij.: 31-27!! Wit wil zijn formaties behouden en gooit er ook twee tegenaan via (18-23) 29x18 (13x42) 41-37 (42x31) 36x27 (9-13) 33-28 (13-18) 27-22 (18x27) 28-23 (19x28) 34-30 (25x34) 39x10 (26-31) 10-5 (27-32) 43-38 (32x43) 5X26!! Zie diagram 27b.
- 27b. Op (43-48) nu 35-30 en 26-48. Fantastisch: twee keer een dubbeloffer in een forcing van meer dan twintig

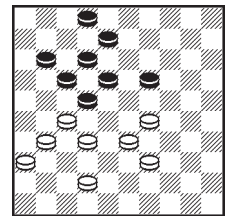
25. A. van Mourik

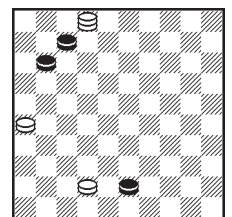
25a.

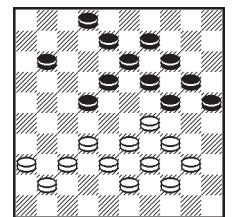
26. O. Dijkstra

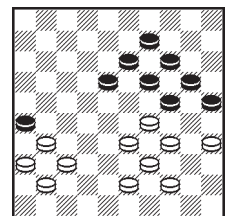
26a.

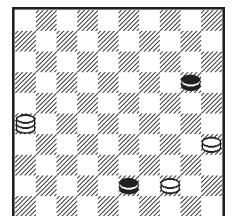
27. A. van der Stoep

27a.

27b.

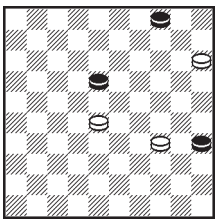

zetten diep. Arne van Mourik schreef me in een e-mail: "Mijn bewondering voor forcingcomponisten die zonder computer wel vaak tot sluitende problemen komen groeit nog steeds... en ik vraag me af of het publiek begrijpt hoe knap het is wat die jongens doen." Ook met computer is het trouwens moeilijk genoeg en dan mogen die jongens nog steeds van mij knap worden genoemd.

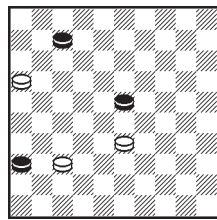
Spiegelen

Veel motieven werken ook op de andere kant van het bord. Zo probeerde ik laatst een bekend motief van Monsma te spiegelen.

28. Monsma z.a.z.

28a. z.a.z.

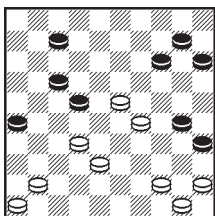

- 28. Zwart aan zet (4-9) 15-10 (9-14) 10x19 (18-23) 34-30! Dat moet ook aan de andere kant kunnen:
- 28a. (7-12) 16-11 (12-17) 11x22 (23-28) 37-31. Helaas: in plaats van (12-17) speelt zwart (12-18!) met remise. Toch uit nieuwsgierigheid maar even op de *Compositions* database gekeken. En ja hoor: twee bewerkingen van twee overbekende auteurs...

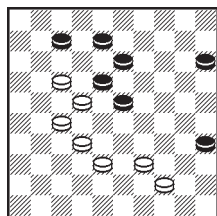
Nieuwe opgaven

Een paar aanwijzingen bij de nieuwe opgaven. Dia's 29 en 30 hebben een volkomen scherp slot. In diagram 31 wikkelt wit af naar een interessant vier-om-drie-eindspel. Het eindspel van nr. 32 kon ik niet helemaal scherp krijgen, maar de inleiding moest toch eens bewerkt worden ■

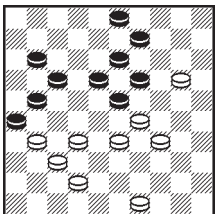
29. O. Dijkstra

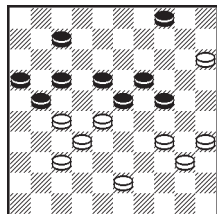
30. A.J. Timmer

31. A.J. Timmer

32. O. Dijkstra

Suisse, Turc en Suicide

In de nationale clubcompetitie kwam het tot een treffen tussen Dirk Joosten (DV VBI) en Frank Teer (Heijmans Excelsior). Joosten had het grootste deel van de partij het beste van het spel, maar op het eind verwaterde zijn voordeel. In de stelling van dia 1 ligt remise in het verschiep, maar juist op dit moment vergaloppeerde Joosten zich gruwelijk met het overigens voor de hand liggende 1.10-5? 28-32! 2.5x37 27-32! 3.37x27 49x16 4.4x27 16x46!!

Suisse

Volgens deskundigen hebben we hier te maken met een Coup Suisse, gedefinieerd als 'een slag waarbij een dam ten minste vier stukken slaat en verplicht tot stilstand komt op een aangrenzend veld naast het eerst geslagen stuk en dan, vrijstaand, als het ware in de lucht hangt.' Dat laatste is hier niet aan de orde, maar voor het overige voldoet de prachtcombinatie van Teer aardig aan de definitie.

Een Coup Turc is net wat anders, namelijk 'een slag waarbij de dam moet stoppen op een veld dat grenst aan een veld op dezelfde diagonaal dat bezet wordt door een stuk van de tegenstander'. Ik weet niet hoe het met de lezer gesteld is, maar zelf moet ik dit soort definities altijd drie keer lezen en dan begrijp ik ze nog maar half.

Ik doe een poging een en ander wat doorzichtiger te formuleren. In de Coup Turc wordt de dam geslagen door een stuk grenzend aan het veld waarop de dam zijn slag heeft moeten beëindigen.

In de Coup Suisse maakt een schijf verderop het karwei af. Zie dia 2, een anoniem oudje met zetverwisseling en een weinig bevredigende slotstand, maar wel illustratief: 41, 393, 32, 5. Een heel bijzondere Coup Suisse zien we in dia 3. Scholma wint via 328 (23x43) 31, 28! 10, 40, 24, 5.

Turc

Een fraai schoolvoorbeeld van de Coup Turc werd bedacht door S. Kovalev (Saski januari 1976). In dia 4 wint wit razendsnel met slechts enkele rake klappen: 21, 19, 23, 31.

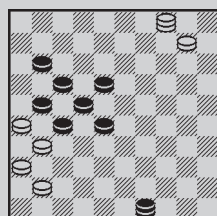
Tien jaar later kwam dia 5 tot stand (DB Magazine augustus 1986): 283 (28*) 31, 31 (26, anders blijft zwart gewoon een schijf achter) 33, 41, 23, 5.

Suicide

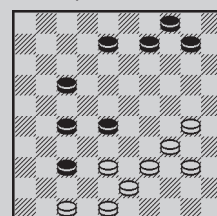
Soms komt de Coup Turc niet helemaal uit de verf. In het recent afgewerkte kampioenschap van België werd Luc Jennes met wit volledig onder de voet gelopen door Jimmy Depaepe. In plaats van de schijven in het doosje te doen, wat waarachtig geen schande geweest zou zijn, heeft Jennes in het laatste diagram 9-3 gespeeld. Kom, dacht Depaepe, laat ik het eens in stijl afmaken met een Turkse Slag, want die zie je niet elke dag op de toernooivelden, en hij speelde (32-38)...

Andrew Tjon A Ong heeft op Facebook voorgesteld dit typezetje de naam Coup Suicide mee te geven. Lijkt me een mooie aanwinst voor *Alle Typezetjes* van Arie van der Stoep. (HW) ■

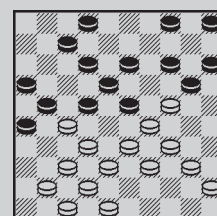
1. Joosten-Teer

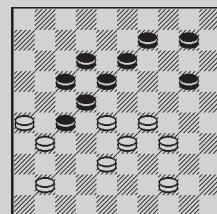
2. Coup Suisse

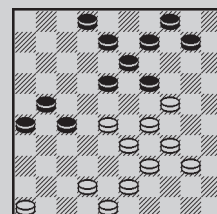
3. A. Scholma

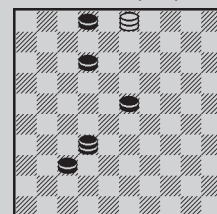
4. S. Kovalev

5. H. Wilsens

6. Jennes-Depaepe

Lunterse jeugd maakt miniaturen

Johan Krajenbrink, Frank Teer & Hein Wilsens

In januari van dit jaar kreeg de Lunterse trainingsgroep van Johan Krajenbrink origineel huiswerk mee. In plaats van miniaturen op te lossen moesten de bijzonder getalenteerde jongeren uit Lunteren en omgeving thuis zelf een miniatuur maken. Enkele weken later lagen elf problemen op tafel, die vervolgens werden beoordeeld door topoplosser en liefhebber Frank Teer.

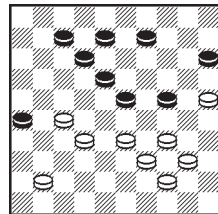
Bij de oplossingen volgt eerst het commentaar van trainer Krajenbrink, daarna dat van Frank Teer en een enkele aanvullende opmerking van Hein Wilsens.

1. **Steven Vierwinden:** 1.47-41 37x46 2.33-28 46x23 3.44-40 23x45 4.24-19 14x23 5.39-34 45x29 6.30-24 29x20 7.25x1 23-28 8.1-6 11-16 9.6x33 16-21 10.33-38 21-26 11.38-42+

(JK) Dit werd door iedereen aangewezen als de winnaar. Mooie stand. Lastig op te lossen. Mooi eindspel ook. Steven gaf aan dat hij het lang geleden in een partij heeft uitgehaald. Trainer Johan vindt het ook prachtig, maar heeft het gevoel dat iemand het wellicht al eerder gecomponeerd zal hebben.

(FT) Deze compositie is fraai omdat er, ondanks dat er weinig combinatie geweld is met meerslagen etc., toch enkele verrassingen zijn. De zet 33-28 is verrassend; schijf 14 speelt een belangrijke rol door tweemaal als stopschijf te functioneren. Om te beginnen al na de tweede zet waarop weliswaar de keuze 46x23 is of 46x19 maar verder kan zwart niet; vervolgens treedt schijf 14 op veld 23 opnieuw als stopschijf op. Het idee met dam naar 23, dan naar 45, dan 24-19, 39-34, 30-24 is veel bewerkt, vaak met eindspel zonder schijf 11 (maar soms ook met schijf 11, zoals door Fourgous 24, 25, 32, 34, 39, 41, 44 / 7, 8, 9, 11, 14, 15, 37) maar niet met 47-41 en 33-28. Vreemd genoeg is het eindspel zonder de schijf 11 wel helemaal scherp en dat met de schijf 11 niet. Een klein minpuntje is de positionele bijoplosbaarheid door de aanval op de zwarte linkervleugel met 44-40-35. Dat kan vermeden worden door schijf 47 op 46 te zetten maar dat geeft natuurlijk een veel minder mooie stand. Vermoedelijk is die bijoplosbaarheid de reden dat dit principe meestal is bewerkt met schijven op 41 en 32 en na de zet van zwart 31-37 met als oplossing 32-28 en dan een tempo op de rechtervleugel.

(HW) Frans Hermelink (Het Damspel maart 1988) deed het zo:

1.33-28 24-30
[1...23-29 2.34x23
18x29 3.39-34
8-13 4.34x23 13-
18 5.28-22 18x29
6.32-28+] 2.28x19
18-22 3.27x18

12x14 4.40-35 26-31 5.35x24 31-37 6.32-28 37x46 7.34-30 46x23 8.44-40 23x45 9.24-19 14x23 10.39-34 45x29 11.30-24 29x20 12.25x1 23-28 13.1-29 28-32 14.29-42 15-20 15.42x15 32-37 16.15-47+

2. **Gerrit Roeterdink:** 1.12-7 1x12 2.41-37 18x29 3.49-43 39x48 4.20-14 48x17 5.14x3 29x20 6.3x6+

(JK) Deze werd ook hoog gewaardeerd. Het was waarschijnlijk de meest ongewone stand voor ons. Gerrit vertelde later dat het zijn bedoeling is geweest om een idee van iemand te verdiepen. Hier een mooie eerste zet met 1.12-7 en ook wel een goed eindspel.

(FT) Een mooie afwikkeling, vooral door de plakker 20-14; alleen het eindspel is niet scherp; helaas kan schijf 4 niet op een andere plaats om het scherp te maken want 10 is ook niet scherp en 15 is remise.

3. **Stijn Overeem:** (34-40) wordt als volg afgestraft: 1.27-21 16x27 2.49-44 40x49 3.28-22 49x46 4.22x31 26x37 5.47-41 37-42 6.48x37 Timoneda.

(JK) Ging lange tijd aan kop met een hoog cijfer. Stijn had meerdere miniaturen gecomponeerd en was over deze het meest tevreden: wit wint na 1... 34-40 met een leuke opsluiting. Stijn had vervolgens aan zijn teamgenoot Arjen Timmer bij Lunteren gevraagd of dit al bekend was, en daarop was het antwoord helaas "ja".

(FT) Leuke combinatie van opsluitmotief op de lange lijn met meerslageffect. Motief is wel al op dezelfde manier bewerkt door Himeriks 1977.

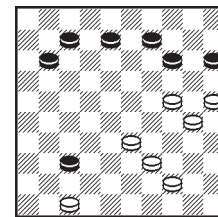
4. **Stijn Overeem:** Als zwart met (31-36) achterloopt wit wint door 1.35-30 24x35* 2.39-33 36x47 3.33x4 47x50 4.4x27 35x44 5.27-49+

(JK) Als ik het goed begrepen heb, heeft Stijn deze gemaakt in de trein. Wit wint met een opsluiting na 1... 31-36. Stijn

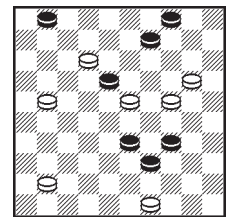
merkte zelf terecht op, dat wit óók kan beginnen met 2.39-33 en met 2... 35-30.

(FT) Inderdaad jammer dat niet alleen 35-30 wint maar ook gewoner 39-33 en

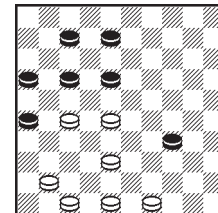
1. S. Vierwinden

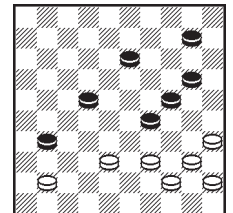
2. G. Roeterdink

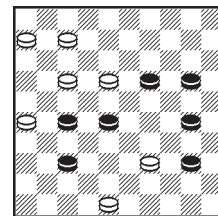
3. S. Overeem 34-40?

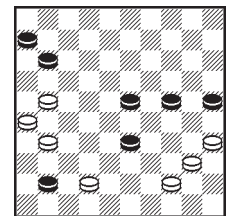
4. S. Overeem 31-36?

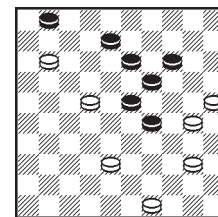
5. S. Overeem

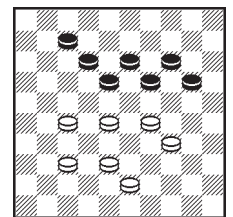
6. F. Lamers

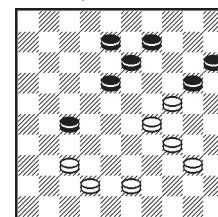
7. B. van Oosterom

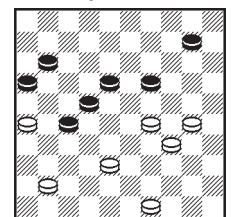
8. J. Langerak

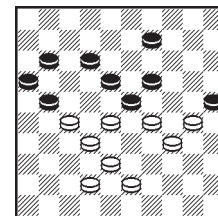
9. J. Top

10. G. Zijlema 22-28?

11. J. Langerak

dan 35-30. De startzet 35-30 is natuurlijk wel mooier!

5. **Stijn Overeem** : 1.48-42 37x48 2.26-21 48x1 3.21x45 1-23 4.45-40 23x45 5.6-1+

(JK) Stijn liet ook deze stand nog zien en dat gaf direct de nodige verwarring. Ik zit er nu inderdaad wéér raar naar te kijken...

(FT) Doet een beetje Russisch aan; die presenteren ook vaker problemen met een heleboel doorgebroken schijven. Deze is aan alle kanten BO, te veel om op te noemen. Een enkele BO vind ik niet zo'n probleem; het gaat erom of er mooie slagmogelijkheden zijn en verrassende zetten, maar te veel voor de hand liggende alternatieve winsten... Paar BO's: 42, 18-12, 1 of 42, 18-12, 21, 1 of 42, 182, 2 of 13, 42, 2, 36 of heel flauw 7-2.

6. **Frans Lamers**: 1.21-17 11x22 2.42-37 41x32 3.35-30 25x45 4.44-40 45x34 5.31-27 22x31 6.26x28+

(JK) Frans vertelde dat hij dit nog op de trainingsdag zelf gemaakt had. Iedereen was er positief over, bijvoorbeeld over de oppositie en bijvoorbeeld over het leuke gezicht van die zes zwarte schijven die voor de eindslag worden klaargezet.

(FT) Aardige combinatie met wel een scherpe eindstand, alleen zijn er veel zetverwisselingen mogelijk.

7. **Bert van Oosterom**: 1.38-33 29x38 2.11-7 1x12 3.49-43 38x49 4.22-18 49x24 5.18x7 8-12 6.7x18 19-24 7.25-20 24x15 8.18-12+

(JK) Ook dit vond iedereen mooi en ook een goede stand. Bert vond het zelf jammer dat het eindspel niet bepaald scherp is en wit dus genoeg tijd heeft om de zwarte schijf tegen te houden.

(FT) Leuk, mooie aanvangsstand, alleen twee details: eerste twee zetten verwisselbaar en eindspel helaas net niet scherp, wit is een zet te vroeg op dam.

8. **Jaap Langerak**: 1.29-24 19x48 2.38-33 48x22 3.28x10 en zie verder het commentaar van Frank.

(JK) Jaap liet deze als éérste zien en we konden het best waarden, zeker toen we nog wat naar het eindspel keken en zwart nog een heel eind kwam.

(FT) Mooie eerste zet en tamelijk scherp eindspel met 24, 33, 10 (24) 4 (30) 27/36 – na 22 meer winstvarianten – (35) 22 (40) 29 (45) 50 (12) 23+ Met 20 op 25 zou het eindspel nog scherper zijn maar dan is de eerste zet natuurlijk veel minder fraai.

9. **Johan Top**: 1.37-32 27x49 2.34-30 49x35 3.30-25 35x19 4.25x14+

(JK) Johan heeft deze stand niet gemaakt, maar ooit op het bord gehad in een partij. Johan miste toen 1.37-32 en dat is een mooie en verrassende zet, waardoor sommigen van ons dachten dat de stand niet goed stond.

(FT) Best aardig met twee variantjes maar de eindstand is in beide gevallen steeds te ruim gewonnen.

10. **Gerard Zijlema**: 1.29-23 18x40 2.49-44 40x49 3.26-21 49x46 4.21x5 16-21 5.30-24 21-26 6.24-19 46x14 7.5x6 26-31 8.6-28+

(JK) Gerard was zelf niet erg tevreden over deze stand, waarin wit wint na 1... 22-28? Gerard wilde graag een compositie maken op het 46/5 motief, maar dat viel nog niet mee, zo vertelde hij.

(FT) Wel een aardige partijachtige stand maar helaas is er een positionele BO mogelijk want na 1.29-24 28-33 (na 19-23 24-20 heeft zwart geen tegenspel tegen de witte doorbraak) 2.24x31 33x42 wint wit door 3.41-37 42-47 4.34-29 47x35 5.49-44 35x49 6.31-27 49x21 7.26x6+ Het eindspelletje stelt weinig voor en de zet 26-21 is oneconomisch (wit kan er alleen 2 slaan maar nergens één). Het verplaatsen van de schijven 11 en 16 naar 1 en 7 heeft drie positieve effecten:

- 21 is nu een plakker in plaats van een tussenloop;
- er is nog een beetje serieus afspel na de dam door 7-12, 30-24 46-10;
- de bijoplossing met 29-24 is niet meer mogelijk.

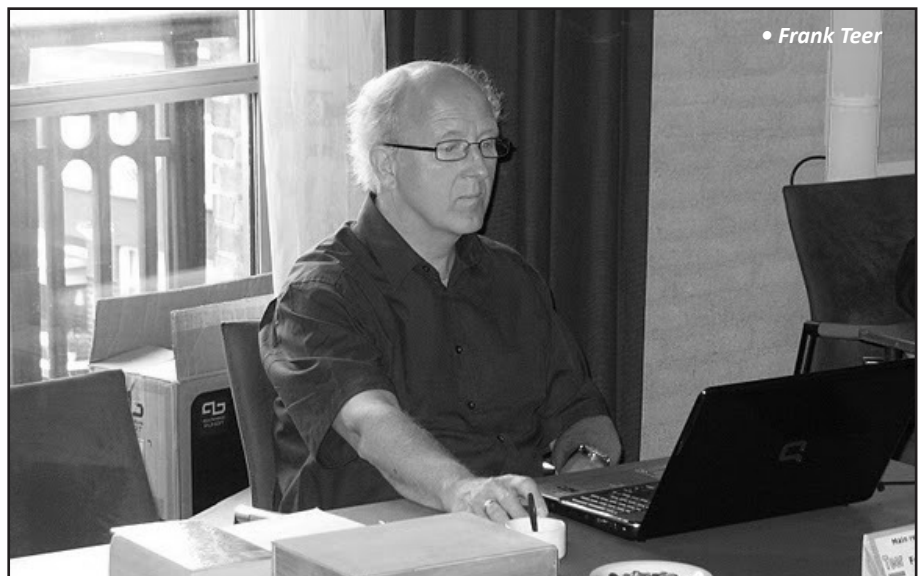
11. **Jaap Langerak**: 1.29-24 9-13 2.24-20 25x14 3.30-24 19x37 4.28x6 37x28 5.6-1 21x43 6.1x49 14-19 7.49-32(A) 19-24 8. 32-38 24-30 9.38-43 30-35 10.43-49+ Jammer dat er bij A een andere standaardwinst mogelijk is: 49-35 (19-23) 35-40 (23-28) 40-49 (28-33) 49-43+

(JK) Jaap had nog iets moois gemaakt, hij was op het idee gekomen vanwege een partij van hemzelf. Het is echter geen miniatuur, maar wie maalt daarom? Wit forceert met 1.29-24 en na 1... 9-13 slaat wit fraai toe.

(FT) Leuke slagen en tempo's na 19x37 28x6. Maar wit staat positioneel huizenhoog gewonnen en heeft de combinatie niet echt nodig. Na 29-24 9-13 zijn ook de volgende zetten positioneel gewonnen: 43-39, 38-33, 42-37. Als eerste zet zijn ook de volgende zetten positioneel gewonnen: 28-22, 43-39, 42-37, 38-33.

Conclusie van Frank Teer

"Er zitten een paar leuke composities tussen maar ook is het duidelijk dat het vak van problemist niet gemakkelijk is, zeker niet als aan alle scherpe regels moet worden voldaan waardoor composities, die op zich fraai kunnen zijn door mooie meerslagen en verrassende zetten, zo maar afgekeurd kunnen worden. Zelf vind ik een bijoplossing niet zo'n probleem als die maar niet te zeer voor de hand ligt en als er maar niet te veel van zijn. De top drie ziet er wat mij betreft als volgt uit: op de eerste plaats nummer 3, vervolgens 1 en tot slot 7. Nummer 3 heeft weliswaar een voorganger, maar is technisch de beste: helemaal scherp en geen bijoplossing. Nummer 1 is fraai ondanks het gebrek aan gecompliceerde meerslag-effecten met verrassende zetten, maar heeft een bijoplossing op de eerste zet en het eindspel is niet helemaal scherp. Het idee is bovendien al vaak bewerkt. Nummer 7 heeft een mooie stand, een aardige afwerking en een eindstand die bijna scherp is, maar de zetverwisseling op de eerste twee zetten is storend. Al met al vind ik deze trainingsopdracht een geslaagd experiment!" ■

Van slagidee naar slagsysteem naar...

Hoe ontstaat een damprobleem bij Lambert-Jan Koops?

Tom Kieboom

“Ga ik eens over bomen met Kieboom, want dit is een vergevorderde ‘Hoe ontstaat?’ voor een casus van ‘slagidee naar slagsysteem naar...’”, was het antwoord van Arne van Mourik op een lange mail van Lambert-Jan Koops van 19 juni 2017, en hij stuurde mij Koops’ verhaal door met de opmerking: “M.i. voer voor hoe-ontstaat”. Nou zeker wel, al heeft het dit keer te lang geduurd voordat ik zijn bijdrage in het DP-format heb bewerkt: er waren nog enkele wachtenden voor hem, een luxeprobleem, maar voor hoelang nog? Hoewel, vorige keer en ditmaal niet hoeven ‘zeuren’ om een nieuwe bijdrage, maar vrijwel kant-en-klaar iets in de schoot geworpen krijgen, dat verdient navolging.

Terug naar Lambert-Jan: een heel open en persoonlijk verhaal van het wel en wee van deze damproblemist, die volgens TurboDabase zo’n 175 problemen (1993-2013), waaronder een verzameling ‘150 Partijproblemen’ (1998), heeft gemaakt, maar vervolgens enigszins tot rust is gekomen. Tot nu toe dan. Lees over zijn navolgende damworsteling vol ups-and-downs. De eindstanden heb ik er expres aan toegevoegd: zij vormen in feite de rode draad in het moeizame maar fraaie componeren.

Herintreder Lambert-Jan Koops ontwaakt en vertelt

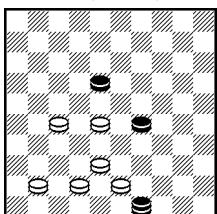
“Ik ben uiteraard uitermate geïrriteerd – en niet alleen omdat ik deze mail begin met het stilistisch onweldoeglijke ‘ik’. Het gaat om een zaak van problematieke aard die mijn verwaterde hersenen kennelijk niet meer aan kunnen. Wat is het geval? Nou, goed dat je het vraagt, want dat wil ik graag even haarfijn uit de doeken doen.”

Gekozen slagzet

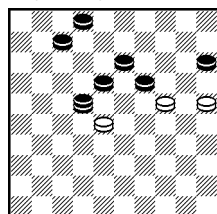
“Omdat ik ook wel weer eens – na jaren van lethargie – een probleempje wilde maken, had ik mij een slagsysteem toebedacht waar ik wellicht iets mee zou kunnen. De basis zou de actie 38-33 zijn in de stand van **diagram 1**.

Leuk? Zeker leuk, aan de slag dus! Omdat ik echter van nature niet alleen heel lui ben maar ook weinig zin heb om het wiel voor een tweede keer uit te vinden, leek het me wel verstandig om de bewerkingen

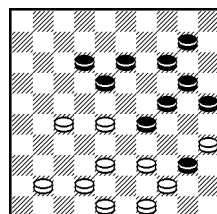
1. 38-33 (49x22)

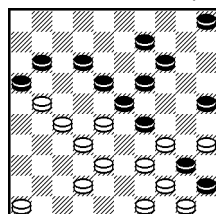
2. (22x20) 25x1

3. J. Bierman

4. E. van Dusseldorp

op het slagsysteem te checken in de TurboDabase. Dat leverde in eerste instantie dertien hits op, maar daarvan waren er drie van de heer Pors die effectief hetzelfde waren terwijl ook nog een aantal anderen min of meer hetzelfde had gepro-

duceerd door de zwarte dam eerst naar veld 22 te laten slaan, en vervolgens naar veld 20 zodat de slag 25x1 mogelijk werd. Alhoewel ik niet denk dat jouw dambrein inmiddels dezelfde verwaterde toestand heeft bereikt als het mijne, geef ik toch even **diagram 2**, want dan kan ik het gesprek zelf nog volgen.

Verder nog een doubleure van Bierman (Het Damspel 1969) en Zeeman (1984), die het iets anders doen, zie **diagram 3**, wat onevenwichtig werk van bijvoorbeeld Dopheide (1961) en Fourgous (1984) en een bijoplosbare bijdrage van M. Douwes

• Lambert-Jan Koops

(1997). De beste bewerking was van Eric van Dusseldorp (De Problemist juni 1986), die een evenwichtige en niet-bij-oplosbare stand gaf, zie **diagram 4**.

● **3**: 1.49-43 40x49 2.38-33 49x22 3.28x30 25x43 4. 33x4 43-49 5.4x22 49-32 o.a. 6.48-43 32x49 7.22-44 49x40 8.35x44+.

● **4**: 1.49-43 40x49 2.35-30 29x40 3.39-34 40x29 4. 46-41 25x34 5.38-33 49x22 6.33x4 16x38 7.28x10 5x14 8.50-44 22x50 9. 4x6+.

Nu snap ik natuurlijk ook wel dat Van Dusseldorp een betere problemist is dan ik, dus ik voelde me wat bezwaard om er aan te beginnen, maar aan de andere kant: zo heel gek veel concurrentie was er niet, gezien het beperkte aantal bewerkingen. Dus wellicht was er nog genoeg onontgonnen terrein."

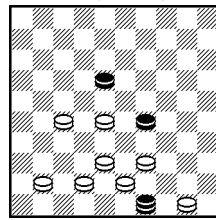
Gekozen slagsysteem

"Vol frisse moed ging Koops aan de slag en daarbij kwam in eerste instantie toch het idee van **diagram 5** aan bod: na 38-33 slaan met schijf 33. Ik zocht en zocht naar een bewerking met slaan naar veld 4, maar vond het allemaal maar matig en of saai. Tot ik me op een goed moment zat te ergeren over het feit dat het maar niks bijzonders opleverde en op de wc een heuse ingeving kreeg. Een witte schijf 13 kan ook naar veld 2 slaan, met een achterwaartse plakker: dus eerst 33x13 en dan als de zwarte dam naar veld 44 heeft geslagen lekker doorslaan naar veld 2. Jottem, wat een vet goed idee."

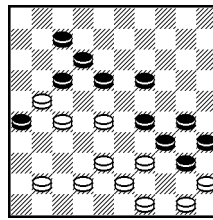
Slagprobleem als eindresultaat?

"Eens kijken hoe dat lukt. Nou ja, er moeten zwarte schijven bij op 34 en 30 zodat schijf 50 het veld in kan slaan en de zwarte dam af kan nemen. Ook moet zwart op slag blijven staan, maar dat is simpel te doen door bijvoorbeeld een witte en een zwarte schijf op

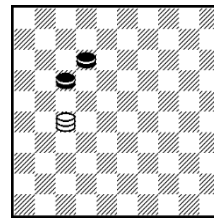
5. 38-33 (49x22) 33x

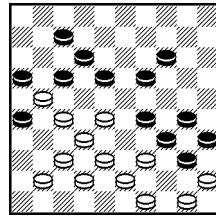
6. 11x11

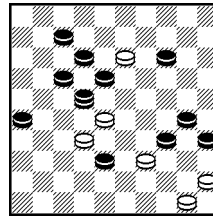
6E. Eindstand

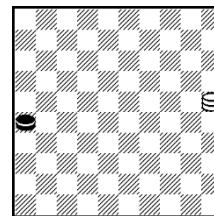
7. 13x13

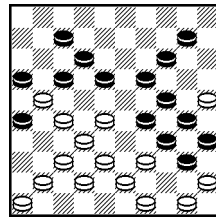
7M. z.a.z.

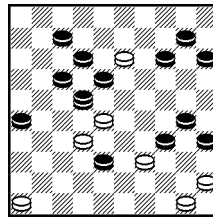
7E. Eindstand

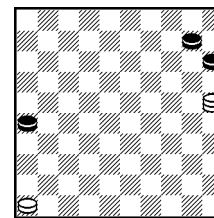
8. 15x15!

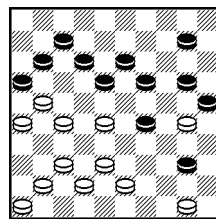
8M. z.a.z.

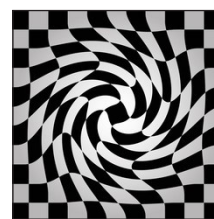
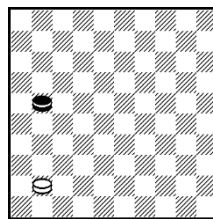
8E. Eindstand

9. 12x12

9E. Eindstand

● **6**: 1. 49-44 40x49 2.38-33 49x22 3.33x13 22x44 4.13x2 26x17 5.50x39 34x43 6.45-40 35x44 7.2x27+ (dia 6E).

● **7**: 1.49-44 40x49 2.38-33 49x22 3.33x13 16x38* 4. 37-32 (dia 7M) 22x44 5.13x2 38x27 6.50x39 34x43 7.45-40 35x44 8.2x25+ (dia 7E).

(TK: *Probleem 7 werd inmiddels al aan het publiek ter oplossing aangeboden in de probleemrubriek van De Problemist van augustus 2017. Gastspreker Ard-Jan de Jong noemde het in december een 'probleem dat knettert van ambitie'!*)

● **8**: 1.25-20 24x15* 2.49-44 40x49 3.38-33 49x22 4.33x13 16x38* 5.37-32 (dia 8M) 22x44 6.13x2 38x27 7.50x39 34x43 8.45-40 35x44 2x25+ (dia 8E).

● **9**: 1.37-32 25x34 2.50-44 40x49 3.38-33 49x22 4.33x4 16x38 5.28x8 13x2 6.4x13 2-8 7.13x2 11-16 8.2x11 16x7 9.26-21 7-12 10.21-17 12x21 11.46-41+ (dia 9E).

respectievelijk veld 21 en 26 te zetten. Omdat de witte dam op veld 2 terecht komt en de lijn 2-24 om allerlei redenen open moet blijven, is het bovendien belangrijk dat er een zwarte schijf op veld 35 komt te staan. Lekker een witte erbij op 45 en we zijn klaar (**diagram 6**).

Hatseflats: dat werkt wel.

Beetje jammer dat het niet

scherp is. Eens kijken of dat op

de een of andere manier kan."

Scherpe eindstand?

"Nou ja, ik zal de samenvatting maar geven van heel veel gepiel: het lukt me niet. Tot ik opeens een ander ideetje zag, niet de zwarte schijf op veld 26 moest het extra tempo geven, maar een zwarte slag vanaf veld 16! Haha, dat werkt, zie **diagram 7** met prachtige momenten, want na 49-44, 38-33,

33x13 (16x38*) doet wit de fraaie plakker 37-32! (**diagram 7M**) en dan 13x2, 50x39, 45-40, 2x25 yeah! Alleen, natuurlijk nog steeds niet scherp. Gelukkig ben ik lui en handig, dus ik heb in de database met een zwarte schijf op 26 en een witte dam op 20 (of 25). Nou, dat viel bitter tegen. Ja, vooroorlogse rommel met overbodige stukken en zo, dat werk, maar niks wat ook maar met de beste wil van de wereld scherp zou kunnen worden genoemd. Welk een teleurstelling."

Forcing en plakkers erbij!

"Misschien kon ik dan iets anders prutsen, bijvoorbeeld door het diagram verder uit te breiden. Ja, dat kon ook nog, **diagram 8** met een heuse dwangslag zelfs!

Ha, ja, fantastisch: 25-20! etc. Briljant. Gescheiden stand, dwangslag, fantastische plakkers, slagspektakel, alles wat een probleem moet hebben. Maar geen scherp eind natuurlijk. Wat een treurigheid. Ik heb nog vrij veel tijd vernageld met het zoeken naar een oplossing, maar ik kan het niet vinden. Dat kan ongetwijfeld ook aan mij liggen, dus als je een suggestie hebt hou ik me aanbevolen."

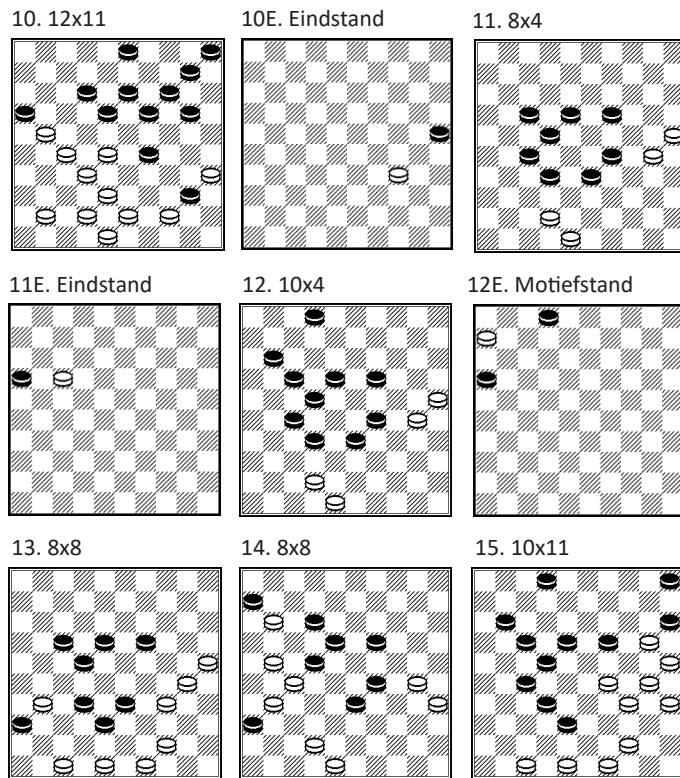
Terug naar een scherp eind!

"Toen ik de immense teleurstelling van het falen in de perfectionering van dit probleem achter me had gelaten, besloot ik eens te kijken of ik wellicht dan toch nog iets anders kon vinden. Nou ja, na wat gepruts en wat stappen terug kwam ik tot **diagram 9**. Mwah, ja, wat zal ik zeggen. Heel fantastisch is het niet. De stand is gelijk, maar het is redelijk gatenkaas bij zwart, met de slagroute 33x4 er duimendik bovenop. Bovendien zijn allerhande spectaculaire meerstageffecten eruit verdwenen. Als ik het met vrouwen zou moeten vergelijken zou **diagram 9** een op afstand prachtig ogende dame zijn, waarbij je dichterbij gekomen tot je

schrik ziet dat ze toch wat minderjariger is dan je in eerste instantie dacht. Het nieuwe diagram is die mevrouw die je tijdens de vakantie aan de Costa del Sol om half vijf 's nachts bent tegengekomen in discotheek 'De laatste kans' en die de volgende ochtend er nuchter bezien in het daglicht een stuk minder appetijtelijk uitziet dan je jezelf enkele uren daarvoor had wijsgemaakt. Bovendien - en dat is het allerergste - blijkt dan ook nog eens tot overmaat van ramp dat ze een half uur voor jullie ontmoeting wat met een van je kameraden heeft staan frunniken in het straatje achter de disco, **diagram 10**.
Ja, het is uiteindelijk een minimale verbetering van de stand van Fourgous geworden. Die was ik vergeten, vanwege de ongelijke schijvenverdeling, maar heel veel beter is mijn productie niet. Nou goed, weer een paar uur van mijn leven verpest met het zoeken naar iets wat niet kwam. Ik denk dat er wel een mooie moraal in dit verhaal zit, dus doe er mee wat je wil!"

Nawoord Tom Kieboom

De wc als damwerkplaats, dat is weer eens wat anders dan in de slaapkamer, dat was dan zéker geen verloren tijd: wat een prachtige 13x13 en 15x15 van **diagram 7 en 8** als eindresultaat! Zulke juwelen verdragen zonder meer die toch wat nette, onscherpe eindstand, na dat knetterende vuurwerk. Nogmaals zijn oproep: wie deze problemen met een scherpe eindstand weet te arrangeren, uiteraard met behoud van de fraaie inhoud, stuur Lambert-Jan een mailtje, info@lambertjan.nl, vanuit je damwerkplaats. Misschien biedt zoeken in de MotiefMijn (via de website dekvd.net) in plaats van TurboDabase uitkomst. Verder is het puzzelen en piekeren, uren, dagen, maanden, juist prima hersengymnastiek die best leuk en nuttig is, ook al is het eindresultaat niet je dat. Zelf vind ik het soms eindeloos

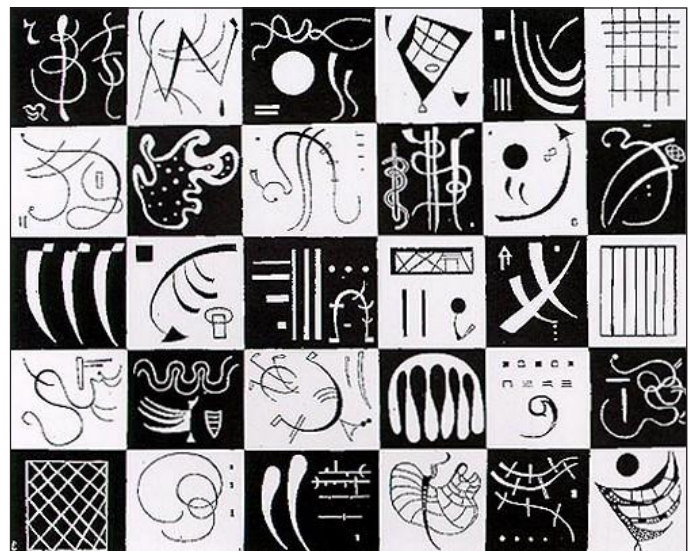
- **10**: 1.35-30 40x49 2.30-24 19x30 3.38-33 49x22 4.33x4 16x38 5.28x10 5x14 6.4x9 3x14 7.48-43 14-20 8.43-39 20-25 9.39-34+ (dia 10E).
- **13**: 1.49-43 38x29 2.47-42 36x27 3.30-24 19x30 4. 25x21 27x16 5. 42-38 33x42 6. 48x17+
- **14**: 1.21-17 12x32 2.30-25 6x17 3.35-30 36x27 etc.+
- **15**: 1.47-42 15x33 2.49-43 38x29 3.30-24 29x20 4.25x21 27x16 5.42-38 33x42 6.48x6 16-21 7.6-1 21-27 8.1-23 2-7 9. 23x1 27-32 10.1-29 32-37 11.29-47 5-10 35-30 10-14 13.30-24+

proberen het mooiste aan de damproblematiek. Is iets tot een goed en bevredigend einde gekomen, dan is het natuurlijk genieten geblazen, maar vaak van korte duur met de vraag "Tja, wat zal ik nou weer eens proberen te maken?" Ikzelf heb een tiental problemen gemaakt op het slagsysteem van diagram 5, niet één ervan was bevredigend en dus hou ik ze maar onder de pet. Gek genoeg dwaalde ik toen volledig af, uit frustratie en teleurstelling, en kreeg het slagsysteem van **diagram 11 en 12** op het bord (waar schijf 42 ook op veld 43 kan staan). Een combinatie van twee overbekende slagzetten, waarbij wit eerst naar 24 en dan naar 38 moet schuiven. Eindigend in enkele oppositie 16=17 en het bekende motief 02.16=06 (**diagram 11E en 12E**). Tot mijn grote verbazing komen deze

tussenstanden, met scherp eind, niet voor in TurboDabase! Ben dus gelijk aan de slag gegaan om er een damprobleem op te maken zonder te hoeven wanhopen op een onscherpe eindstand. Maar nu lag het probleem aan

de voorkant: het viel helemaal niet mee om er een acceptabel werkstuk uit te destilleren Na veel tijdverdrijf, geen verspilling Lambert-Jan, lukte het om er drie te maken, zie de **diagrammen 13-15**.

De Scherpe Regel 'economische meerslag' wordt in elk van deze drie problemen overtreden. Wellicht de reden dat dit combi-slagsysteem niet eerder bewerkt is (of toch, in een verborgen hoekje?). Gelijik de reden voor mij, en gelukkig ook voor een groeiend aantal collega's, om deze regel voor eens en altijd te schrappen! Wellicht komt er nog eens een aflevering "**Hoe ontstaat een damprobleem zonder Scherpe Regels?**": damproblematiek wordt als kunstvorm beschouwd, toch? Nou, ik ken geen enkele andere kunstvorm, van muziek-, dans-, schilder- tot beeldhouwkunst, waarvoor regels, laat staan scherpe regels, gelden! Inspireert bijvoorbeeld, zonder SR, de combislag van **dia 11 en 12** tot het maken van mooiere composities? Dan 'hoor' ik dat graag en wil die, als de auteur het goedvindt, de volgende keer publiceren. Natuurlijk kijk ik weer uit naar bijdragen voor deze rubriek, of de problemen van de problemen nu aan de voor- of achterkant van het componeren liggen, dat maakt niet uit: ank.kieboom@inter.nl.net of Stationsweg 56, 2991 CM Barendrecht ■

Dam-problemen

Konijnen en de hoge hoed

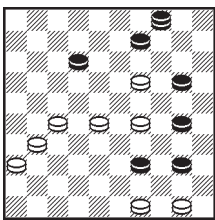
Leen de Rooij

“Waar haalt hij die zo gauw vandaan?” vraag je je af als een goochelaar een konijn uit een hoge hoed tovert. “Zojuist zat er toch echt nog niets in?” Je krijgt vergelijkbare gedachten als je ziet hoe een bekwame damcomponist bepaalde situaties op het bord weet te toveren. Dammen worden vanuit het niets naar plaatsen gemanoeuvreerd waar ze ogenschijnlijk niet terecht hadden kunnen komen.

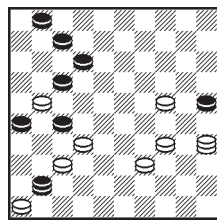
We zien daarvan fraaie staaltjes in de problemen 1, 2 en 4. Probleem 3 heeft heel andere kwaliteiten. Het lukt Serge om drie verschillende motieven in een compacte stand samen te vatten. De problemen 5 en 6 hebben weer andere eigenschappen: ze zijn lekker groot.

● **1. A. Geurts:** 43, 45, 3, 17, 18. De stand lijkt weinig spektakel te beloven. Alles verloopt inderdaad gezapig, tot het slotak-

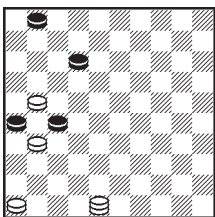
1. A. Geurts

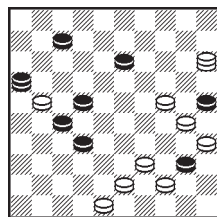
2. A. van Mourik

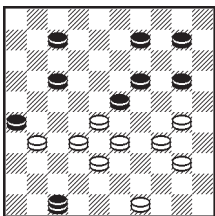
2a.

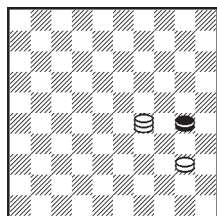
3. S. Yushkevitch

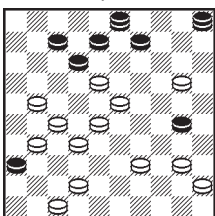
4. A. van der Stoep

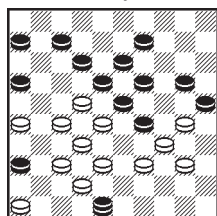
4a.

5. P. Garlopeau

6. L. de Rooij

koord waar plotseling de zwarte dam als een konijn uit de hoge hoed op veld 22 verschijnt.

● **2. A. van Mourik:** 340, 31 (30A) 48.

De ontstane situatie verdient een apart plaatje (2a). Een ‘vierkantje van Van der Meer’ aan de rand van het bord?

Inderdaad, en het is nauwelijks mogelijk dit zonder dam op het bord te krijgen. Als je zo’n tevoorschijn getoverd konijn uit de hoed ziet komen, denk je dat je scheel kijkt. (37*) 7, 17, 41. A. (28) 23, 48.

● **3. S. Yushkevitch:** 38 (34A) 32, 39 (43B)

39. Stuurman 15-4-1944 (43) 39, 44. A. (43) 39, 32, 39, 44, 44. B. (49) 44, 44. C. Koene 1971 (39C) 33, 29, 43. C. (40) 38, 43. De situatie wordt adembenemend als er plotseling drie konijnen uit dezelfde hoed komen!

Bij het motief geeft Yushkevitch zelf het volgende commentaar: ‘Na 44, 44 geeft Turbo D. Douwes als auteur van het motief, waarbij ‘Wat wij misten’ 1943 als bron wordt vermeld. Dat is een dubbele fout. Allereerst dateert ‘Wat wij misten’ niet van 1943, maar van 1946. Ten tweede, en nog belangrijker: het motief dat na 44, 44 in de B-variant op het bord komt, staat niet in ‘Wat wij misten’. Daarin komt wel de vergelijkbare positie 15,24/20,34,38 met zwart aan zet voor. Dat motief is ontleend aan probleem 3922 van D. Douwes, op pagina 210. De auteur van de stand na 44, 44 in de B-variant is C. Koene, zoals blijkt uit zijn probleem op dit motief in mijn boek onder diagram 1903.’

● **4. A. van der Stoep:** 22, 2, 29, 40 (zie diagram 4a). Een heel aparte stand, die onbewerkbaar lijkt. Het konijn lijkt om zich heen te kijken en zich af te vragen: “Waar is de goochelaar gebleven?” Heel apart.

● **5. P. Garlopeau:** 394, 13, 35, 30, 40, 41, 23, 272, 22. We komen toe aan het rustiger werk. Na een aantal logische zetten komt Garlopeau aan het slot met een molenwiekslag. Hij heeft dat idee ettelijke malen bewerkt.

● **6. L. de Rooij:** 41, 31, 41, 36, 3, 30, 27, 22 (12) 31 (11) 26 (16) 17. 17. De zwarte dam dient alleen om het probleem af te kunnen ronden. Zo’n lekker grote stand ziet er prettig uit, zeker als de stand aardig gescheiden is ■

HONGERIGE DAMMERS

Tweemaal scherp (5)

Vriendelijke bedankjes

Arie van der Stoep

Jurylid in Oost-Europa

Met enige regelmaat bereikte me een vriendelijke uitnodiging uit het oosten van ons werelddeel: of ik wil optreden als jurylid in een compositiewedstrijd. Telkenmale antwoordde ik vriendelijk doch beslist. Met twee argumenten.

“Het spreekt vanzelf”, schreef ik bij zo’n gelegenheid, “dat een idee bewerken in een evenwichtige aanvangsstand lastiger is dan ditzelfde idee in een rommelstand gieten. Dat wens ik te verdisconteren in de waardering. Wanneer de andere juryleden – altijd van Oost-Europesen bloede – er anders over denken, bedank ik voor de eer”. De gemiddelde dammer 500 km ten westen en oosten van de Oeral snapt niks van dit standpunt.

M’n tweede argument gold de organisatiestructuur van onder auspiciën van de Werelddambond georganiseerde compositiewedstrijden. Die structuur is naar ik meen te weten bedacht door een Fransman (René Fourgous) en een Nederlander (David Douwes). Met die twee kon ik goed overweg, op één onderwerp na: hoe je een probleemwedstrijd organiseert. We spreken over de tijd voordat er damprogramma’s in ons leven kwamen en over de tijd waarin de eerste werknemers van de baas een computer kregen en er in plaats van ‘m op zolder te zetten iets mee gingen doen, zoals e-mailen. Noch Fourgous (gestorven in 1993) noch Douwes (gestorven in 2002) deed aan deze modegril mee. We wisselden dus per brief van gedachten. Douwes en Fourgous troffen elkaar enkele malen in Frankrijk, maar Fourgous, aldus Douwes, sprak een dialect waar een Nederlander moeite mee had, zelfs al had-ie zoals Douwes Frans gestudeerd. De schoonvader van Alain Tavernier sprak door z’n neus en sprak de slot-N in een woord als *mon* (het bezittelijk voornaamwoord *mijn*), uit als NG, waar de doorsnee Fransman die slot-N niet meer uitspreekt. Zelf heb ik Fourgous nooit ontmoet.

Wat zich bij een wedstrijd ontspoon was dit. Ik ga uit van vijf juryleden. Fourgous, contactman, ontving ergens uit Europa een brief met laten we zeggen een verdachte positionele winst in een der inge-

zonden problemen. Hij stuurde de analyse naar de vier andere juryleden, die geacht werden zich erover uit te spreken. Meestal ging het om een inhoudsloos probleem dat bij honderd inzendingen bijvoorbeeld ergens op plaats tachtig zou belanden. Mijn protest: “Het is toch zonde om onze tijd te vermorsen met de analyse van een flutprobleem”, was vergeefs: zo moest het en niet anders, een jurylid had de taak eerst alle bijoplosbare inzendingen te elimineren. Het toekennen van punten mocht pas daarna. “Ik stel voor de procedure om te draaien”, stelde ik voor. “Eerst punten toekennen en dan de beste twintig op bijoplosbaarheid controleren”. Per kerende post lag Fourgous’ antwoord op de mat: “Wat u wilt is niet conform het reglement”.

Toen Oost-Europa de macht overnam, werkte het bij een wedstrijd in eerste instantie precies zo. Tot een paar cowboys de dienst uit gingen maken en hun eigen regels invoerden. De werelddambond, in casu onze eigen Frank Teer, kreeg geen vat op ze. We kennen het resultaat: de problematiek mag niet meer met de partijjongens meedoen.

Waarom schrijf ik daarover? Wel, hieronder zet ik Oost-Europese naast West-Europese problemen, en toen schoot dit onderwerp me e binnen.

Het problematieke thema

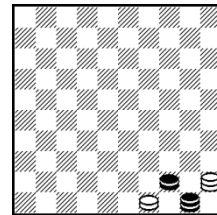
In deze bijdrage staat (opnieuw) een zeer bijzondere categorie centraal: een zwarte slagkeus leidt langs twee verschillende wegen naar hetzelfde slot.

Op #1-3 een voorbeeld, onlangs al getoond. Litouwer Victor Studentsov bewerkte de opsluiting van #1 via #2. In #2 staat zwart op slag. Op (25x14) wint wit met 3x12x45, op (35x44) met 3x5x45. Hij gaf het idee vorm in #3, waarmee hij meedeed aan het Kampioenschap van Rusland 1984 (18, 11, 41, 27, 8, 18, 3, zie #2).

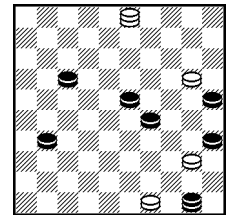
Zeven Oost-Europese bewerkingen

Grigory Silo uit Litouwen dong in 1998 mee naar een prijs in het WK 1998. Hij was toen verre van piepjong, want zijn geboortjaar is volgens de damannalen 1911. Hij bereikte de onvoorstelbare leef-

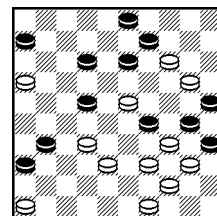
1. Opsluiting

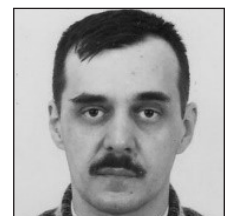
2. (25x14) of (35x44)

3. V. Studentsov

V. Studentsov

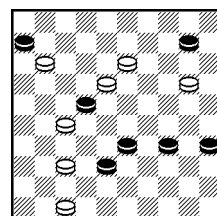
tijd van 106 jaar, zie DP 6.2017. Oplossing #4: 14 (8A) 12, 3, 30, 20+. Op A. (42) offert de witte dam zich vanaf een ander veld: 5, 12, 30 [over 38] 20+.

Silo moest het toen onder anderen opnemen tegen #5 van Sergej Perepelkin uit Rusland, oplossing 150, 12, 13, 3 en nu óf het damslagoffer 5x44 óf het damschiifoffer 17-44.

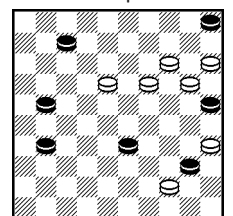
Ook #6 is een wedstrijdprobleem, ditmaal voor een door de Oekraïne (mijn notatie) of de USSR (volgens Turbodatabase) georganiseerd concours. Aleksandr Maslov uit de Oekraïne stuurde de 7x7 in. Maslov plakt na 44 met 17-12, de zwarte dam opsluitend via 49x4 of via 26x4.

Ivan Ivatsko (Oekraïne) deed met #7 mee

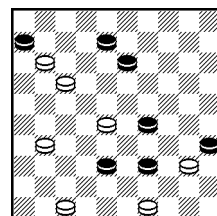
4. G. Silo

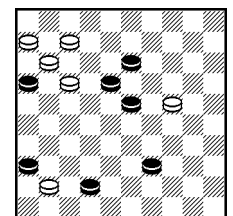
5. S.A. Perepelkin

6. A.I. Maslov

7. I.D. Ivatsko

aan het Kampioenschap van Litouwen 2010. In Turbodatabase staat deze 7x6 op naam van Rimás Mackevicius. Die stond ook oorspronkelijk als auteur te boek in mijn archief, maar ik heb Rimás' naam doorgestreept en vervangen. Waarom weet ik niet meer. Winst door 2 (47) 34 (15A) 1, 29, 17+. A. (7) 1, 29, 17+. Rimás dan wel Ivan vangt de zwarte dam met de schuif 1-29 of met de slag 1x29.

#8 is een inzending voor dezelfde wedstrijd. Turbodatabase schrijft de miniatuur toe aan Litouwer Jonas Siozinyš. Die naam verving ik door Michail Fiodorov uit de Oekraïne. Net als ik had gedaan met Ivan (Rimás) z'n **#7**, zou ik als jurylid Michail met 0 punten naar huis hebben gestuurd. De Oostblokse auteur zou daar verontwaardigd op reageren, want een 7x7 met twee scherpe varianten, is me dat even wat. En de wedstrijdleiding zou boos verhaal halen: hoe ik het in m'n Hollandse kaashersens krijg hier 0 punten voor te geven. We spelen 42, 13, 3 en nu beslist zwart of wit vanaf veld 21 of vanaf veld 25 naar 47 slaat.

Ook **#9** van Victor Shulga dong mee naar de ereprijzen in een wedstrijd (Oekraïne 1997). Oplossing 21, 1 (16xA) 16, 35+. A. (36x) 36, 35+.

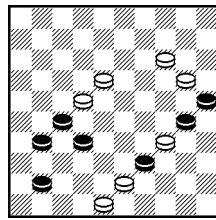
#10 is van Valery Belousov, Patent 6.2004. We spelen 27, 5 en nu bereikt wit veld 50 via de slag 37x5 of via de schuif 17-50, te vergelijken met **#5**.

Zeven prachtige ideeën. Maar vanwege mijn overwaardering (of is het juist onderwaardering?) van de aanvangsstand zouden de rapen gaar zijn. Auke Spijkstra deed er in het openingsartikel van DP 12.2016 een boekje over open. Hij fungeerde als jurylid in een door de FMJD – althans officieel; wel naar Vladimir Poetin maar niet naar Harry Otten luisteren, rare snuiters – georganiseerd WK. "Ik kreeg het verzoek te verklaren waarom ik 0 of zo weinig punten had gegeven, want de andere juryleden vonden ze normaal". Waarop Spijkstra een terugtrekkende beweging maakte. Van mij mogen de probleemredacteuren van Hoofdlijn en DP dit voorbeeld volgen wanneer zij een dergelijk *monstrum ingens* krijgen aangeboden.

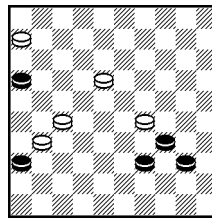
Zes West-Europese bewerkingen

De bewerkingen van een Nederlander, een Zwitserse Nederlander en een Fransman, zou ik die hoger waarderen dan 0? Nou, over m'n cijfer voor **#11** moet ik grondig nadenken. Want het idee mag dan nog zo fraai zijn, als je de witte schijf op 10 niet kunt wegcomponeren, moet je je bewerking dan publiceren? Maar goed: 18, 33, 4, 9, 40 (3x14A) 3, 20, 34+. A. (5x14) 20, 9, 34+. Leen de Rooij nam het probleem op

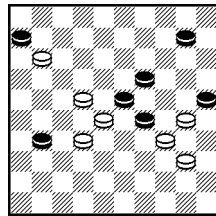
8. M. Fiodorov

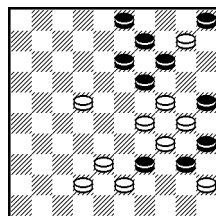
9. V. Shulga

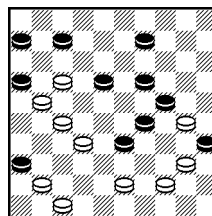
10. V. Belousov

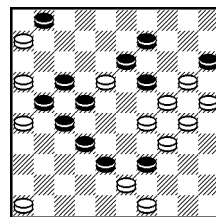
11. M. Douwes

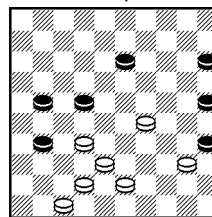
12. A. Kuyken

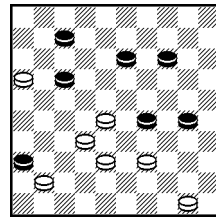
13. A. Kuyken

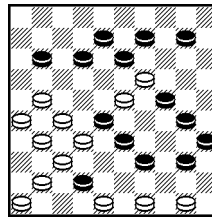
14. J.C. Patry

15. J.H.H. Scheijen

16. A. Tavernier

in "Maximaal 90/91".

Met ingang van **#12** is het afgelopen met m'n twijfels. Want oordeel zelf.

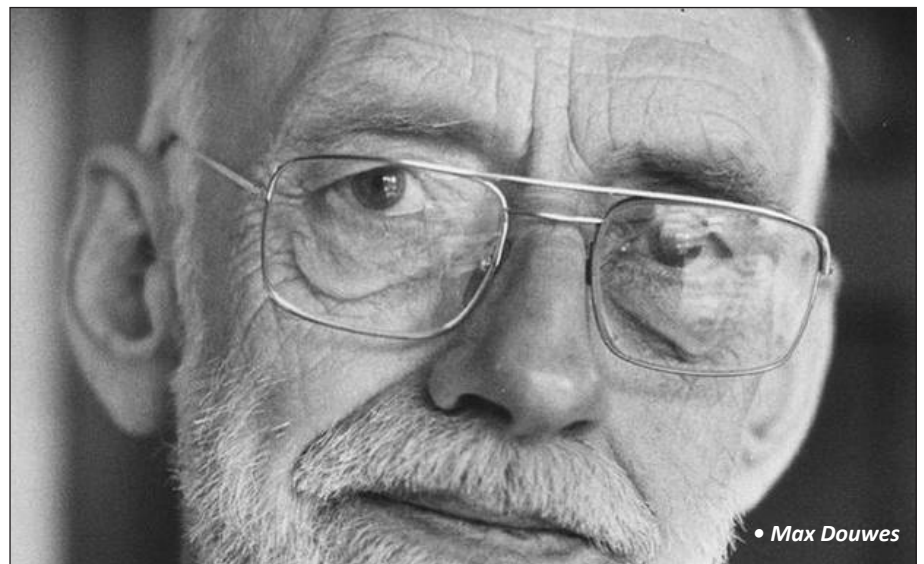
#12 werd gecomponeerd door een Zwitser met Nederlandse wortels, wat Andreas bewijst door te werken zonder witte en zwarte schijven die ongehinderd naar dam kunnen lopen. Bron DP 6.2000, oplossing 38, 38, 22, 4, 10. Op (11A) wint 1, 2, 7+. Op A. (44) wint 2 (11B) 16, 7+. B. (35) 16, 7+.

Opnieuw Kuyken op **#13**, zijn inzending voor de wedstrijd Ligue des Nations uit 2008. We spelen 41, 37 (41) 43 (49). Tweemaal een gedwongen slag voor zwart. Nu 23, 12, 17, 7, 19, 1. Op (30A) wint 47, 44, 45+ A.(24) 3, 44, 45+. De witte dam offert zich óf van vanaf veld 3 óf vanaf veld 47. Voor Kuykens doen een wilde aanvangsstand, maar hij biedt dan ook iets bijzonders.

Op **#14** de bijdrage van een Fransman: Jean-Claude Patry, DP 12.2007. Wit speelt 29-24-20, en wat zwart ook kiest, er restteert altijd een naturel op veld 20. Bijvoorbeeld (24). Dan komt de slotslag over vijf schijven: 39, 20, 27, 37, 20+. Op (14) gaat de slotslag over drie schijven: 27, 20, 39, 37, 20+.

#15 komt uit "De Zuid-Limburger" 23.3.1962. Wit speelt 27-21x1x18 met winst. De zwarte dam staat ofwel op veld 6 ofwel op veld 44, met een bekende triktakwinst. Met de zwarte dam op 44 is er op (44-35) nog een andere scherpe winst, uitlopend op de schijfnaturel 27.

#16 is een inzending voor de wedstrijd van de Franse Dambond in 2004. Wit speelt 22, 494, 14, 5, 37, 42, 31, 41, 239. Afhankelijk van zwarts slag slaat de witte dam nu 5x3 of 5x25. Beide keren moet zwart de dam met (35-40) opvangen, beide keren met de schijfoppositie 24/44 tot slot ■

• Max Douwes

De Gortmans files

Genealogie (1)

Arne van Mourik

“Wat moet ik met die man?” prevelde onze hoofdredacteur op de laatste pagina van 2017, en hij wenste een gedegen biografische schets. “Wie voelt zich geroepen?” Natuurlijk voel ik me geroepen, maar voor mij geldt hetzelfde: wat moet ik met die man, ik ben al druk met andere mannen, en over Godefridus Laurentius Gortmans (1894-1956) kun je ‘gemakkelijk’ een vuistdikke biografie schrijven!

Map

Vuistdik? Ja vuistdik, kinderhand of volwassen knuist naar keuze. Want hoewel slechts één Gortmansmap mij vanuit de boekenkast aanstaart – formaat A4, tamelijk fors, geschikt voor fotobladen en insteekhoezen met documentatie – beloven vier pagina’s vol verwijzingen naar de damliteratuur een aardig klusje voor een biograaf. De naam Gortmans valt bijvoorbeeld sinds 2011 in vrijwel elke *Problemist* en dat is niet voor niets.

Maar is de *mens* Gortmans ook geschikt voor een biografie? Het lijkt me wel wat om daar enig licht op te werpen. Niet door middel van één gedegen biografische schets maar door af en toe een duik te wagen in ‘de Gortmans files’. Te beginnen met een logisch vertrekpunt: de genealogie.

Het gezin Gortmans

Een jaar of zes geleden heb ik al eens gepoogd zicht te krijgen op de herkomst van GLG, met behulp van *WieWasWie* (toen *GenLias*) en andere sites. Het lukte een beetje, maar ik had zo’n vermoeden dat wachten zou lonen; er komen immers steeds meer gegevens digitaal beschikbaar en ik werk graag vanuit huis. En jawel, geduld wordt beloond, anno 2018 blijkt het wel goed mogelijk een bruikbare genealogie samen te stellen.

Daarmee is het tijd geworden om een feit te onthullen waarvan ik al diezelfde verpozing op de hoogte was: Godefridus Laurentius

Gortmans werd in Brummen geboren als Godefridus Laurentius Schneider en precies een maand later, donderdag 30 augustus 1894, in Dinxperlo erkend als kind van Bonaventura Joannes Gortmans (1863-1917) en Janna Maria Schneider (1870-1934). Het huwelijk werd aldus enkele tientallen kilometers zuidoostelijker beklonken, aan de Duitse grens. Of vader zich ooit heeft opgehouden in Brummen (tussen Zutphen en Dieren, nabij de IJssel) vertellen de online archieven niet. Hij was een echte Amsterdammer, commies van beroep, en in die hoedanigheid vermoedelijk alleen halverwege de jaren negentig buiten de hoofdstad verblijvend. Kort na de verbintenis met

Janna, die dan als dienstbode wordt aangemerkt, vertrekt het trio ook uit de Achterhoek. Een dochter, Maria Cornelia (Mies, over wie later meer), wordt in december 1895 aangemeld bij de Burgerlijke Stand van Beek, bij Nijmegen, en een tweede dochter, Cornelia Maria Theresia, maakt een kleine twee jaar later het gezin compleet, in Amsterdam. (Zij heeft trouwens een minuscuul spoor in de damspellektuur nagelaten: *Voor de Jeugd* september 1912 vermeldt haar met roepnaam Trees bij de oplosers van een serie damproblemen.) De zoon verklaarde dat ‘zijn wieg aan de Oudezijds Voorburgwal stond, waar thans een publiek huis staat’. Dit zou het pand met huisnummer 92 II kunnen zijn (bron: *Het Damspel* 1914)

maar over adressen een andere keer meer.

Trees

Trees Gortmans (1897-1942) huwt op Curaçao kapitein Johan Frederik Hedlund (1889-?) die op Schiermonnikoog werd geboren als zoon van een Zweedse zeeman, wiens Nederlandse wadenvrouw toevallig ook Janna heette. Zij liggen allen op Schier begraven. Ik meen me te herinneren dat Gortmans de voortijdige dood van zijn zus in een brief heeft betreurd. Terugvinden kan ik het echter (nog) niet. Wel dat hij geruime tijd na de oorlog van plan was haar graf te bezoeken, op rondreis door Nederland. Deze reis heeft hij zeker gemaakt maar of het eiland op de uiteindelijke route lag is (nog) niet duidelijk.

De site van het Scheepvaartmuseum op Schiermonnikoog heeft iets te melden over een militaire handeling, ruim een week na oprichting van de Kring – die toen een zelfstandige bond was, het oorlogskindje NBD: “Op 20 januari 1941 wordt het vrachtschip SS Barneveld onder leiding van kapitein J.F. Hedlund, varende vanuit Oban [aan de westkust van Schotland] met bestemming Kaapstad, door de zware kruiser Admiral Scheer onderschept, 300 mijl ten noorden van Sint Helena. Ze wordt met springlading tot zinken gebracht, de gehele bemanning krijgsgevangen genomen en via Drancy [nu een buitenwijk van Parijs] naar Duitsland vervoerd,

naar Stalagkamp XB te Sandborstel. (Bron: A.R. Kelder in "Gekaapt", DBW jaargang 50 nr.2 (2001)). Dat roept de vraag op of kapitein Hedlund er überhaupt bij was toen zijn Trees haar laatste adem uitblies in Haarlem – waar ook moeder Gortmans-Schneider was overleden. En je durft het bijna niet te denken, maar was Trees misschien wanhopig onwetend van het lot van haar man? Broerlief kon zijn zus niet bijstaan want die zat de 29^e juni 1942 veilig in Londen. Veilig, want zoals Hein Wilsens al opmerkte had GLG joods bloed. Weliswaar een beetje, maar toch.

Veenendaal

Een aangename verrassing voor mij was dat de voorouders aan moeders kant al minstens een eeuw te vinden waren in Veenendaal, geboorteplaats van Janna en sinds de herfst van 2013 de woonplaats van mijn eigen ouders. (Als knaap van tien, elf heb ik menig uur op de plaatselijke atletiekbaan rondgerend zonder enig besef van dit historische gegeven.) Cornelis Philippus Schneider (1836-1875) verstond tijdens zijn korte leven de kunst van het smeden, en smidsvrouw Geertrui van Hardeveld (1830-1887) blijkt een nazaat van Jacobus Groeneveld – warempel een naamgenoot van een andere bekende naam in de damspelcultuur, die van het Archief Groeneveld. En wijlen de echtgenote van damspelculturist K.W. Kruijswijk heette Maria Schneider. Het moet niet gekker worden, maar dat wordt het wel.

Amsterdam en Rotterdam

Grootvader Henricus Johannes Gortmans (circa 1818, Amsterdam) verdiende de kost als kruier, commissionair (commies) en besteller. Andere beroepen in de familie, naast timmerman en schoenmaker, waren kastenmaker, passementwerker, borduurwerker, leerbereider, visvrouw. Passement is een vorm van decoratief borduurwerk of kantkloswerk. In de praktijk

hield de passementwerker zich vooral bezig met het aanbrengen van kant, zijde, goud- en/of zilverdraad, wol en kralen op boordsels, en daarom is boordselwever een synoniem. De Gortmansen en aanverwanten verdienden gewoonlijk de kost als arbeiders; GLG heeft zichzelf in navolging van zijn vader van de straat en uit de fabriek weten te houden, hij beklom de maatschappelijke ladder. Vader is 7 augustus 1907 getuige bij het huwelijk van Henricus Johannes Gortmans (28 jaar), die onderwijzer was en zich daarmee onderscheidde. Mogelijk was de 13-jarige neef er toen ook bij, in Den Helder, en bood zijn oom hem de nodige inspiratie? Bij gebrek aan dagboeken en hele oude brieven klampt de speurneus zich vast aan officiële documenten. Daaruit ook de voorgebakken 'gekke' vondst, namelijk het huwelijk van twee Gortmansen, waarvan er één de naamgever van onze GLG lijkt te zijn – waarmee het vermoeden wordt gevoed dat Bonaventura in beeld was ten tijde van de geboorte, wat niet wil zeggen dat hij ook de biologische vader was. En de ander, de vrouwelijke Gortmans, doet ons belanden bij de beeldende kunst! Godefridus Laurentius Gortmans (1815 Amsterdam - 1875 Amsterdam), een broer van grootvader, huwt namelijk Anne Eleonore Gortmans (1814 Rotterdam). Zij is een zus van Marie Anne Henriette Gortmans (1828-1877), de moeder van ene G.H. Breitner. George Hendrik Breitner (12 september 1857 Rotterdam - 5 juni 1923 Amsterdam), de beroemde impressionistische schilder en fotograaf van 'het Amsterdamse straatleven', is zogezegd een telg van de Rotterdamse Gortmanstak terwijl GLG er een is van de afgesplitste Amsterdamse tak. Echter, de vader van Anne en Marie, Godefridus Gortmans (1783 Rotterdam - 1852 Rotterdam) is een zoon van Johannes Franciscus Gortmans (1743 Dordrecht - 1799 Rotterdam), en dat

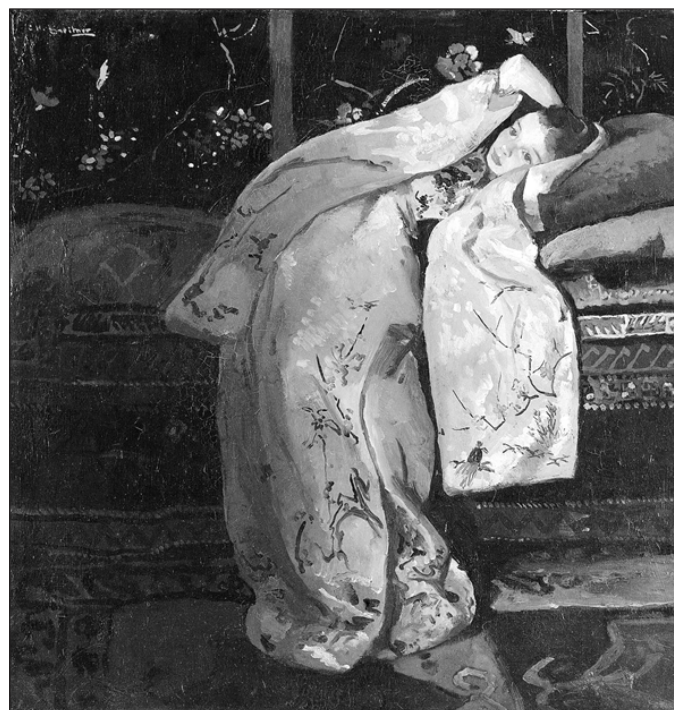
Gortmans Centrum Archief

Wie mij wel eens een e-mail stuurt (of er een van me ontvangt) weet dat Gortmans in mijn dam-e-mailadres zit. Die keuze komt voort uit het feit dat ik in Gortmans de eerste Nederlandse 'damspelculturist' zie. De damcollectie van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag is in 1956, dankzij Kruijswijk en Venema, niet voor niets gestart met de behoorlijk grote verzameling boeken en periodieken van Gortmans. Maar daarbij zijn relatief weinig documenten. Inmiddels hebben de volgende dammers in het 'GCA' (Gortmans Centrum Archief) één of meer mappen: Cornelis Blankenaar (1), David Douwes (1), Max Douwes (19), Steven Duursma (1), Henri (Harry) Gans (1), G.L. Gortmans (1), Herman Hoogland (1), Herman de Jongh (1), R.C. Keller (2), Kees van de Kuilen (2), Frans van Leeuwen (1), Herman van Meggelen (1), Wiebe Monsma (2), Manus van Mourik (1), Jan Pennings (2), Albert Renooij (1), Leen de Rooij (1), Dick de Rooter (3), Jan Scheijen (2), Ton Sijbrands (2), Ben en Leo Springer (samen 1), Arie van der Stoep (1), Frits Tusveld (1), C.G. Vervloet (1), Jaap Viergever (1), Derk Vuurboom (1), Jannes van der Wal (1), Ger Zonneveld (1) en Aart de Zwart (3). Andere dammers zijn hard aan een eigen map toe, ze zitten samen met weer andere uit gezamenlijke mappen te puilen. En nog veel meer dammers moeten het doen met een plastic (23-rings) insteekhoes, ze zitten met tientallen in een map.

geldt óók voor Johannes Bonaventura Gortmans (1781 Rotterdam - 1852 IJsselstein), overgrootvader van onze GLG.

Samengevat: een broer van de opa van de problemist-culturist huwde de zus van de moeder van de schilder-fotograaf,

en die zus en moeder waren broers nicht en nichtje! G.H. Breitner en G.L. Gortmans hadden, voor wat het waard is, een gemeenschappelijke voorvader (overgrootvader en betovergrootvader). Een aardig weetje voor de Gortmans files ■

• 'Girl in a white kimono' (de 16-jarige Geesje Kwak), waar Breitner in 1894 aan werkte

Het immer inspirerende eindspel van Henri Gans (4 en slot)

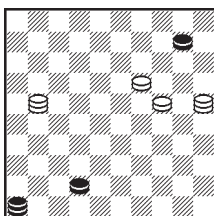
Johan Bastiaannet

Strijd tegen een zwarte dam op veld 46

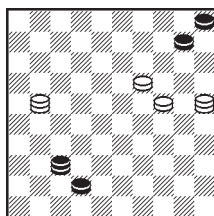
In de eerste twee afleveringen heb ik van Henri Gans liefst zeven eindspelen laten zien waarin op een of andere wijze sprake is van strijd tegen een ver opgerukte zwarte schijf op veld 45, of waarin zwart op enig moment veld 45 aandoet. Sta je er even bij stil dat hij helaas niet veel heeft mogen componeren, dan moet dit type eindspel hem dus bovenmate geboeid hebben. Zijn kleine maar fijne eindspeloeuvre bevat voorts een drietal eindspelen waarin wit het opneemt tegen een zwarte dam op veld 46 en een dito schijf die al bijna op dam staat. Dit type eindspel is zelfs nog meer geprononceerd van karakter en heeft Gans denkkelijk evenzeer aangesproken. Maar waar wit doorgaans wel genoeg heeft aan drie stukken om een zwarte schijf op veld 45 in toom te houden, heeft hij er hier stevast niet minder dan vier nodig. Dat maakt een eindspel natuurlijk wel een stuk kwetsbaarder voor bijoplosbaarheid en één van de drie is daaraan inderdaad ten prooi gevallen. Gelukkig is er met de andere twee weinig tot niets mis en verdienen die hier gerust een heroptreden!

● **11a** (De Gelderse Dammer september 1946)
In de tweede editie van J.F. Mosers *Het Eindspel* (1951) zijn slechts twee eindspelen van Henri Gans opgenomen en dit is dan het ene. De opzet ervan is vrij simpel, maar wel leuk: **1.21-38! 46x14**
Na 1...42x33 volgt heel laconiek 2.24-20 46x14 3.20x9 +. Op het eerste gezicht lijkt hier een andere actie ook nog

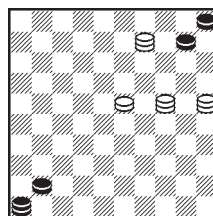
11a. H. Gans 1942

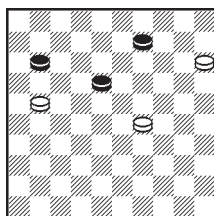
11b. Arr. JB 2018

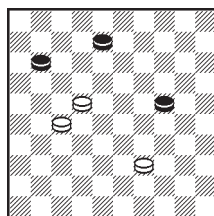
12. H. Gans 1942

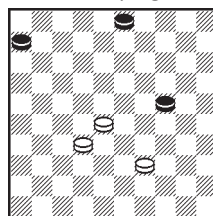
13. H. Gans 1942

14a. H. Gans 1941

14b. Verdieping

te winnen, maar na 2.25-14? redt zwart zich nog met 2...46-23! =.

2.38x47 14-3 3.25-9 3x42 4.47x4 +.

Doordat de enige bijvariant vrij onscherp eindigt en dan ook niet-compositorisch is, voldoet dit werkstuk niet aan alle basiscriteria voor een moderne eindspelstudie. Gelukkig valt er van dit 'Gansje' nog vrij soepel eentje te maken - geef zwart een extra schijf op veld 5 en zet de zwarte dam los op een veld dat wordt afgeschermd door schijf 42:

● **11b** (2 maart 2018)

1.21-38!

Onvoldoende voor winst is hier 1.21-3? 37x14 2.3x20 en nu:

A 2...10-14? 3.20x3! 5-10 (anders 3...42-47 4.25-14 + of 3...42-48 en dan het snelst 4.25-30, 5.24-20 +) 4.3-14! +.
B 2...42-48 =.

1...37x14

Op 1...42x33 is zoal mogelijk:
A 2.24-20? 37x14 3.20x9 en hierna nog:
A1 3...33-38? 4.9-4 10-14 5.25x3 38-42/43 6.4-10 5x14 7.3x47/48 +.
A2 3...10-14 4.9x20 33-38 5.25-48 5-10 6.20-15 10-14 =

B 2.19-14! 10x30 3.25x41/46+.

2.38x47 14-3 3.25-9 3x42 4.47x4 +.

Hoe mooi klopt bijna alles in dit arrangement! Want ondanks de bijplaatsing blijft de slotstand van de hoofdvariant rein en is ook die van de andere winstvariant perfect. Voorts vervult schijf 5 nog wat rollen in het schijnspel, zoals die van kop van Jut in variant **A2**. Ik zie eigenlijk maar één minpuntje en wel de veldkeus 3.25x41/46. Valt die nog te omzeilen door dam 37 te verplaatsen naar veld 41 en dam 21 naar veld 43? Nee, dat lukt niet in verband met de bijoplossing 1.43-48! 41x14 2.48x37! 14x41 3.24-19 +.

● **12** (De Gelderse Dammer september 1946)

Het andere eindspel is veruit het meest geslaagde van de twee. Het is dan ook gebouwd op diverse winstprincipes. Ondertussen kan wit het hier en daar ook nog eens fout doen. De winstvoering heeft trouwens wel een nogal geforceerd karakter:

1.23-19!

En vooral niet 1.24-47? 10-14!

2.9x20 5-10 3.47x36 46x19 =.

1...41-47

Hier vormen ook de andere reglementair speelbare zetten nog een volwaardig alternatief:

A 1...10-15 2.24-47 5-10 3.47x36 46x3 4.36-9 3x20 5.25x5 +.

B 1...10-14 2.9x20! en nu:

B1 2...41-47 3.19-14! 46x10 4.20-15 47x20 5.25x9 10-28 (anders 5...10-4 6.9-36 5-10 7.15-20/38 +.) 6.9-14 28x10 7.15x4 +.

B2 2...5-10 en verder nog:

B2a 3.20-9? 10-14! (maar niet 3...41-47? 4.9-36 47x15 5.36-47 46x14 6.25x3/9 +) 4.9x20 41-47 met slechts remise.

B2b 3.20-3! 10-14 (of 3...41-47 4.25-14 47x9 5.3x5 +) 4.25x9! 41-47 5.9-14 47x9 6.3x14 46-28 7.14-5 +.

2.9-36! 46x14 3.25x3 47x15 4.36-47 10-14 5.3x20 +.

Met deze voorbeeldige constructie heeft Henri Gans zonder meer een belangrijk steentje bijgedragen aan een eindspelgenre met wederzijds dammen op het bord dat destijds nog goeddeels ontgonnen moest worden.

De schijvenindspelen

Van Gans zijn me nauwelijks meer dan een handvol schijvenindspelen bekend. Hij geldt voor mij dan ook zeker niet als een uitgesproken componist ervan. Maar wetende dat men vooral in Nederland dol is op schijvenindspel (en ook nog eens in alle soorten en maten), doe ik wellicht menigeen een groot plezier door hier drie van hem de revue te laten passeren.

● **13** (Het Eindspel 1941)

In het eerste van de trits wint wit als volgt:

1.15-10 9-14 2.10x19 18-22!

Na 2...11-16 is wit aangewezen op het puntige 3.19-13! 18x9 4.21-17 9-13/14 5.29-23/24 +. Van deze finesse bediende Isidore Weiss (1867-1936) zich al eens elders op het bord en wel in diens niemendalletje **33,35/32,40,42** (*Dammersweekblad 7 december 1934*).

3.19-14 11-17!

Dit is sowieso beter dan 3...22-28 4.21-17! 11x22 5.14-9/10 28-32 6.9/10-4 +.

4.21x12 22-27 5.12-8! 27-32

6.8-3 32-37

Anders 6...32-38 7.3-21 38-42 8.21-38 +.

7.3-21

Tot het zelfde resultaat leidt 7.3-26, wat de hoofdvariant natuurlijk enigermate ontsiert. 7...**37-41 8.21-8 41-47 9.8-3** +.

Een heel verdienstelijke 3x3 waarvan de inhoud trouwens evengoed vervat kan worden in de net wat economischer 2x3 **11,18/21,24,29**.

Des te meer jammer dat Moser voor *HE I* (1941) een van Piet Schaaf afkomstig incorrect 4x4-arrangement ervan, te weten **3,11,24,29/15,20,21,28**, verkoos en reeds achterin bij de oplossingen op p. 168 moest melden:

“Bevat een remisevariant. Te wijzigen in: *H. Gans 1941 Z 9,11,18 W 15,21,29;*”

In de Russische editie van *HE I* (1963) blijkt dit advies gelukkig keurig te zijn opgevolgd.

Nochtans beperkt de oplossing zich in beide edities tot de korte variant **10 (14) 19 (16)**

I. Weiss 1934: 13!, 17 (13), 23+. En dat is nogal armetierig.

Pas in *HE II* (1951) gaat het echt goed met de presentatie van dit 3x3-tje.

● **14a** (Het Damspel september/oktober 1956) Alweer een vrij overzichtelijke strijd van drie tegen drie schijven:

1.22-18!

Onvoldoende voor winst is hier 1.27-21? en nu:

A 1...11-16? 2.21-17 8-13

3.39-34! 13-19 4.22-18 met drievoudige winst op tempo.

B 1...8-12! 2.21-16 12-17

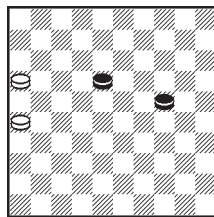
3.16x7 17x28 4.7-1 28-32 5.1-23 32-38 6.23-37 en dan niet

6...24-29? (7.37-48 38-43 8.39-34 29x40 9.48x45 +), maar gewoon 6...24-30 =.

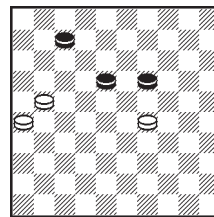
1...11-17

Anders 1...11-16 2.39-34 + dan wel 1...24-30 2.27-21/22 11-16 3.21/22-17 30-35 4.39-34 +.

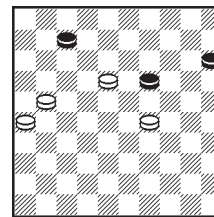
15a. H. Gans

15b. 3x3 zetting

15c. Mislukte 3x4

2.18-12! 17-21 3.12x3 21x32

4.3-26 32-38 5.39-33! 38x29

6.26-8 24-30

Of 6...29-33 7.8x30 33-38 8.30-48 +.

7.8x35 29-34 8.35-44 +.

Heel veel heeft dit eindspel niet om het lijf. Daarom heb ik eens onderzocht of er nog wat beters van te maken valt. Maar meer dan een piepkleine verdieping – notabene in het zelfde 3x3-formaat – blijkt er niet in te zitten:

● **14b** (3 april 2017)

De nog grote afstand tussen beide kleuren maakt de beginfase van de strijd wat abstract:

1.28-22 6-11

Terwijl wit na 1...3-8 2.22-18! op liefst twee manieren kan winnen, moet hij na 1...3-9 net even anders en ook nog wat zorgvuldiger te werk gaan. Dat doet hij met 2.32-27! en nu:

A 2...9-13 3.39-34! 6-11 4.27-21 13-19 en verder nog:

A1 5.21-17? 19-23! 6.17x6 23-29 7.34x23 24-30 8.6-1 30-34 met slechts remise.

A2 5.21-16? 11-17 6.22x11 19-23 7.11-7 23-28 en wit moet alweer in remise berusten.

A3 5.22-18 11-16 6.21-17 +. Wit moet dus de drievoudige winst op tempo nemen die bij Gans nog in het schijnspeel huist!

B 2...6-11 3.27-21 11-16 4.21-17 9-13 5.39-34! 13-19 6.22-18 en wit wint als in variant **A3**.

2.32-27! 3-8 → **diagram 14a**

● **15a** (vóór 1940)

In de tweedelige *2x2-verzameling* die Arie van der Stoep in 1993 uitgaf, is natuurlijk ook dit 2x2-tje te vinden. Al is me niet bekend uit welke bron hij het heeft opgediept. Niet dat het voor ons eindspelgenot ook maar

• Auschwitz. Hier werd Henri Gans (21) op 31 mei 1944 vermoord. Wat hij op eindspelgebied ondanks zijn jonge leeftijd heeft achtergelaten is buitengewoon indrukwekkend. De vraag waarvan de damwereld door Gans' verschrikkelijke dood is beroofd, zal altijd onbeantwoord blijven

iets uitmaakt:

1.16-11 24-30

Ook na 1...18-22 heeft wit een loepzuivere winst: 2.11-7 22-28 3.7-2 24-29 4.2-7 29-33 5.7-11 28-32 6.11x39 32-37 7.39-28 37-42 8.28-37 42x31 9.26x37 +.

2.11-7 30-35

Anders 2...18-23 3.7-2 30-35 4.2-11 35-40 5.26-21 (of ook 5.11-50) enz. met winst. **3.7-1 18-22 4.1-23! 22-27 5.26-21 27x16 6.23-12 16-21 7.12x26 35-40 8.26-17 40-45 9.17-50 +.**

● **15b** (Damspel Kleingood 2009)

Gerrit de Bruijn en Gerhard Bakker konden het natuurlijk niet laten om dit voortreffelijke 2x2-tje vorm te geven in een 3x3-tje en dat op te nemen in hun grote 3x3-boek. Nu bakten ze het met het *ver3om3en* van kleinere eindspelen in mijn ogen wel eens wat te bruin, maar hier is zeker geen sprake van *eindspelver3t* en kan ik er zelfs van harte mee instemmen!

1.21-17 18-23 (wat anders?) **2.29x18 19-24 3.18-12!**

Na 3.17-12? 24-29 4.12x1 29-33 staat schijf 18 immers flink in de weg!

3...7x18 4.17-11 → **diagram 15a**, stand na 4.16-11

● **15c** (1 mei 2017)

Valt het 3x3-tje misschien nog wat te verdiepen? Ik heb het even onderzocht en moeten concluderen dat dit niet goed mogelijk is:

1.21-17

In plaats hiervan wint 1.21-16 evengoed, wat deze 3x4 al meteen bestempelt als mislukt.

1...19-24

Ziehier de twee variantjes waaraan dit 3x4-tje z'n bestaansrecht had moeten ontleen:

A 1...19-23 2.29-24 23x21 3.26x17 +.

B 1...15-20 2.26-21 19-23 (2...19-24 3.29-23 → w.d.o.) 3.21-16! 23x21 4.16x27 7-12 5.27-22 20-25 6.29-24 +. **2.29x20 15x24**

→ **diagram 15b**, stand na 1.21-17

Die wondermooie eersteling!

Wanneer is Henri Gans eigenlijk begonnen met het componeren van eindspelen? Voor een solide antwoord op deze vraag kunnen we natuurlijk het beste afgaan op de allereerste die op zijn naam zijn gepubliceerd. Het 2x2-tje van **diagram 15a** is wellicht een ervan. Maar op welke primaire bron(nen) de datering *vóór 1940* is gebaseerd, weet ik niet. Gelukkig is van het 'Blankenaartje' op **diagram 16a** heel wat meer bekend: Het verscheen in *De Haagsche Post* van 21 januari 1938, dus nog *vóór* de 15^e verjaardag van Henri Gans

die werd geboren op 28 februari 1923! Of Gans dit eindspel al in 1937 componeerde of pas in januari 1938, had mogelijk kunnen blijken uit de presentatie ervan door damredacteur Philippe Jambon – een even bekend als doorzichtig pseudoniem van Philip J. Ham. Maar toen ik vorige zomer Kees van de Ruit benaderde voor een kopie van de betreffende rubriek(en), moest hij me mededelen dat hij al enige tijd bezig was met het overdragen van zijn enorme verzameling van bijna 77.000 damrubrieken en me helaas niet meer van dienst kon zijn. Tja, daar had ik – met de cover van *DP april 2017* nog levendig voor de geest – totaal niet op gerekend. Hierdoor wat uit het veld geslagen heb ik vervolgens niet meer m'n best gedaan om deze rubriek(en) via andere kanalen te pakken te krijgen. Maar ook zonder die ingezien te hebben twijfel ik er eigenlijk niet aan dat dit eindspel de eersteling van Gans moet zijn! Enige tijd later weet Henri het nog met één zet te verdiepen en met z'n *upgrade* een van de damrubrieken van Herman de Jongh te halen. Het is deze tweede versie die ik hier ga bespreken:

● **16b** (De Humorist 15 juni 1939)

1.40-44! 43-48

Indien 1...43-49, dan 2.3-12 49x7 3.1x5 met de eerste loepzuivere winst van dit eindspel.

2.1-29! 48-43

Hier heeft zwart liefst vijf alternatieven, al zal geen ervan hem redding brengen:

A 2...48-37 en nu alleen winst door het fraaie damoffer 3.29-23! 37x19 4.44-35 19-2 (of 4...19-46 5.35-19 +) 5.3-8 2x30 6.35x5 +.

Dit is in wezen de sleutelvariant van het hele eindspel.

B 2...48-31 3.3-14! 10x19 4.29-23 19x28 5.44x36 +.

Ziehier alweer de derde loepzuivere winst!

C 2...10-14 3.3x25 48-37 4.29-42 37x48 5.44-39 +.

D 2...48-30 3.44-35 30-39 4.35-30 39x25 5.29-20 25x9 6.3x5 +.

Zowaar nog een vierde winst om door een ringetje te halen!

E 2...10-15 en nu geeft 3.3-25 de snelste winst, maar 3.44-22(!) verreweg de fraaiste: er dreigt al 4.22-31, terwijl zowel 3...48-30 als 3...48-43 falen op 4.3-20! + en het ook na 3...48-25 4.29-12(!) 15-20 5.12-26(!) enz. heel hard gaat.

3.44-35! 10-15

Hier kan zwart nog drie andere duistere paden inslaan:

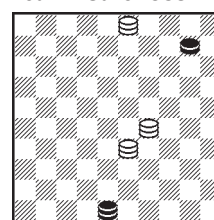
A 3...43-39 4.35-30 39x25 5.29-20 25x9 6.3x5 +.

Wit wint hier dus als in variant **D** bij de

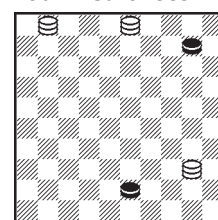

• Henri Gans

16a. H. Gans 1938

16b. H. Gans 1939

vorige zet.

B 3...43-16 4.29-7 16x2 5.3-8 2x30 6.35x5 +.

Ziehier een vijfde naturelwinst, het kan niet op!

C 3...43-49 4.29-33! en nu:

C1 4...10-14 5.3x25 49-32 6.25-43 32x49 7.33-44 +.

C2 4...49-16 5.35-49 (ook 5.33-11 +) 16-7 6.33-11 7x16 7.3-21 +.

4.29-23!

Wit blaast de zojuist gepareerde dreiging 5.35-30 meteen nieuw leven in.

4...43-16

Na 4...43-49 winnen niet alleen 5.23-28 en 5.23-40, maar ook nog 5.23-7(!) 15-20 6.3x25 49-32 7.25-43 32x49 8.7-16 +.

5.23-7 (wel de enige winst) **16x2 6.3-8 +.**

Bij eindspelcomposities in het Blankenaar-genre ziet men heel vaak dat de bedoelingen van de auteur ontsierd worden door allerlei afwijkingen van de Scherpe Regels, waaronder vaak ook het ergste van alle kwaden – de bijlopping. Sinds damprogramma's en dito databases in het dammersleven zijn gekomen, is het eigenlijk maar een fluitje van een cent geworden om een eindspel als dit genadeloos aan de tand te voelen en de ultieme 'waarheid' ervan aan het licht te brengen. Dat was in de goeie ouwe tijd dat Gans het componeerde, natuurlijk

heel anders. Gelukkig weet dit eindspel elke digitale check uitzonderlijk goed te doorstaan – maar enkele (mogelijk niet eens door Gans geclaimde) varianten blijken bijoplosbaar – en wat fier overeind blijft, vertoont zelfs een zeer hoge mate van compositorische zuiverheid. Hoe de ongeveer vijftienjarige Gans dit voorbeeldige ‘Blankenaartje’ op het spoor gekomen is, zullen we nooit weten. Wel is zeker dat het een gouden greep van hem was! En vergelijkt men deze bijzondere eersteling met het prilste werk van andere eindspelcomponisten, dan zal hij daarbij immer heel goed afsteken!

Bewerkingen/verdiepingen

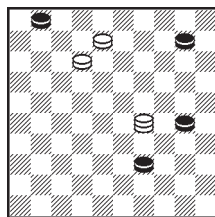
Hoewel ik het me al een hele tijd afvraag, is het me nog niet duidelijk geworden waarom de eersteling van Gans in geen van beide edities van *Het Eindspel* is opgenomen. En dat terwijl J.F. Moser bij de bronvermelding achterin wel degelijk opgave doet van *De Haagsche Post* en *De Humorist*. Het werkt wel in de hand dat in 1953 het wel opnieuw wordt uitgevonden door een wellicht geheel onwetende Lammert Schut (1907-1976). Dus moet ik zeker even mijn licht laten schijnen over diens bewerking (**diagram 16c**):

• **16c** (Het Damspel april 1953) Het zou mooi zijn als de inleiding die Schut hier heeft bedacht, meer te bieden heeft dan alleen maar de verlenging van de oplossing met drie zetten:

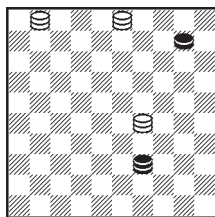
1.8-3 1-7 2.12x1 30-34

Helaas is dat niet het geval, want na 2...39-43 wint naast het door Schut geplande 3.29-38 43x32 4.3-25 (ook kan hier 4.3-20 10-14 5.20x9 32-37 6.1-23 37-42 7.23-37 +) 4...30-35 5.25-48 + tevens 3.3-21(!) 43-49 (3...43-48 4.21-43 +) 4.21-16 49-44 5.16-49 44-28 6.49-44 28x50 7.1-6 +. En daarom geldt deze constructie voor mij zeker niet als een

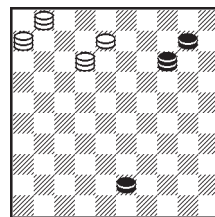
16c. L. Schut

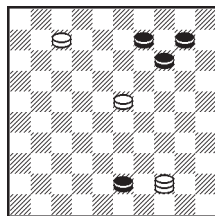
16d. K. Chaletskij

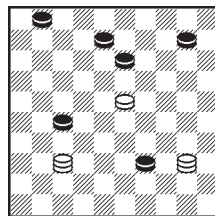
16e. K. Chaletskij

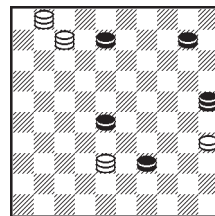
16f. J. Bastiaannet

16g. J. Bastiaannet

16h. J. Bastiaannet

verdieping!

3.29x40! 39-43 → diagram 16b

O ja, de summiere oplossing in *Het Damspel* van maart 1954 maakt terloops gewag van H. Gans. Eindspelredacteur Moser is dat intussen te weten gekomen en meldt het keurig! Het ‘Blankenaartje’ van Gans weet pas na lange tijd door te dringen tot de (voormalige) Sovjet-Unie en is in elk geval wel opgenomen in Leonids Vitosjkins (1939-2012) *Antologia deel V* (2000). Maar rond 1980 kent Konstantin Chaletskij (1912-2010) het wellicht nog niet en weet de eindspelveteraan uit Tasjkent het op eigen kracht te ontdekken. Hij levert er zelfs twee bewerkingen op af.

• **16d** (Dambrete juli 1981)

Bij deze eerste ontbreekt weliswaar de variant 1.40-44! 43-49 2.3-12 49x7 3.1x5 +, maar dat wordt gecompenseerd door ander spel dat bij Gans juist niet te zien is:

1.1-6! 39-48

Hier heeft Chaletskij twee smaakvolle extraatjes weten in te bouwen:

A 1...39-30 2.3-14! 10x19 3.29-23 19x28 4.6x25 +.

B 1...39-43 2.3-14! 10x19 3.29-23 19x28 4.6x48 +.

2.6-44! → diagram 16b, stand na 2.1-29!

Rest me nog te melden dat dit eindspel ook is te vinden in *Duizend en één Blankenaartjes*

(2013) van Gerard Benning en wel op pagina 215 - keurig gegenereerd met een door hem zelf ontwikkeld programma. Ja, zo kan een eindspel maken tegenwoordig ook!

• **16e** (Dambrete juli 1981)

In de wat grovere tweede bewerking is het eindspel van Gans weer wel integraal verwerkt en zorgt een leuke combinatievariant nog voor wat extra fleur:

1.8-3 14-25

Indien 1...14-19, dan 2.12-23! 19x46 3.3-14! 10x19 4.6-28 46x23 5.1x48 +. Wit ontruimt eerst veld 19 en brengt er vervolgens de stopschijf die de afvangst van de zwarte dam mogelijk maakt. We zien hier dan ook het **blokkadethema** in optima forma!

2.12-34! 25x39 3.6x44! → diagram 16b, stand na 1.40-44!

Al met al kan deze bewerking gezien worden als een kleine verdieping.

Zelf heb ik natuurlijk ook mijn krachten beproefd op het helaas enige ‘Blankenaartje’ dat Gans ons heeft nagelaten. Het laat zich bewerken op nog diverse andere manieren dan die van Chaletskij. Ziehier de drie kleine verdiepingen die ik sinds 2016 heb samengesteld:

• **16f** (18 mei 2016)

De eerste verdieping is piepklein, maar me zeker zo lief als de andere twee. De

bijzondere charme ervan zit ‘m in het spelregeffect van variant **B** waaraan zwart graag meewerkt:

1.7-1 14-19

A 1...43-49 2.23-18 49x7 3.1x15 +.

B 1...14-20 2.44-49 43-48 3.49-43 48x18(!) 4.1x13 +.

2.23x3 → diagram 16b, stand na 1.40-44!

• **16g** (17 mei 2016)

Heel anders van karakter is deze tweede verdieping:

1.37-48! 27-31!

Zwart doet er hier het beste aan om met een meerslagfinesse schijf 39 vooralsnog te redden: 1...27-32 2.48x25! 32-37 3.23-18! 13x22 4.25-3 8-13 5.40-7 1x12 6.3x41/46 +.

2.48x3 13-18

De andere zetten leiden nog sneller tot verlies:

A 2...39-43 3.23-18! 13x22 4.40-7 1x12 5.3x48 +.

B 2...13-19 3.23x5 1-7 4.40x1 39-43 5.1-12 +.

3.23x12 1-7 4.12x1 39-43 → diagram 16b

• **16h** (13 april 2017)

Bij de derde verdieping moet ter verkrijging van een aanvangsstand met wit aan zet zelfs materiaal bijgeplaatst worden.

1.35-30 25x34 2.7x40 28-32

Indien 2...28-33, dan 3.38x4! 39-43 4.40-44! 43-48 (anders volgt de naturelwinst 4...43-49 5.4-18 49x7 6.1x3 +) 5.4-31 48x26 6.44-17 +.

3.38x3 39-43 → diagram 16b

Zal dit dan het laatste zijn wat over het eindspeloeuvre van Henri Gans en het belang ervan voor de eindspelliteratuur te melden valt? Vast niet! En wie weet kom ik over enige tijd nog even op een en ander terug... ■

Zesenveertig/vijf

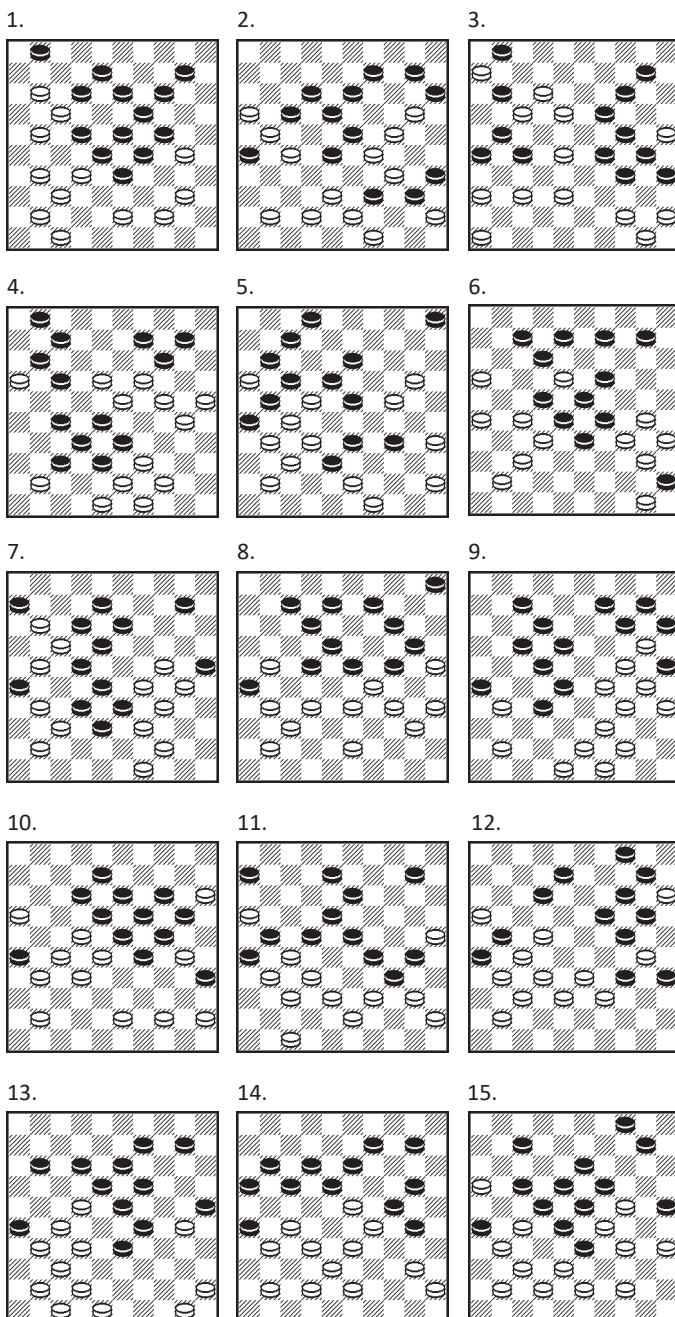
Tjipke Smedinga

Een paar jaar geleden leefde ik me uit op het slagsysteem dat zichtbaar is op het eerste diagram. Onlangs liet Arjen Timmer me weten dat hij op Toernooibase vijf problemen met dit slagsysteem had kunnen ontdekken. Met mijn bijdragen zou dat aantal bijna verdrievoudigen. De oplossing gaat zo: 317, 38, 34, 7, 24, 2, 5. In slechts zeven beurten, waarin 23 schijven worden opgeruimd, is het langelijfnmotief opgedoken. Een meerslagprobleem noemen we dat dan.

Formule

Al heel lang is het mijn gewoonte om het meerslaggeweld een cijfer te geven. En dat is niet zomaar een uit de

duim gezogen cijfer. Daar komt een wiskundige formule aan te pas. Bij het naspelen van de oplossing tel ik het aantal schijven dat op het bord staat

op het moment waarop de combinatie begint. In dit geval zijn dat er 25. Als de combinatie is uitgevoerd blijven er, op het moment dat zwart aan zet is, nog twee schijven/dammen over. Die tellen niet mee. Onthouden we de uitkomst: 23. Voor de formule noemen we dit de gesneuvelden. Vervolgens stoppen we tijdens de oplossing op de momenten dat zwart een meerslag moet nemen. Meteen al bij de eerste zet 317 is dat het geval. Een meerslag in de kleinste vorm: twee zwarte schijven die een slag kunnen uitvoeren. Elke schijf telt voor 1 punt. De ene schijf kan een schijf slaan en de andere twee. Voor dat aantal rekenen we, omdat een plus twee nog altijd drie is, drie punten. In totaal vijf punten voor de situatie na wits eerste zet 317. Om een lang verhaal kort te maken doen we steeds hetzelfde bij de volgende witte zetten/slagen 38, 34, 7 en 24. Goed geteld geeft dat een totaal aantal van 29. De meerslagpunten. Na het invullen en berekenen van de wiskundige formule levert dit een getal op dat meer of minder dan nul is, of in sommige gevallen ook nul als uitkomst heeft. Die formule is zo: meerslagpunten - gesneuvelden = score. Oftewel $29 - 23 = 6$. Plus 6. En uit ervaring is me inmiddels wel duidelijk geworden dat alles wat boven de nul komt tot de betere meerslagproblemen behoort.

Proef op de som

Wat hebben we hieraan en wat kunnen we ermee, klopt dit allemaal wel? Ik heb de proef op de som genomen aan de hand van een selectie van veertien composities uit de 46/5 verzameling. Niet zomaar een willekeurig aantal problemen, maar problemen waarin het spektakel vrijwel alleen door meerslagen wordt bewerkstelligt. Zodra er bijvoorbeeld meer dammen in het strijdperk treden krijgt een compositie gewoonlijk een hogere waardering en dat geeft een vertekend beeld. Een eerlijke verge-

lijking gaat dan niet meer op. Na de bovenstaande formule te hebben toegepast kwam ik tot het volgende resultaat. Het eerste probleem kreeg een min score met het hoogste getal. En de beoordelingen van de in volgorde geplaatsten lopen eerst geleidelijk naar het punt nul om vervolgens weer op te lopen naar een steeds hoger cijfer in de plus. Mogen we tijdens het naspelen concluderen dat de composities in de goede volgorde staan wat de kwaliteit betreft? Dat is de grote vraag. Eén ding moeten we wel voor ogen houden, het is en blijft slechts een waardering voor het meerslagonderdeel in een damcompositie.

- 2: 32, 43, 11, 38, 32, 22, 7, 11, 40, 2, 5.
- 3: 372, 7, 1, 31, 41, 440, 39, 34, 33, 5.
- 4: 40, 44, 43, 38, 12, 29, 7, 23, 3, 5.
- 5: 30, 44, 34, 19, 29, 1, 10, 7, 6, 5.
- 6: 44, 39, 28, 5, 48, 11, 21, 350, 5.
- 7: 36, 47, 41, 16, 27, 43, 38, 32, 3, 5.
- 8: 350, 338, 17, 39, 29, 327, 10, 1, 5.
- 9: 38, 27, 23, 493, 42, 2, 30, 20, 5.
- 10: 21, 34, 22, 18, 17, 29, 2, 5.
- 11: 28, 41, 19, 39, 3, 40, 11, 5.
- 12: 328, 17, 28, 29, 2, 9, 5.
- 13: 28, 44, 31, 41, 43, 3, 5.
- 14: 338, 282, 21, 34, 3, 5.
- 15: 372, 39, 1, 9, 45, 30, 5.

Wat wel opvalt is dat het aantal zetten van de oplossingen, in de volgorde van 2 naar 15, in grote lijnen steeds kleiner wordt. Verrassend, maar eigenlijk ook logisch. Hier hoort wel de kanttekening bij dat er lichtelijk verschil is in het aantal schijven in de aanvangsstand.

Tot slot wil ik de lezer nog wel even waarschuwen dat het tellen van de meerslagpunten in het laatste diagram beslist geen eenvoudig klusje is.

Associaties: Bosch versus Twiest

Edwin Twiest

In de partij Borne/Almelo – Witte van Moort 2 (16-01-2016) kreeg ik de kans om met een fraaie forcing te winnen van Gerrit Bosch; we komen erin vanaf de diagrampositie op dia 1 (stand na 31...11-17). In deze stand vervolgde Bosch met:

32.40-34...

32.38-33 zou niets minder dan een enorme blunder geweest zijn: 23-29! 33.42-38 19-23 34.28x30 25x43 en zwart wint, bijvoorbeeld via 35.48x39 17-22 36.33x24 22x44 37.40x49 3-9 38.35-30 16-21 39.26x17 12x21 40.32-28 6-11 41.30-25 11-17! [niet te gemakzuchtig worden met 41...9-14? 42.28-22! 18x27 43.24-20=] en zwart wint simpel.

...17-21 33.26x17 12x21 34.37-31?? Nu forceert zwart de winst, of beter gezegd: had de winst moeten forceren.

...21-26!! Lijkt de controle vrijwillig op te geven op de vleugel, maar wit moet nu een vreselijke zet spelen:

35.38-33 op het afzichtelijke 42-37 na de enige speelbare zet.

...26x37 36.42x31 8-12! Dreigt met 16-21 27x16 23-29 34x14 13-19 14x23 18x36; dezelfde combinatie volgt ook na 48-43/42 **37.31-26...** Zie diagram 2.

...3-8? Wit kan nu nog ontsnappen. Eerst 6-11 en dan 3-8 was de juiste volgorde (de witte zetten blijven dan wel gedwongen). **38.45-40??**

Hier kon wit zoals eerder aangestipt nog net ontsnappen met 35-30 24x35 45-40 35x44 39x50 06-11 26-21!! 11-17 33-29 17x26 27-22 18x27 29x09.

Het zal duidelijk zijn dat ik 26-21 niet had meegenomen in de berekeningen, ik keek alleen naar 33-29 25-30 etc. en 50-44 11-17 44-40 23-29 34x14 13-19 14x23 18x38 32x43 17-21 26x17 12x23. Het laat zich wel begrijpen dat Bosch [en ik (?)] deze

redding niet gezien heeft. Nu komt alles weer op zijn pootjes terecht.

...6-11! 39.28-22 12-17 40.33-28

Het enige andere wat wit had kunnen proberen is het 'eindspel' na 48-43 17x37 33-28 23x21 26x06, maar dit is vrij simpel gewonnen: 37-41 06-01 08-12 01-06 19-23 43-38 [06-01?? 24-30 35x24 13-19 24x22 12-18 22x13 41-47 01x29 47x08 Z+]

45...41-46 46.38-33

*46.6-1 23-28 47.1-6 (47.38-33 28-32)

47...24-30 48.35x24 18-23 49.6x33 23-29 50.34x23 46x32

*46.6-33 24-30 47.35x24 18-22 48.33x32 46x47

46...24-29 47.33x24 46-28 48.6x33 23-29 49.34x23 18x38.

...8-12!

24-30 lijkt ook gewonnen, maar na 35x24 19x30 28x19 17x37 19-14 37-41 14-10 valt er niets te halen

41.39-33. Zie diagram 3.

Na zowel 48-42 als na 48-43 is 16-21 meer dan toereikend. In deze stand kwam de vreselijke uithaal via:

23-29 42.34x14 24-30 43.35x24 16-21

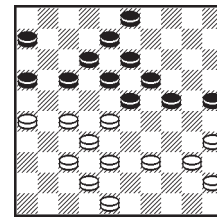
44.27x7 18x9 45.7x18 13x33!

De een noemt het een slingeraapcombinatie, begin jaren 90 heb ik dit zetje ook eens uitgehaald en noemde het de Coup Phi(hiel)lippe, maar je mag de combinatie ook gewoon leuk noemen.

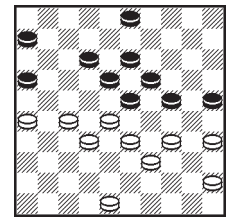
De eerste keer dat ik in aanraking kwam met dit slagprincipe was in een compositie van H.G. van den Berg, Le jeu de Dames 01-02-1929, zie diagram 4. Wit wint volgens het bekende recept: 01.27-21 26x46 02.32-27 17x26 03.43-39 46x23 04.36-31 26x37 05.27-21 16x27 06.35-30 24x44 07.33x42 44x33 08.38x16.

Diagram 5: het principe na 38-33? zag ik voor het eerst in de partij tussen Lepsic en Koepman (WK 1990): 35.38-33?? 23-29

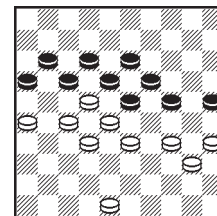
1. G. Bosch-E. Twiest

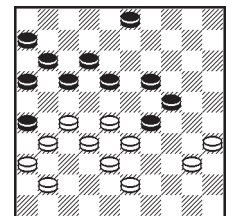
2. Na 37. 31-27

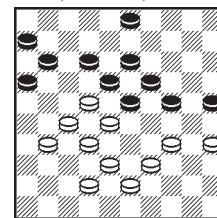
3. Na 41. 39-33

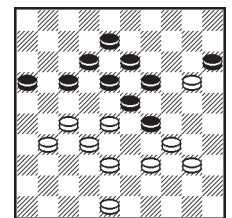
4. H.G. van den Berg

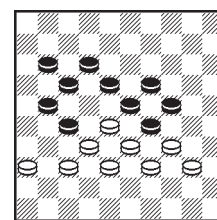
5. Lepsic-Koepman

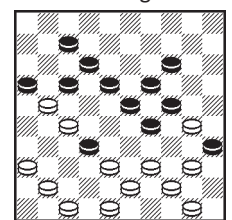
6. H. Jansen

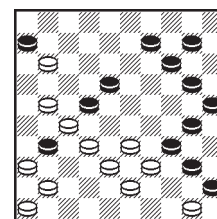
7. NN

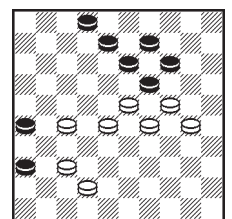
8. J. v. d. Boogaard

9. G. Dumas

10. G.A. Cremer

36.34x14 24-30 37.35x24 16-21 38.27x7 18x9 39.7x18 13x44.

Tot slot een aantal composities waarin dit thema voorkomt (dia's 6 tot en met 10).

Oplossingen (verkort):

● **6.** Kranten 2000 ; 43, 33 (21) 26 (17) 39 (12) [op (22) 28x17, 261] 282, 8, 21, 30, 42, 18.

● **7.** De Alkmaarse Courant, 07-07-1943: 361, 31, 22, 30, 42, 27.

● **8.** Eindhovens Dagblad, 17-01-1948: 393, 31, 21, 41, 449, 45, 42, 18, 40, 39, 38, 10.

● **9.** Concours Ligue des Nations Lietuva 2008: 29, 383, 37, 31, 38, 44, 10 (37) 41, 5 (30) 39 (35) 33 (40) 338 28.

● **10.** Delftsche Courant, 22-05-1976: 21, 31, 20, 32, 8, 28 (19) 23, 38 ■

Vervolg 'Zesenveertig/vijf'

Toen ik zelf probeerde het aantal punten vast te stellen gingen mijn gedachten even terug naar mijn tienerjaren. Het deed zich in die tijd regelmatig voor dat ik van mijn vader de opdracht kreeg om de pinken te tellen. En voor degenen die niet weten waarover ik het heb: pinken zijn de dieren die binnen het lopende jaar koe worden. Die verbleven in een weiland dat omgeven was door sloten. Soms raakte een dier te water en was dan vanwege de zachte bodem niet zelf in staat om weer de wal op te klauteren, met alle vervelende gevolgen van dien. Nooit zal ik de eerste keer vergeten dat ik te horen kreeg: "Pas als je drie keer achter elkaar hetzelfde aantal hebt geteld weet je zeker dat dit het juiste aantal is!" ■

Een tegen allen (26)

Gerrit van Mastriht & Arie van der Stoep

Een vergeefse vlucht poging

In een select groepje Laocoöns behaagt het de witte dam om als een kat met een muis wat met zijn tegenstander te spelen door hem een vlucht poging toe te staan. Schijn natuurlijk, want een zet later is de muis alsnog het haasje. Zoals steeds laten zich ook hier gradaties onderscheiden.

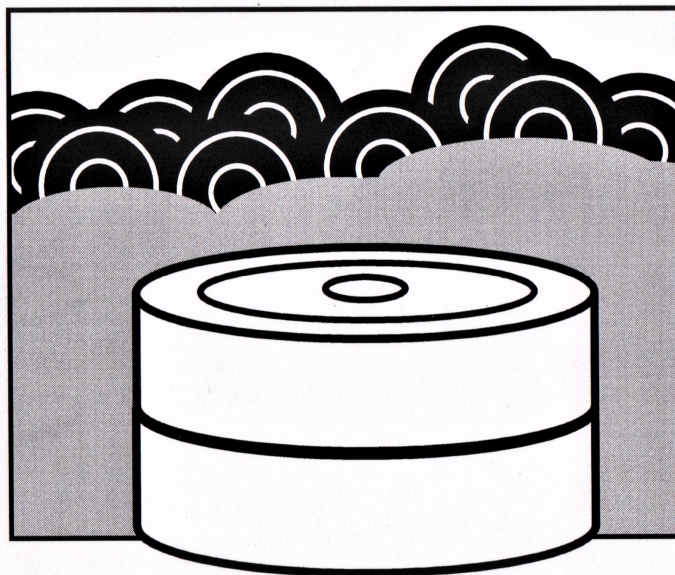
De dam valt tweemaal dezelfde schijf aan

In het minst gecompliceerde geval valt wit de vluchtschijf opnieuw aan. Zoals in de ongepubliceerde 8x8 van #1, afkomstig uit de verzameling van Arie. Hoe die eraan kwam? Wel, de dam-nalatenschap van de in 1956 overleden Amsterdamer Daniël Schröder werd toevertrouwd aan O.J.B. (Otto) van der Sleen. De laatste vroeg begin jaren '60 aan hoofdredacteur J.F. (John) Moser van "Het Damspel" (HD), of deze misschien iets kon met een manuscript dat hij tussen Schröders papieren had aange troffen. De titel luidde: "Combinatieën in het Damspel". Moser benaderde met dezelfde vraag zijn probleemredacteur, Theo van Prooijen. Van Prooijen schoof het als een hete aardappel aan Arie door: dat werd schrijven, volgens Arie niet bepaald Van Prooijens hobby. Zodoende klaarde Arie de klus, zie HD 2.1964. Via via bereikten hem wat moppers van Moser: die had het ellenlange stuk om het drukbaar te maken helemaal moeten overtypen...

Begin zestiger jaren werkte Arie in Rotterdam bij een koeltechnisch installatiebedrijf op de Noordsingel, sinds 1964 onderdeel van het Bossche Grasso (later Grenco, tegenwoordig

GEA Grenco), een reus op dit gebied. Daar was Arie op z'n zestiende begonnen als jongste bediende. Vanuit het kantoor keek het personeel uit op het gerechtsgebouw (opgeleverd in 1899) aan de overkant van het water. In 2013, Arie was daar toevallig in de buurt, stond het pand, dat valt onder monumentenzorg, te huur. Van Prooijen woonde als het ware achter het gerechtsgebouw vlakbij in de Zaagmolenstraat nummer 85, een vrij smalle straat met hoge huizen waar een tramlijn doorheen liep. Het vrije uur tussen de middag wipte Arie vaak even bij Van Prooijen aan, die was dan meestal thuis. Van Prooijen was vloerenlegger van beroep en z'n dag begon vroeg. Toen al, hij was geboren in 1912, had hij knap last van zijn onderrug; later is hij erom afgekeurd.

In 1967 wilde Van Prooijen de rubriek aan een jongere overdragen. Hij beval toen Arie bij Moser als zijn opvolger aan, maar die pruimde Arie niet. "Moser mot jou niet", zei Van Prooijen, "wat heb je uitgevreten?" "Geen idee", antwoordde Arie. "Misschien is-ie bang voor lappen tekst". In die tijd besliste de jaarvergadering echter over dat soort zaken, en die gaf Arie groen licht. In het septembernummer van 1967 verscheen z'n eerste bijdrage. Niet zonder strubbeling, want zijn allereerste kopij, herinnert hij zich, kreeg hij terug met op de enveloppe een stempel van de PTT: GEWEIGERD, RETOUR AFZENDER. Had Arie er te weinig postzegels op geplakt... Tussen de problemen van Schröder die Arie in HD 3.1964 opnam zat niet #1 uit 1940,

1. D.A.L. Schröder	1a. z.a.z.	2. z.a.z.
2a. L. de Rooij	3. D. de Ruitter	3a. z.a.z.
4. F. Raman (Arr.)	4a. F. Raman	5. A. Tavernier
5a. z.a.z.	6. z.a.z.	7. z.a.z.
8. z.a.z. (23-29)	8a. w.a.z.	8b. A. van der Stoep

oplossing 29, 9, 27, 39, 3 (18) 9 (24) 23+. Waarom niet? De stand is gescheiden, de 5x1 harakirischerp, het opschuifje (12-18) 3-9 is zeldzaam. Vanwege de verwisselbare zetten, daarom. Arie noteerde het wel in de multomap waar hij – toen al! – elke Laocoön-bewerking opschreef die hij tegenkwam. Over Schröder nog dit. Hij was een partijdammer met een bescheiden talent, en voor zijn composities geldt hetzelfde. Schröder was allereerst een clubbestuurder, die zijn vereniging Blankenaar in allerlei functies heeft gediend. Een problemist met meer soortelijk gewicht is Leen de Rooij. In #2, “Dam Eldorado” 9.1985, vlucht zwart met (13-18), maar hij wordt met 2-7 alsnog ingerekend. Met (27) en het scherperre (21) pleegt zwart zelfmoord. Leen koos voor het problematieke (41)36, waarna (28)27 tot een scherpe 2x1-winst leidt. De vluchtzet (13-18) is functioneel, want anders komt de 2x1 niet op het bord. In Schröders Laocoön had de vluchtzet geen problematieke functionaliteit. #2 goed bewerken bleek niet haalbaar, Leen accepteerde een serie verwisselbare zetten: 20, 40, 9, 43, 3, 2. Zijn vondst werd door het duo Ton

van den Elzen/Jan Scheijen “geleend” voor een knullige bewerking in “Davo-nieuws” 4.1991.

De dam valt tweemaal een andere schijf aan

Met #3 beklimmen we een hogere sport op de probleem-technische ladder. “Hoofdlijn” 5.1996, oplossing 40, 32, 39, 28, 8, 3. #3a. We zien zes zwarte schijven, waarvan twee aan de rand, en een extra witte schijf. Dit soort Laocoöns hadden we taboe verklaard, we geven het toe. Het gaat echter om een zeldzame soort: wit valt twee verschillende schijven van de zwarte formatie aan. Eerst schijf 9 vanaf veld 3, en op (13) schijf 31 vanaf veld 26. Na 26 speelt zwart (41), waarna wit zijn dam moet offeren met 26x11. In DP 10.2002 bewerkte Dirk #3a in een vollere stand opnieuw. #4, een arrangement van een Laocoön van Freek Raman uit HD 28.4.1938, namen we reeds op in aflevering (22). Door de Laocoön nogmaals te presenteren, beklemtonen we de bijzondere waarde ervan. Wit, aan zet drijft met 4-15 schijf 29 naar veld 34 en valt dan via 15-20 andere zwarte schijven aan. Zwart speelt dan (12A) 16+. Op (A18) 25 een wrakke 2x1. Op #4a Ramans bewerking, oplos-

sing: 32, 21, 24, 4. De verwezenlijking van twee gescheiden blokken in de aanvangsstand wordt mogelijk gemaakt door twee oneconomische offers achtereen. In tijden waarin problemisten prioriteit gaven aan economisch afgeven boven een fraaie aanvangsstand zou #4 zijn omgewerkt tot een spastische stelling – maar zonder twijfel technisch volmaakt, dat wel. Zelf maakten we een bewerking met een redelijke aanvangsstand en met slechts één oneconomische tweegeveer, maar het bijoplossing-duveltje weerhoudt ons het hier aan den volke te tonen.

Het hoogtepunt in deze categorie is #5 van de Fransman Alain Tavernier, ingestuurd voor de compositiewedstrijd van de Franse dambond in 2004, oplossing 24, 393 (24) 30, 39, 4, 36. Zie nu #5a. Een zeer originele stelling. Zwart vlucht gedwongen naar (39). Wit haalt de vluchteling terug met 33 en valt aan met 36-41. De arme zwarte drommel moet ten tweeden male vluchten, met (28-33). Vervolgens valt de dam zwart aan met 41-19. Door de Turkse slag te activeren met (12-18) vangt zwart zijn kwelgeest, maar verliest door oppositie. Bijzonder fraai.

Vraiment très joli ce no. 5, un sommet au genre de Laocoön parce que le pion 33 doit fuir avec (39) pour la première fois et après 33, 41 pour la deuxième. Et la dame blanche attaque deux fois.

Wit valt aan met twee verschillende dammen

#6 is een vondst van onze landgenoot B.W. Blijdenstein uit 1857. Weliswaar een 8x1, maar desondanks eenvoudig. #7, een stelling die kan worden gespiegeld, is al even eenvoudig. Zwart rekt met een volledige Turkse slag: (23) de witte dam in en verliest door oppositie. Een doorsnee vangstelling en een doorsnee Laocoön. Met de slotslag 45x3 of 43x3 laat zich daar moeiteloos een doorsnee bewerking op maken. #8 is natuurlijk een zeer afkeurenwaardig geval. Lijkt sterk op het uitgekauwde nummer 6, en heeft bovendien twee witte randschijven. Weg ermee. Jawel, maar als zwart nu (23-29) speelt, wat dan? Zie #8a. Daar zeg je me wat! Dan slaan we dus 2x24,25x3. Wat levert dat op?: de uitgekauwde #7. Het samenvoegen van twee uitgekauwde standjes echter voert tot de enige Laocoön uit de literatuur waarin een zwarte overmacht wordt aangevallen door twee verschillende witte dammen. Kan #8 worden ingeleid door een combinatie, zodat er een voldragen compositie op het bord komt? De auteur had geluk, want zie de niet onaardige stand 8b, waar wit via 40,11,2 #8a bereikt. De bewerking stelt weinig voor, maar we signaleren toch twee meerslagen. #8b werd gepubliceerd in “Hoofdlijn” 7.1997. De probleemredacteur van dat blad, zág die het bijzondere, vragen wij ons af. Nou, hij vond het *Een hele fraaie!*, maar waarom krijgen we niet te horen. En hij maakte een bezorgde kanttekening: *We veronderstellen gemakshalve dat Arie de zwarte stukken na meteen 11, 2 feilloos naar remise weet te schuiven.* Anno 2018 geeft Kingsrow het antwoord ■

• De Zaagmolenstraat in Rotterdam, waar Theo van Prooijen op nummer 85 woonachtig was

Timoneda's van Janus Wuijtenburg (VI)

Leen de Rooij

Bovenmodale capriolen

Ook in de zesde serie van de Timoneda's van Janus Wuijtenburg komen we een aantal problemen tegen van bovenmodale kwaliteit. De auteur stelt zich niet tevreden met alledaagse oplossingen. Hij kiest voor capriolen waarmee hij bij de toeschouwers de handen op elkaar krijgt. Ik ben vooral gecharmeerd van de nummers 2 en 10.

Oplossingen

● **1.** 228, 7, 9, 19, 4, 4, 21, 2. Na de eerste zet blijft er lange tijd een schijf op 37 in de kreukelzone hangen, maar hij wordt niet geslagen door zijn directe belager

● **2.** 7, 2, 183, 9, 16, 38, 40, 12, 2. Eerst zien we een doortocht van de witte schijf op 12 door de Rode Zee en daarna het fraaie wachten van schijf 23. Pas op het geëigende moment slaat hij naar 12. Fraai!

● **3.** 227, 31, 33, 4, 37, 38, 10, 2. Waarschijnlijk gelooft schijf 45 zelf niet meer in een zegetocht naar de damlijn. Het zebrapad, dat we in drie achtereenvolgende standen op het bord zien, wordt effectief benut.

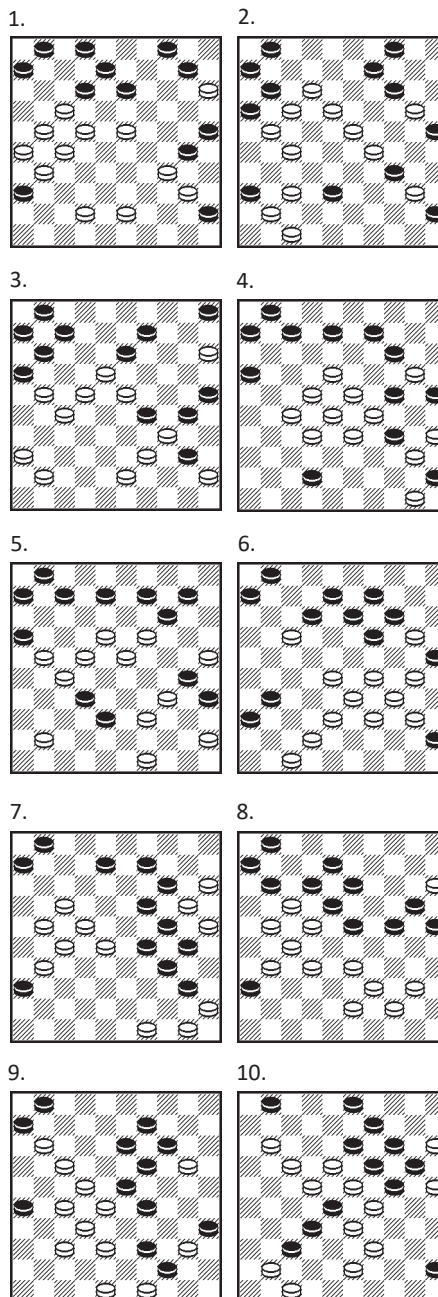
● **4.** 21, 12, 30, 30, 40, 22, 4, 2. Een ruige stand, met zo'n verstekeling op veld 42. Het is een heel gedoe in de rechter benedenhelft voordat schijf 28 zegevierend naar 22 kan lopen.

● **5.** 20, 43, 38, 40, 12, 5, 2. Na de noodzakelijke voorafgaande wegwerkzaamheden slaat wit op veld 12 dodelijk toe.

● **6.** 293, 349, 17, 42, 12, 3, 2. De minste van deze serie. Een zet als 349 blijf ik grof vinden. Dan praat ik nog niet eens over de buitenstaander op 45.

● **7.** 23 (28*) 33, 29, 454, 20, 504, 10, 43, 17, 4, 2. Schijf 15 moet op zijn wandeling naar 4 grote hindernissen overwinnen. De inleidende dwangzet helpt daar uitstekend bij.

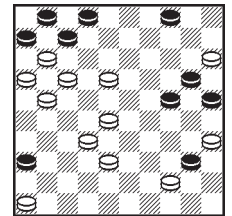
● **8.** 29, 40, 19, 2, 7, 35, 24, 2. Zowel de zwarte als de witte dam bewandelt ongewone paden. De 'pendelslag' 2x35x2 is vaker vertoond, maar niet vaak met medewerking van een zwarte dam op 2. Jan

Scheijen ging Wuijtenburg in 1959 voor met een uitstekend probleem (8a).

Het werd op 8.10.1959 gepubliceerd in De Gelderse Dammer en heeft als oplossing 13, 9, 41, 30, 8, 2, 35, 7, 24, 2.

8a. J.H.H. Scheijen

● **9.** 21, 483, 34, 40, 12, 21, 3, 2. De

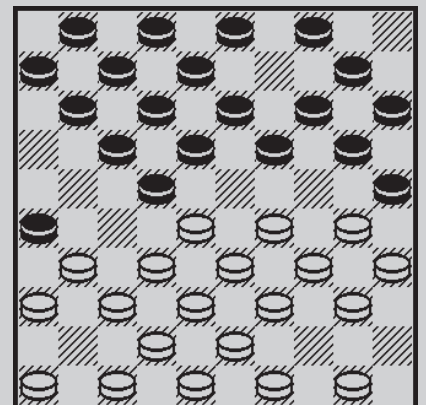
zwarte dam, die ogenschijnlijk als triomfator uit het strijdpark komt, vindt na de prachtzet 12! een roemloos einde.

● **10.** 182, 41, 8, 10, 38, 40, 30, 3, 2. Schijf 15 speelt hier wel een heel gluiperige rol. Terwijl iedereen verwacht dat hij zich op veld 4 of 5 laat kronen, doet hij een grote stap terug om plaats te maken voor de schijf op 25. Heel mooi! ■

Spanjers openingsgeweld

In het februari-nummer van DP liet ik negen 20x20-openingscombinaties van Herman Spanjer zien en beloofde dat de oplossingen in dit nummer aan bod zouden komen. Maar ruimtegebrek staat dit goede voornemen in de weg: de lezer kan in juni kennismaken van de fabelachtige ontledingen.

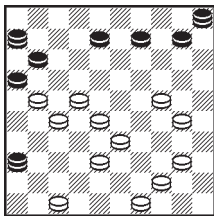
Overigens zal het niemand ontgaan zijn dat de diagrammen 4 en 6 identiek waren. Daarom hier een nieuwe dia 4 met daarop een 20x20 die Herman in de jaren tachtig in de Telegraaf tentoonstelde. Wit speelt en wint op een wonderbaarlijke wijze. (HW) ■

Reacties, correcties & wat dies meer zij

• **JOOST DE HEER** meldt op de KvD-pagina op Facebook dat de zwarte schijf in probleem 4 in de rubriek Damproblemen een dam moet zijn. Klopt. Foutje van ondergetekende bij het opnieuw inkloppen van het diagram. Hier nogmaals het probleem, van de hand van P. Garlopeau. Oplossing: 18, 20, 15, 2, 38, 44, 49, 40.

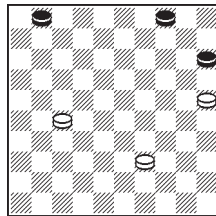
Vooral het einde is bepaald niet voor de poes.

• Terug naar de KvD-jubileumwedstrijd 2016. In DP juni 2016 werden op de pagina's 92 t/m 95 alle ingezonden problemen gepubliceerd en in een latere editie werden de winnaars bekend gemaakt. **SERGE YUSHKEVITCH** merkt echter terecht op dat alleen de auteurs van de prijswinnende problemen bekend zijn gemaakt, maar wie de auteurs van de overige problemen zijn, is tot nu toe in de lucht blijven hangen. En dat is om meerdere redenen ongewenst. Deze ongelukkige situatie heeft alles te maken met het ongerief dat de website van de Kring, dekvd.net, juist in de periode waarin de compositiewedstrijd zijn beslag kreeg op non-actief kwam te staan. Oplossing van dit specifieke probleem heeft de prioriteit van het KvD-bestuur, maar helaas heeft de zoektocht naar een geschikte webmaster nog niets opgeleverd. Een andere oplossing zou het opnieuw publiceren van alle problemen met auteursnamen in dit blad kunnen zijn, maar dat is natuurlijk zonde van de (dure) ruimte.

Gelukkig is er een derde oplossing: alle problemen staan in de vorm van afspeelbare applets (gemak dient de mens!) en auteursnamen ook op

toernooibase.kndb.nl. Ga naar 'posities', klik op 'bron' en open de links naar '75 jaar KVD jubileumwedstrijd Cat. A. en daaronder Cat. B.

• **BERT DIJKERS** voert nog eens onderstaande eindspelletje van K.W. Kruijswijk ten tonele in een reactie naar André Schokker. Hij schrijft:

"Het gaat om de stand op bovenstaand diagram. Volgens "Kingsrow" is de stand 1,4,15/25,27,39 w.a.z. bijoplosbaar. Ik vertrouw blindelings op de juistheid van de uitkomst van Kingsrow. Maar dit houdt wel in dat de stand 1,4,15/22,25,39 z.a.z. ook bijoplosbaar is (zie "MotiefMijn"). Deze stand staat echter op naam van H.J. van Alphen! Dit eindspel is ook in 1952 gemaakt. Het eindspel heb ik ook aangetroffen in "Damspel Kleingoed" onder nr. 10. Omdat de stand toch bo. is, is het niet belangrijk meer op wiens naam het eindspel dient te staan."

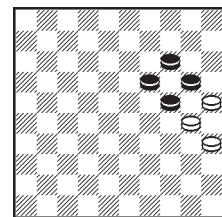
De reactie van Schokker: "Ik heb de stand van Wendel nog een keer nagekeken in relatie tot de stand van H.J. van Alphen uit "Damspel Kleingoed" (nr. 10). Als je het zo speelt als in het boek van Bakker en

De Bruijn wordt gedaan [dus na 22 (7) 18 (9) enz.] dan is het WEL eenduidig gewonnen volgens Kingsrow. Maar niet zoals Wendel met na 22 (9).

Dan blijft de vraag op wiens naam deze stand moet staan. Die van Van Alphen of die van Kruijswijk. Ik zou het niet weten, want de verwijzing is voor beide naar 1952."

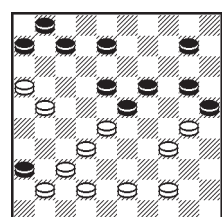
Rest derhalve de vraag wie in de annalen mag worden bijgeschreven als geestelijk vader is van nevenstaande eindspelvondst.

• **BERT DIJKERS** meldt voorts dat de stelling in 'Scherp uit in de partij (19)' in het oktobernummer van vorig jaar niet helemaal scherp is. Het ging om een fragment uit de partij Teer-Joosten. Kingsrow geeft inderdaad aan dat zwart op zet 7 ook 27-31 of 18-22 kan spelen en op zet 11 is tevens 13-19 goed voor twee punten. Dijkers heeft gelijk, maar het ging mij vooral om de eindstand met zwart aan zet.

Opmerkelijk is dat beide spelers elkaar dit jaar weer troffen in de nationale clubcompetitie en dat Teer wederom op een miraculeuze manier wist te winnen. Alles hierover op pagina 59.

• Op de facebookpagina van de KvD was een probleem te zien van GMI Aleksej Domchev. Een onvervalst Kieboompje.

Hein Wilsens

Word, net als
170 collega's,
lid van de
KvD-pagina op
Facebook!

Met de groeten uit Tilburg...

Toen de achttienjarige Thijs Sluiter, de hoofdrolspeler in de vorige *Met de groeten*, zich in 1941 in de Bossche uitbaatgelegenheid van Jan Geertzen op de St. Janssingel aanmeldde als lid van Excelsior, liep daar een jongen rond van amper vijftien over wie de groten in het vak met een diep respect spraken. Hij had bijvoorbeeld Keller al op remise gehouden en Freek Gordijn alle hoeken van het bord laten zien. En dan had hij ook nog eens tientallen problemen op zijn naam staan, waarvan de eerste werd geplaatst in het Eindhovens Dagblad. Bernard van Liempt was op dat moment twaalf.

Zijn meest indrukwekkende prestatie kreeg haar beslag op 15 augustus 1954, een tamelijk kille en regenachtige zondag. Excelsior en Constant speelden een beslissingswedstrijd om het nationale clubkampioenschap. Op bord 1 – Van Liempt zat altijd op het eerste bord – trof

de Bossche naar Wim Roozenburg, die drie jaar later Nederlands kampioen zou worden. Deze inmiddels klassiek geworden partij is uitvoerig behandeld door Jan Wielaard in het honderdste nummer van *Sijbrands' Dammen* (december 1994). Op de elfde zet plaatste Van Liempt een gambiet dat pas veertien zetten

later schijfwinst opleverde. De winstvoering is indrukwekkend en volgens kenners na de fout van zwart op de twaalfde zet volkomen waterdicht. Van Liempt had wit. De partij ging als volgt:

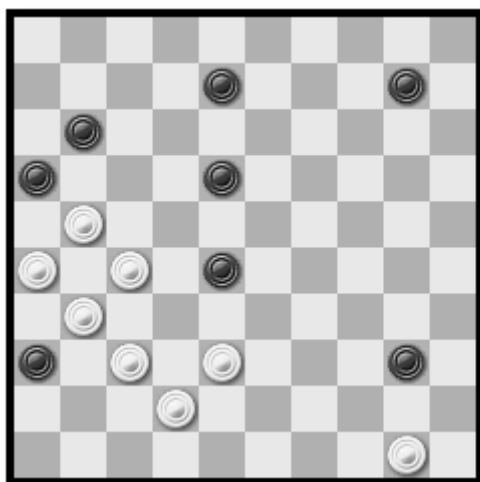
1.33-28 17-22 2.28x17 11x22 3.39-33 6-11 4.44-39 12-17 5.32-27 19-23 6.34-30 14-19 7.30-25 10-14 8.33-29 23x34 9.40x29 8-12 10.37-32 19-23? 11.39-33! 23x34 12.32-28 13-19?

Roozenburg levert nu definitief een schijf in, maar dat komt pas veel later in de partij aan het licht.

13.27-21 17x37 14.28x6 20-24 15.41x32 9-13 16.46-41 16-21 17.41-37 12-17 18.36-31 4-9 19.31-27 21-26 20.33-28 7-12 21.47-41 2-7 22.41-36 24-29 23.50-44 5-10 24.27-21 19-24 25.44-39 met schijf- en wat later partijwinst.

"Wie is die 'verschrikkelijke' Dr. van Liempt?" vroeg Wielaard zich indertijd hogelijk verwonderd af (Van Liempt was overigens 'slechts' drs. HW).

In *Dammen* 101 verschaftte Thijs Sluiter helderheid. Volgens Sluiter zette Van Liempt vlak na de oorlog het dammen al

op een laag pitje vanwege zijn studie economie. Na zijn afstuderen werd hij financieel directeur van het toenmalige Carolusziekenhuis in Den Bosch, een arbeids- en tijdsintensieve job. Midden jaren vijftig is Van Liempt daarom helemaal met dammen gestopt. Sluiter: "Toen ik hem belde naar aanleiding van

bovenstaand artikel was zijn spontane reactie: "O ja, dat was die partij tegen Wim Roozenburg. Merkwaaardig genoeg heeft die partij destijds zonder enig commentaar of analyse in *Het Damspel* gestaan. Maar Roozenburg had na 12. 32-28 34-39 moeten spelen, met een te volgen grote ruil (13. 43x34 14-19 enz.)." Let wel: veertig damloze jaren na dato.

De database telt een dikke tachtig problemen van Van Liempt, grotendeels gepubliceerd in de periode 1938-1942. Er zitten enkele schoonheden tussen, zoals de afgebeelde 8x8 (Nederlandse Bond voor Damproblematiek 03.12.1942).

Van Liempt leeft en woont nog steeds in Den Bosch. Het voormalige wonderkind is inmiddels bijna 93.

Hein Wilsens

Uit de inhoud

• Harm Schurer (1928-2018)	41
<i>Hein Wilsens</i>	
• Eindspelboek Gerrit de Bruijn	41
<i>Hein Wilsens</i>	
• Uitslag kerstoploswedstrijd	41
<i>Johan Bulstra</i>	
• Pieter Hildering	43
<i>Peter de Waard (Volkskrant)</i>	
• Probleemrubriek	44
<i>Arne van Mourik</i>	
• Koppige 'denksportfilosoof'	46
<i>Margriet Oostveen (Volkskrant)</i>	
• Zo lust ik er nog wel een paar	47
<i>Hein Wilsens</i>	
• einDsPel	48
<i>Gerrit L. de Bruijn</i>	
• Scherp uit in de partij (24)	50
<i>Hein Wilsens</i>	
• De beste problemen van tien jaar geleden	51
<i>Menno Veldstra</i>	
• Oplossingen december 2017	52
<i>André Schokker</i>	
• Recht door zee	57
<i>Olga Teer</i>	
• Forcings	58
<i>Oege Dijkstra</i>	
• Suisse, Turc en Suicide	59
<i>Hein Wilsens</i>	
• Lunterse jeugd maakt miniaturen	60
<i>Krajenbrink, Teer en Wilsens</i>	
• Hoe ontstaat: Lambert-Jan Koops	62
<i>Tom Kieboom</i>	
• Dam-problemen	65
<i>Leen de Rooij</i>	
• Tweemaal scherp (5)	66
<i>Arie vd Stoep</i>	
• De Gortmans files: Genealogie (1)	68
<i>Arne van Mourik</i>	
• Henri Gans (4 en slot)	70
<i>Johan Bastiaannet</i>	
• Zesenvertig/vijf	74
<i>Tijpke Smedinga</i>	
• Associaties	75
<i>Edwin Twiest</i>	
• Een tegen allen (26)	76
<i>Gerrit v. Mastrigt & Arie vd Stoep</i>	
• Timoneda's (VI)	78
<i>Leen de Rooij</i>	
• Reacties...	79
<i>Hein Wilsens</i>	
• Met de groeten uit Tilburg...	80
<i>Hein Wilsens</i>	